

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbødelseskrift

til

den offentlige Examen

i

Odense Cathedralskole

den 20—30te Juli 1847.

I n d h o l d.

1. Det kirkelige Kalendervæsen, 1ste Hefte, af Overlærer Dr. Paludan-Müller.
2. Skoleefterretninger.

O d e n s e.

Trykt i Nyens Stiftsbogtrykkeri hos M. C. Hempel.

Kort Fremstilling

af det

Kirkelige Kalenderværken.

Nærmest til Brug ved Studiet af Danmarks Historie.

af

C. Paludan-Müller.

Forste Heste.

Calendarium perpetuum. Gregoriansk Kalenderforbedring.
Paaskeregnungen.

Odense 1847.

Trokt i M. C. Hempels Officin.

F o r o r d.

Dette lille Arbeide gjør ikke Sordring paa at gjælde for et videnskabeligt, da kun en ringe Deel af det rige Materiale, der maatte gennemarbeides, hvis Undersøgelsen overalt skulde grunde sig paa selvstændig Kritik, har staaet til min Raadighed. Men Beskjæftigelse med ældre historiske Aftstykker gjorde mig det nødvendigt, at sætte mig ind i det ældre Kalendervæsen; dette ledte til efterfølgende Fremstilling, der har opfyldt sin Bestemmelse, hvis den er tydelig og brugbar for dem, der beskæftige sig med lignende Studier.

Sællere end at give ufuldstændige Citater har jeg ganske undladt at nævne de Værker, der ere benyttede. Enhver kan dog let hos Ideler gjøre sig bekendt med det literære Apparat. Kun bemærker jeg, at Fremstillingen af den gregorianske Kalenderforbedring grunder sig paa de hidhørende officielle pavelige Aftstykker og C. Clavii romani Calendarii a Gregorio XIII P.M. restituti explicatio i denne Forfatters Opera mathematica Tom. V. Mainz-udg. af 1612. Paaførefortegnelsen findes i flere chronologiske Værker; her er den aftrykt efter Littrows Kalendarigraphi, jævnført med andre Bilder, navnlig med Clavius og Waser. Om disses Paalidelighed har jeg overbevist mig ved hyppig Brug og Efterregning af et stort Antal Paaster.

Vel veed jeg, at Seyffarth's Værk om det Gamle og Nye Testaments Tidsregning ikke lader sig forene med Et og Andet i min Fremstilling; men jeg kan ikke overtale mig til at opgive Videnskabens hidtil vundne Resultater for at følge en Sorfatter, som i det Væsentlige kun har stærke Paastande, støttede til dristige Forudsætninger og forvoven Kritik, at sætte i deres Sted; især maa det betvivles, at de Grunde, hvormed han for at kunne faae Passionen i Nymaane bestrider den jødiske Paafes Afhængighed af et bundet Maaneaar, letteligen ville overbevise uhildede Læsere. Overhovedet staaer Værket frem med Sordring paa at gjøre en Revolution, der enten maa blive magtesløs eller fremkalde en Gjæring, hvis Udfald det er sikkest at oppebie.

Derfom mit Arbeide ikke har altfor mange Seil og Mangler, skylder jeg det især min Medlærer Hr. Adjunct Kraghs virksomme Bistand. Han har hjulpet mig ved Beregningerne, debatteret mange enkelte Punkter med mig og ved det endelige Gjennemsyn meddeelt mig træffende Bemærkninger. Jeg benytter med Glæde Leiligheden til at bevidne ham min Tak.

C. Valudan = Müller.

N e t t e l s e r :

S. 5 L. 4 f. n.: $R_7 (31 + 4) = 0$ eller 7 burde være trykt
 saaledes: $R_7 (31 + 4)$ o. s. v. Formelen læses: Resten af syv divi-
 deret ind i $31 + 4$. Paa lignende Maade, ogsaa med Divisorerne 28,
 19 og 15, maa Udtrykket læses S. 7 L. 2 f. n., S. 8 L. 2, S. 33
 L. 22, S. 42 L. 2 og 6, S. 43 L. 12.

S. 9 L. 7: nogen l. ingen.

— 15 — 4: at tre l. at de tre.

— 42 — 6 f. n.: XI l. IX.

— — — 4 f. n.: efter „Incarnationsaaret“ indskydes: — thi om et
 saadant maa Tælen her være —.

— 44 — 15: 1086 l. 1084.

— 48 — 7 f. n.: Brevet l. Bullen.

— 68 — 8 og 9: $(1582\frac{1}{2} = 1700)$ l. $(1582\frac{1}{2} = 1700)$.

Første Afdeling.

Om Kalendercyklerne og den gamle Kirkekalender.

Indledning.

Den christne Kirkes Fæstregning, altsaa dens Kalender, som ogsaa gik over i det borgerlige Liv og endnu tildeels er dets Regulator, berøber paa en Forbindelse af Solaaaret og Maaneaaaret. Til Grund ligger altsaa en Kundskab om Solens og Maanens Bevægelser; men da disse Himmeligemer ikke fuldende deres Kredsløb i hele Dage, medens Kalenderen vilde blive ubrugelig, dersom den vilde angive Aarets, Maanedens og Dagens Begyndelse og Ende nøiagtigt efter de virkelige Bevægelser, saa bruger den kun hele borgerlige Dage (Døgn) paa 24 Timer, regnede fra Midnat til Midnat. Vilde den imidlertid intet Hensyn tage til de mindre Tidsdele, maatte den snart fjerne sig altfor meget fra de virkelige Bevægelser; den maa altsaa opsamle de forbigaaende overskydende og udeladte Tidsdele i positive og negative Skud dage, der for at blive praktiske maae vende tilbage i regelmæssige Perioder. Med andre Ord: den virkelige Fæstregning maa være cyklisk.

Kjendte man endog fuldkommen nøiagtigt Solens og Maanens sande Bevægelser og vare disse end ganske ufor-

anderlige, vilde det dog være vanskeligt eller umuligt, at indrette Cykler, som i korte Mellemrum traf sikkert og nøiagtigt sammen med de virkelige Bevægelser. Den cykliske Regning maa med sine Indskydninger og Udeladelser snart gribe over de virkelige Tidsløb, snart lade nogle Tidsdele upaaagtede, indtil de samle sig til Dage. Til Kirkens Brug er det alligevel tilstrækkeligt, da der jo kun er en, om end betydningsfuld, dog ikke nødvendig Forbindelse mellem dens Fester og Himmellegemernes Bevægelse; men et Fortrin ved Cyklerne bliver det altid, at de holde Festaaret saa nøie som muligt i Overensstemmelse med Himmelen. Ogsaa bør de være regelmæssige og simple, saa at de føre Dagene tilbage i en let overskuelig Orden, der bestandigt angiver det kirkelige og borgerlige Livs Afsnit og Hvilepunkter. Det Følgende skal vise, hvorledes denne Opgave er løst af Kirken.

Forste Afsnit.

Solenklen. Concurrente, Bogstavkalender og Søndagsbogstav.

§ 1.

Til Grund for Kirkens Kalender laa indtil den gregorianske Reform det julianske Solaar paa 365 Dage og 6 Timer. De 6 Timer opsamledes i en fireaarig Periode til en Dag paa 24 Timer, hvorved der fremkommer en Cyklus paa tre almindelige Aar, hvert med 365 Dage, og eet Skudaar med 366 Dage. Kirken beholdt den romerske Ka-

lenders Indretning, at sætte Skuddagen imellem den 23 og 24 Februar, saa at Matthiasfesten, der i almindelige Aar falder den 24 Februar, i Skudaar kommer paa den 25de. Februar har da 29 Dage. Ogsaa den romerske Kalenders Maanedse og Dagsnavne bibeholdt Kirken; dog opkom tilige andre Benævnelser paa begge, hvorom mere andensteds. Kun maa det her bemærkes, at som Grundinddeling af Aaret gjorde Kirken Ugen gjældende, saa at hvert Aar bestaaer af 52 Uger og een eller to Dage, efter som det er et almindeligt eller et Skudaar.

Ethvert almindeligt Aar ender altsaa med den samme Ugedag, hvormed det begyndte, ethvert Skudaar med den næste. Det følgende Aar begynder med den næste eller den næstmæste Ugedag. Var ikke Skudaaret, vilde syv samfælde Aar begynde hvert med sin Ugedag, det ottende Aar atter med den samme Ugedag som det første Aar og saa fremdeles.

Der vilde saaledes fremkomme syvaarige Perioder, hvor den ene af Ugens Dage efter den anden i deres sædvanlige Orden vilde blive Aarets første Dag. Men Skudaaret forarsager hvert femte Aar et Spring i Begyndelsesdagens Række, saa at den først fuldendes i en otteogtyveaarig Periode (7×4 Aar). Begynder man Rækken med det første Aar efter et Skudaar, ville de 28 Begyndelses- og Slutningsdage blive følgende, om man lader det første Aar begynde med en Søndag:

Det 1 Aar beg. med en Søndag,	ender med en Søndag
2 — — —	Mandag — — Mandag
3 — — —	Tirsdag — — Tirsdag
4 — (Skudaar)	Onsdag — — Torsdag

Det 5 Mar beg. med en Fredag, ender med en Fredag					
6	—	---	Løverdag	---	Løverdag
7	—	---	Søndag	---	Søndag
8	—	(Skudaar)	Mandag	---	Tirsdag
9	—	---	Onsdag	---	Onsdag
10	—	---	Torsdag	---	Torsdag
11	—	---	Fredag	---	Fredag
12	—	(Skudaar)	Løverdag	---	Søndag
13	—	---	Mandag	---	Mandag
14	—	---	Tirsdag	---	Tirsdag
15	—	---	Onsdag	---	Onsdag
16	—	(Skudaar)	Torsdag	---	Fredag
17	—	---	Løverdag	---	Løverdag
18	—	---	Søndag	---	Søndag
19	—	---	Mandag	---	Mandag
20	—	(Skudaar)	Tirsdag	---	Onsdag
21	—	---	Torsdag	---	Torsdag
22	—	---	Fredag	---	Fredag
23	—	---	Løverdag	---	Løverdag
24	—	(Skudaar)	Søndag	---	Mandag
25	—	---	Tirsdag	---	Tirsdag
26	—	---	Onsdag	---	Onsdag
27	—	---	Torsdag	---	Torsdag
28	—	(Skudaar)	Fredag	---	Løverdag
(29de Mar atter som det første og saaledes videre).					

Denne otteogtyveaarige Periode kaldes Solekflen, fordi det er Solens aarlige Gang omkring Jorden, der ved

at bruge mere end netop 365 Dage begrundet de syv Spring i Rækken.

§ 2.

Vidste man paa hvilken Dag - i Ugen den første Maanedsdag faldt, kjendte man ogsaa Maanedsdagenes Ugedage i det hele øvrige Aar. Endnu lettere var det at finde dem, om man kjendte den Ugedag, hvormed hver Maaned begyndte.

I den tidligere Middelalder fandt man dette ved Concurrenterne (dies concurrentes, epactæ concurrentes), der er Ugeaarets Equation med Solnaaret, eller et Tal, som angiver, hvor mange Ugedage et Aar har flere end det sidste Aar før den løbende Solcyklus Begyndelse. Concurrenten kan altsaa ikke være større end Ugedagenes Antal; men formedelst Skudaarene vende dens Tal, som Solcyklusens, først efter 28 Aars Forløb tilbage i samme Orden. Lægger man Concurrenten til et andet fast Tal, der føies til hver Maaned's Begyndelse og som kaldtes Regularærtallet (Regularis solis), angiver det den første Maanedsdags Ugedag, enten ligesvem eller som Rest efter en Division med 7. Som Kirkens første Maaned betragtedes i ældre Tid Marts. Er den første Ugedag i Marts givet, findes den for April som Rest af en Division, hvis Dividend er Martsmaaned's Dage + dens første Ugedags Nummer (a), men Divisor Antallet af Ugens Dage; er f. Ex. den 1 Marts en Onsdag (den 4de Ugedag), saa er den 1 April $R7$ ($31 + 4$) = 0 eller 7, altsaa en Lørdag. Og saaledes videre for de andre Maaneder. Men da hvert Aars Concurrente, der bliver uforandret i alle 12 Maaneder, er Complementet til Regularærtallet, kunde man

ogsaa siige, at kjendte man Martsmaanedes Regulærtal, saa fandt man de andre Maaneders ved den nævnte Division.

Solcyklens Udgangspunkt er det niende Aar før Christi Fødsel; det første Aar i Cyklen var et Skudaar og begyndte med en Mandag. Da det som det første Aar havde Concurrenten 1, var dets Regulærtal for 1ste Januar 1, altsaa for den 1ste Marts 5, der med Concurrenten 1 angiver den 6te Ugedag, Fredag, som den 1ste Maanedsdag i Marts; thi den 1ste Marts, d. e. i Skudaar den 61de Dag, er den 5te Ugedag efter den 1ste Januar, denne medregnet. Men naar Martsmaanedes Regulærtal er givet for eet Aar, er det givet for alle med Marts begyndende Aar. Den 1ste Marts har altsaa Regulærtal 5, hvorefter de øvrige bestemmes. Hos Du Cange (Benedict. Udgave af 1733) findes følgende Regulærtalstable:

Maanedeb.	Maanedes- dagene.	Regulær- tal.	Maanedeb.	Maanedes- dagene.	Regulær- tal.
Marts	31	5	September	30	7
April	30	1	October	31	2
Mai	31	3	November	30	5
Juni	30	6	December	31	7
Juli	31	1	Januar	31	3
August	31	4	Februar	28	6

Brugen af denne Fortegnelse bliver dog ubequem derved, at den regner Januar og Februar i det samme julianske Aar, hvori Marts falder, til det foregaaende Aar, saa at disse to Maaneders Concurrente maa søges efter et andet Aarstal end de øvriges. Saaledes har Aar 532 Concurrenten 4, nemlig for Marts — December og for Januar — Februar i det jul. Aar 533; men for Januar og Februar i

Aaret 532 gjælder med disse Regulærtal Concurrenten for 531, nemlig 2. Simplere er det og mere overensstemmende med Solcyklens Natur, der slutter sig til det julianske Aar, at bruge følgende Regulærtal:

Januar	2 (Skudaar 1)	April	1	Juli	1	October	2
Februar	5 (St. 4)	Mai	3	August	4	Novbr.	5
Marts	5	Juni	6	Septbr.	7	Decbr.	7

Concurrenten kan findes paa to Maader. Enten søger man Aarets Nummer i Solcyklen ved at forøge Aarstallet med 9 og dividere Summen med 28, da Resten er Aarets Nummer i den løbende Solcirkel, til hvis 28 Aar Concurrenterne svare saaledes:

Solcyklen	I*	II	III	IV	V*	VI	VII
Concurrente	1	2	3	4	6	7	1
Solcyklen	VIII	IX*	X	XI	XII	XIII*	XIV
Concurrente	2	4	5	6	7	2	3
Solcyklen	XV	XVI	XVII*	XVIII	XIX	XX	XXI*
Concurrente	4	5	7	1	2	3	5
Solcyklen	XXII	XXIII	XXIV	XXV*	XXVI	XXVII	XXVIII
Concurrente	6	7	1	3	4	5	6

De med * betegnede ere Skudaar.

Eller man søger Concurrenten ved at lægge Antallet af Skudaar til Aarstallet, forøge denne Sum med 4, og da dividere den samlede Sum med 7. Resten er Aarets Concurrente. De to første Størrelser behøve ingen videre Forklaring; men Tallet 4 hidrører derfra, at Concurrenten i det sidste Aar før Christi Fødsel, det 9de i Cyklen, allerede var 4.

Exempel: Concurrenten for Aaret 532, som er det første i Dionysius den Lilles Paaskefortegnelse.

Første Maade: $N28 (532 + 9) = 9$; Aaret var altsaa det 9de i Solcyklen, der ifølge Tabellen har Concurrente 4.

Anden Maade: a) $5\frac{3}{4}^2 = 133 =$ Skudaarenes Antal; b) $N7 (532 + 133 + 4) = 4 =$ Concurrenten.

Lægges Concurrenten 4 til Regulærtallene, finder man,

at	1 Jan. 532 (Skudaar)	var en Torsdag
	1 Februar	Søndag
	1 Marts	Mandag
	1 April	Torsdag
	1 Mai	Løverdæg
	1 Juni	Tirsdag
	1 Juli	Torsdag
	1 August	Søndag
	1 September	Onsdag
	1 October	Fredag
	1 November	Mandag
	1 December	Onsdag
	(1 Januar 533	Løverdæg
	1 Februar 533	Tirsdag)

§ 3.

Langt hurtigere end ved Concurrenterne kan enhver Ugedag findes efter Bogstavkalenderen. Betegner man Mårets syv første Dage, og derefter de øvrige, med de syv første Bogstaver i Alfabetet, saa har hver Dag en almindelig Betegnelse uden at det endnu derved er bestemt, hvilken Ugedag der falder paa den. I et almindeligt Aar vil denne Bogstavrække gjentages 52 Gange + 1 Dag, i et Skudaar 52 Gange + 2 Dage. I en Bogstavkalender ere alle Mårets Dage betegnede med de behørigte Bogstaver; for at den ikke skal blive ubrugelig i Skudaar, og ikke komme i Forvirring ved at tage Hensyn til dem, betegnes Skuddagen,

den 24 Februar, med samme Bogstav som den foregaaende Dag, men den 25 Februar, der i almindelige Aar er den 24de, med det næste Bogstav. Hvilket Bogstav der tilkommer en given Dag findes ved at beregne dens Nummer i Aaret og dele dette Tal med 7, da Resten angiver Dagens Nummer i Bogstavrækken; den 23 Mai er f. Ex. den 143 Dag i Aaret og har derfor Dagbogstav C. Bliiver nogen Rest, er Dagen den 7de i Rækken og har altsaa Bogstavet G. Bogstavkalenderen forekommer længere nede i Forbindelse med den gamle og den nye bestandige Kalender og forbigaaes derfor her.

§ 4.

Kjender man den Ugedag, et af de syv Dagbogstaver i et givet Aar betegner, da kjender man ogsaa de andre sex Bogstavets Betydning i dette Aar. Naturligst er det, at søge Aarets første Søndag; det Bogstav, som staaer ved den Dag, betegner da Søndag, saa ofte det kommer tilbage i Kalenderen. Er f. Ex. A Søndagsbogstav, da er i samme Aar den 1 Januar og den 31 December Søndage. B er da Mandagsbogstav, G Lørdagsbogstav o. s. v.

Dette gjælder om de almindelige Aar. Skudaar maa naturligviis have to Søndagsbogstaver: et, som gjælder indtil Skuddagen (1 Jan. — 23 Febr. incl.), og et andet, som gjælder for det øvrige Aar (24 Febr. — 31 December). Er f. Ex. FE Søndagsbogstav, ere fra Aarets Begyndelse indtil Skuddagen (excl.) alle de med F mærkede Dage Søndage; men fra Skuddagen (incl.) indtil Aarets Ende gjælder dette om alle de med E betegnede. I et saadant Aar er den 17 Februar (E) en Lørdag; men den 24 Febr. (E) er en Søndag og derefter alle de med E mærkede Dage.

Var Skudaaret ikke, vilde Bogstavrækken efter syv Aars Forløb betegne de samme Ugedage; men da Skudaaret kræver to Søndagsbogstaver, maa Perioden blive en otteogtyveaarig. Denne Række af 28 enkelte og dobbelte Bogstaver kaldes Søndagsbogstavcyklen, eller ogsaa ligefrem Solcyklen, der repræsenteres af den.

Søndagsbogstavernes Række begynder med G og strider frem i omvendt Orden, fordi Ugens Dage stride op mod Aarets Begyndelse i ligefrem Orden. Begyndte man Rækken med A, fulgte i det næste Aar G, derefter F, endelig i Skudaaret ED.

Den christne Era er først i det sjette Aarhundrede ved Dionysius den Lille bleven Kirkens almindelige. Christi Fødselsaar maatte altsaa blive Kalendercyklernes Udgangspunkt, saavidt deres Natur tillod det. Gik Middelalderens Computister ud fra, at Christi Tidelse begyndte Torsdag den 25 Marts i Craens 34te Aar, saa havde de faste Punkter deri, at Søndagen den 28 Marts maatte efter Bogstavkalenderen betegnes med C, og at det 34 Aar, der altsaa begyndte med en Onsdag, var det andet efter Skudaar. Heraf fulgte, at Aar 34 maatte være det 15de i Søndagsbogstavcyklen, saa at Aar 19 blev det 28de i den foregaaende Række, og at dette Aars Søndagsbogstav blev A. Nødvendig maatte da hele Regningen gaae ud fra det 9de Aar for Christi Fødsel, saa at Fødselsaaret selv (begyndt den 25 Marts eller den 25 December i det foregaaende jul. Aar) blev det 10de i Cyklen. Dennes første Aar maatte altsaa være et Skudaar, der begyndte med en Mandag og havde Søndagsbogstav GF.

Derefter blive Søndagsbogstaverne følgende:

1 GF	2 E	3 D	4 C	5 BA	6 G	7 F
8 E	9 DC	10 B	11 A	12 G	13 FE	14 D
15 C	16 B	17 AG	18 F	19 E	20 D	21 CB
22 A	23 G	24 F	25 ED	26 C	27 B	28 A

Søndagsbogstavet findes da efter den Regel, at man forsøger Aarstallet med 9 og dividerer Summen med 28. Resten angiver Aarets Nummer i den indehavende Solcyklus, altsaa dets Søndagsbogstav. Bliiver ingen Rest, da ansees Divisor selv som Rest, hvilket overhovedet gjælder som en Regel i den cykliske Regning, at Resten 0 er = Divisor.

I Aaret 1535 var Søndagsbogstavet C, den 13 Juni var en Søndag. Altsaa stod Dynebjergslaget (den 11 Juni) paa en Fredag; og den gamle tydske Beretning (i den danske Udg. af Krags og Stephanii Christian den Tredie 2, 243) har rigtigheden betegnet Onsdag efter Viti (Viti og Modesti Dag er den 15 Juni) som den 16 Juni.

Andet Affnit.

Maaneeyklen. Spakter. Gyldental. Cykliske Nymaaner. Bestandig Kalender.

§ 1.

I Middelalderen regnedes, som i flere af Oldtidens Cykler, den synodiske Maaned til 29 Dage og 12 Timer, eller for at bruge hele Dage, afberende til 29 og til 30 Dage. Tolv saadanne Maaneder udgjøre 354 Dage, d. e. 11 Dage færre, end et almindeligt Solaar paa 365 Dage. Grundæqvationen imellem Sol= og Maaneaaaret bliver altsaa i den cykliske Regning 11 Dage. Naar disse ere opsamlede til en Sum af over 30 Dage, udgjøre de en heel synodisk Maaned, og da bliver Resten Maaneaaarets Æqvation med Solaaret.

Begyndte et Aar med Solens og Maanens Conjunction, vilde efter 12 Fuldmaaner den 13de Nymaan efter cyklisk Regning falde paa den 21 December, og Maanens Alder ved Begyndelsen af den 1 Januar i det følgende Aar altsaa være 11 Dage. I dette Aar vilde da den 12te Nymaan indtræffe den 10 December og Maanens Alder den 0 Jan. i det 3die Aar være 22 Dage. Den 12te Nymaan derefter faldt da paa den 30 November, saa at Aaret fik endnu en Lunation og dets sidste Nymaan indtraf paa den 29 December. Det 3die Aar vilde saaledes blive et embolis= mist paa 13 Maanemaaneder.

Fortsettes denne Række, finder man følgende Udjevning= dage imellem Maane= og Solaaret:

Det 1 Mar	11 Dage
2 —	22 —
3 — (embolism.) . . .	3 —
4 —	14 —
5 —	25 —
6 — (embol.) . . .	6 —
7 —	17 —
8 —	28 —
9 — (embol.) . . .	9 —
10 —	20 —
11 — (embol.) . . .	1 —
12 —	12 —
13 —	23 —
14 — (embol.) . . .	4 —
15 —	15 —
16 —	26 —
17 — (embol.) . . .	7 —
18 —	18 —
19 — (embol.) . . .	29 (= 0)

Ved det 19de Mars Ende vil altsaa Cyklen af *Equationer* være fuldendt og det 20de Mar atter begynde med Solens og Maanens Conjunction.

Disse *Equationer* kaldes *Epakterne* (*ἡμέραι ἐπακτοί, ἐπαγόμεναι*) eller Tillægsgdagene. De findes for ethvert Mar i Rækken ved at multiplicere dets Nummer med 11 og dividere Produktet med 30; Resten er Aarets *Epakte*.

Denne nittenaarige Cyklus, *Maane-cyklus*, kaldes den metoniske efter Athenienseren Meton, der først fandt, at 19 Solaar og 235 Lunationer udgjøre lige mange Dage.

§ 2.

Det kunde synes paafaldende, at 235 Lunationer paa $29\frac{1}{2}$ Dag sættes lige med 19 Solaar paa $365\frac{1}{4}$ Dag, da disse sidste udgjøre 6939 Dage og 18 Timer, hine derimod kun 6932 Dage og 12 Timer. Det er imidlertid ikke regelmæssigt afværende cykliske Maaneder paa 29 og 30 Dage, der falde sammen med 19 julianske Solaar, men 235 astronomiske Middellunationer paa 29 Dage, 12 Timer, 44 Minuter, 3 Sekunder. 235 saadanne Maaneder udgjøre 6939 Dage, 16 Timer, 31 Minuter, 45 Sekunder, eller omtrent $1\frac{1}{2}$ Time mindre end 19 Solaar paa $365\frac{1}{4}$ Dag, — en Forskjel, der efter 312 Mars Forløb vil udgjøre 24 Timer. Men Computisterne kjendte eller agtede ikke denne ringe Uoverensstemmelse og antog, at Lunations- og Solaarscyklen faldt nøjagtigt sammen.

Den cykliske Regning vilde rigtignok ved uafbrudt at afvæle med Maaneder paa 29 og 30 Dage i de 235 Lunationer tilsyneladende komme til at mangle 7 Dage og 18 Timer i de 19 Solaar, eller 7 Dage $16\frac{1}{2}$ Time i 235 astronomiske Middellunationer, men i Virkeligheden kun 3 Dage 18 Timer (resp. 3 D. $16\frac{1}{2}$ T.). Thi Skuddagene komme ogsaa Maanedaarene tilgode, saa at Februars Lunation i Skudaar bliver at regne til resp. 30 eller 31 Dage. Cyklens Lunationer kunne dog aldrig svare aldeles nøjagtigt til de astronomiske Middellunationer; de virkelige, der atter afvige fra Middellunationerne, tager den aldeles ikke Hensyn til. Er Cyklen blot saaledes indrettet, at dens Maaneder nogenlunde svare til Middellunationerne, og at den til Slutningen atter fører Maane- og Solaaret sammen, har den opfyldt sin Bestemmelse. At regne en Lunation

til 31 Dage er da ikke forunderligere, end at regne et Solaar til 366 Dage.

De tre hele Dage, som 235 cykliske Lunationer endnu mangle i 6939 Dage, indvindes saaledes, at tre af de embolismiske Maaneder i Cyklen, der skulde have været paa 29 Dage, hvis Afverlingen gik frem uden Spring, ansættes til 30 Dage. Den syvende embolismiske Maaned regnes kun til 29 Dage, istedetfor til $29\frac{1}{2}$ Dag; derfor bliver Equationen ved Overgangen til en ny nittenaarig Cyklus 12 Dage. Men i de astronomiske Middellunationer forsvinde naturligviis ikke de $16\frac{1}{2}$ Time, hvormed 235 saadanne Lunationer overstride ligesaa mange af Kalenderens, saa at disse Timer, paa $1\frac{1}{2}$ Time nær, kompensere de 18 Timer, 19 Solaar paa $365\frac{1}{4}$ Dag have mere end 6939 Dage.

§ 3.

Ifølge det Ovenstaaende skal Maaneeyklen have 6 embolismiske Maaneder paa 30 Dage. Af de øvrige 229 Maaneder blive 115 paa 29, 114 paa 30 Dage, d. e. Cyklen har 120 Lunationer paa 30, men 115 paa 29 Dage. Nødvendig maa altsaa i det mindste paa 6 Steder to Lunationer paa 30 Dage, og paa eet Sted to paa 29 Dage følge umiddelbart efter hinanden. Det kan derhos gjerne tilstedes, at man paa endnu et Par Steder lader lige lange Lunationer støde sammen, hvis dette er beqvemt, dog saaledes, at Antallet af hvert Slags Lunationer ikke derved forandres.

Man kan nu let danne en Table over Fordelingen af de 235 Lunationer i den nittenaarige Maaneeyklus; og naar man da vidste, hvilket Nummer i Cyklen et givet Aar havde, vilde Tabellen sige, hvorledes alle Lunationerne faldt i dette Aar.

Denne Cyklus føres, som Søndagsbogstavfredsen, saa nær som muligt til den hele Eras Epoke. Man antager, at Christus fødtes i dens 2det Aar; føier man altsaa 1 til Aarstallet og dividerer Summen med 19, angiver Resten Aarets Nummer i den indebærende Cyklus. Dette Tal kaldes Gyldentallet, enten fordi det forðum skreves med Gult i Kalenderen, eller for sin Vigtigheds Skyld, da man ved det fandt Aarets Epakte og Lunationer. Hvad Epakten angaaer maa det dog bemærkes, at den i den ældre Tid først ansattes den 22 Marts, d. e. den første Dag, paa hvilken Paasken kan komme. Den svarede altsaa til et Aar, som gik fra den 22 til den 21 Marts. Hvis man da søger Aarets Gyldentall, paa den anførte Maade, for et juliansk Aar fra 1 Januar, saa høver dets Epakte, d. e. Resten af 30 divid. i Gyldentallet \times 11, ikke til det samme, men til det følgende Aar. For at finde det givne Aars egen Epakte, maa man tage den, der svarer til det foregaaende Gyldentall. I Aaret 532 f. Cr. var Gyldentallet I, men Epakten O, der er det foregaaende Aars Epakte, ikke 11, som man vilde finde, om man ligesrem beregnede den efter Gyldentallet ved at multiplicere med 11 og dividere med 30. Saaledes kom i den ældre Tid Gyldentall og Epakter til at svare til hinanden efter følgende Table:

Gyldentall	I	II	III	IV	V	VI	VII
Epakter	29=0	11	22	3	14	25	6
Gyldentall	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV
Epakter	17	28	9	20	1	12	23
Gyldentall	XV	XVI	XVII	XVIII	XIX		
Epakter	4	15	26	7	18		

Disse Epakter vare det altsaa, der i ældre Tid tjente til Maaneaarets Udjævning med Solaaret.

Epakten brugtes ogsaa til at finde Maanens Alder ved hver Maanedes Begyndelse. Den lagdes da til et Regularertal (*Regularis lunæ*), der naturligtviis var et andet, end det, hvortil Concurrenten lagdes. Desuden maa bemærkes, at de ægyptiske Computister lode til dette Brug Aaret begynde med den 1 September, formodentlig fordi det var den nærmeste Maanedesbegyndelse i det julianske Aar efter deres gamle Aarsbegyndelse den 1 Thot = 29 August. Denne Skik gik over til Decidenten, som efter Dionysius optog den ægyptiske Beregningsmaade. Heraf er Følgen, at naar man ved Tablen S. 16 søger Maanens Alder ved en Maanedes Begyndelse, maa man regne Januar — August incl. ligefrem til det Aar, Aarstallet betegner, men September — December til det næste Aar.

Man finder hos Du Cange denne Regularertalstable:

September	5	December	7	Marts	9	Juni	12
October	5	Januar	9	April	10	Juli	13
November	7	Februar	10	Mai	11	August	14

I et Aar, hvis Gyldeantal er 1, altsaa dets Aars epakte efter Middelalderens Regning 0, men den til Gyldeantallet ligefrem svarende Epakte 11, ere Maanedsepakterne for Januar — August Regularertallene + 0, men for September — December Regularertallene + 11. De blive da

for Januar	9.
Februar	10.
Marts	9.
April	10.

Mai	11.
Juni	12.
Juli	13.
August	14.
September	16.
October	16.
November	18.
December	18.

Dg da det er ligegyldigt, om September har Regulærtal 16, Epakte 0, eller Regulærtal 5, Epakte 11, kan man ligesaa godt bruge denne Tavle over Regulærtallene og da regne alle Maanederne i sædvanlig Orden til det samme Aar. Regelen maa da blive, at man skal søge Gyldentallet efter Aarstallet, dernæst den til Gyldentallet svarende Aars-epakte efter Tabellen S. 16. Denne Epakte, lagt til de nu anførte Regulærtal, angiver da Maanedsepakterne eller Kalendermaanens Alder paa den 1 Dag i hver Maaned for et almindeligt juliansk Aar, eller ogsaa for et Nativitetsaar (25 December til 24 December). Maanedsepakterne completerede til 29 eller 30 Dage føre til Lunationens sidste Dag og, forøgede med 1, til den Dag, paa hvilken Middeltalderens Kalender angav de nye Lunationers Begyndelse.

I Aaret 532 ere saaledes de cykliske Lunationer faldne paa følgende Dage: den 1ste nye Maane i Januar indtraf den 23de; thi da Maanens Alder (Gyldentalt 1, Epakte 0) paa den 1 Januar var liig Regulærtallet, altsaa 9 Dage, var den 22de, som er den 21de Dag efter den 1ste, 30 Dage; altsaa faldt Januars Nymaane paa den 23de;

Februar havde Ny den 21.

Marts 23.

April	havde Ny	den	21.
Mai		21.
Juni		19.
Juli		19.
August		17.
September		16.
October		15.
November		14.
December		13.

At man i den tidligere Middelalder ogsaa har benyttet Marseskifterne til at kontrollere Paaskeregningen, skal vises nedenfor; og de kunne overhovedet let benyttes til at finde hvert Mars Paaske. Men længere hen i Middelalderen, og lige til den gregorianske Reform fandt man Mars's Lunationer paa mekanisk Maade i Kalenderen.

§ 4.

Maaneekslens 235 Lunationer anbragtes i Henhold til hvad nu er udviklet i følgende Table, hvorved maa iagttages; at som Mars's første Lunation ansees den, der gjør Overgangen fra det foregaaende til det efterfølgende Mar. Overgangslunationen regnes altsaa til det Mar, hvori den ender.

Maanechflens Nar.

Lunatio= ner.	1	2	3 (emb.)	4	5	6 (emb.)	7	8	9 (emb.)	10	11 (emb.)	12	13	14 (emb.)	15	16	17 (emb.)	18	19 (emb.)
1	30*	30	30	30	30	30	30	30	30*	30	30	30*	30	30	30	30	30	30	30
2	29	29	29	29	29	29	29	29	30*	29	29	29	29	29	29	29	29	29	29
3	30	30	30	30	30	30*	30	30	29	30	30	30	30	30	30	30	30*	30	30
4	29	29	29	29	29	30*	29	29	30	29	29	29	29	29	29	29	30*	29	29
5	30	30	30	30	30	29	30	30	29	30	30	30	30	30	30	30	29	30	30
6	29	29	29	29	29	30	29	29	30	29	29	29	29	29	29	29	30	29	29
7	30	30	30	30	30	29	30	30	29	30	30	30	30	30	30	30	29*	30	30
8	29	29	29	29	29	30	29	29	30	29	29	29	29	29	29	29	29*	29	29
9	30	30	30*	30	30	29	30	30	29	30	30	30	30	30*	30	30	29*	30	30
10	29	29	30*	29	29	30	29	29	30	29	29	29	29	30*	29	29	30	29	29
11	30	30	29	30	30	29	30	30	29	30	30	30	30	29	30	30	29	30	30
12	29	29	30	29	29	30	29	29	30	29	29	29	29	30	29	29	30	29	29
13			29			29			29		30*			29			29		30*
à 30 Dage	6	6	7	6	6	7	6	6	7	6	7	6	6	7	6	6	6	6	7
à 29 Dage	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	7	6	6

$$\begin{array}{r} \text{Ialt 120 Lunationer paa 30 Dage} = 3600 \text{ Dage} \\ 115 \quad \text{—} \quad \text{paa 29} \quad \text{—} \quad \text{—} \quad 3335 \quad \text{—} \end{array}$$

235 Lunationer à 30 og 29 Dage = 6935 Dage, der med 4 Skuddage i Perioden udgjøre 6939 Dage, eller ligesaa mange hele Dage som 19 Solaar à 365 $\frac{1}{4}$. Naar man nu anbragte disse Lunationer saaledes i en Kalender, at det Gyldental, der betegnede den første Række, sattes ved Aarets første Nymaane, derefter ved den paafølgende 30, 29, 30 Dag og saaledes fremdeles, fik man en Fortegnelse over Begyndelsen til alle Cyklusens Lunationer, der blot krævede, at Aarets Gyldental skulde udregnes og derefter opledes i Kalenderen, hvor det da vilde angive alle Aarets cykliske Nymaaner. Med hvilket Gyldental man vilde begynde, var i sig selv ligegyldigt; men paa den 1 Januar kunde intet andet komme til at staae, end III, fordi dette ene antydede, at Maanens Alder var ingen den 0 Januar. Til Gyldental III svarer nemlig efter Tabellen S. 16 Epakten 22, der med Januars Regulærtal 9 gav Maanens Alder paa den 1 Januar = 31 Dage, d. e. = 1 Dag. Begynder man da med dette Gyldental, faaer man alle Nymaanerne i Maa-
necyklen, betegnede med følgende Gyldental, anbragte ved følgende Dage:

Nyaaenerne falde ved følgende Gyldeental og Epakter paa disse Dage:

Gyldeental Epakter	III 22	IV 3	V 14	VI 25	VII 6	VIII 17	IX 28	X 9	XI 20	XII 1	XIII 12	XIV 23	XV 4	XVI 15	XVII 26	XVIII 7	XIX 18	I 29=0	II 11
Januar	} 1** 31	20	9	28	17	6	25	14	3*	22	11	30*	19	8	27	16	5	23	12
Februar		18	7	26	15	4	23	12	2*	20	9	28	17	6	25	14	3	21	10
Marts	} 1 31	20	9	28	17	6*	25	14	3	22	11	30	19	8	27	16	5*	23	12
April		29	18	7	26	15	5*	23	12	2	20	9	28	17	6	25	14	4*	21
Mai	29	18	7	26	15	4	23	12	} 1 31	20	9	28	17	6	25	14	3	21	10
Juni	27	16	5	24	13	3	21	10		29	18	7	26	15	4	23	12	2	19
Juli	27	16	5	24	13	2	21	10	29	18	7	26	15	4	23	12	} 1* 30* 28*	19	8
August	25	14	3	22	11	} 1 30	19	8	27	16	5	24	13	2	21	10		17	6
September	24	13	2*	21	10		29	18	7	26	15	4	23	12	1*	20	9	27	16
October	23	12	} 2* 31	20	9	28	17	6	25	14	3	22	11	} 1* 30	19	8	26	15	4
November	22	11		30	19	8	27	16	5	24	13	2	21		10	29	18	7	25
December	21	10	29	18	7	26	15	4	23	12	} 1 31*	20	9	28	17	6	24	13	2**

Paa de med * betegnede Steder følge lige lange Lunationer efter hinanden; ** betegner Overgangen fra den ene nitenaarige Række til den anden.

§ 5.

Det er da indlysende, at under Kirkens Forudsætning af den metoniske Cyklus og det julianske Aars fuldkomne Næiagtighed maatte en bestandig Kalender kunne indrettes, der gjaldt for enhver nittenaarig Periode, idet Gyldentallene vare saaledes anbragte, at de umiddelbart betegnede de Maanedsdage, paa hvilke hele Periodens cykliske Nymaaner vilde indtræffe. Føiede man hertil Dagbogstaverne, behøvede man blot at udregne Aarets Gyldentall og Søndagsbogstav for i den bestandige Kalender at kunne finde Nymaanernes Maanedse- og Ugedage, altsaa ogsaa de af Solens og Maa- nens Gang afhængige Fester.

Derfor var det *Calendarium perpetuum*, Kirken brugte i det mindste i Midten og Slutningen af Middelalderen, indtil den gregorianske Reform, følgende:

Januar.			Februar.			Martis.			April.		
1	A	III	1	D		1	D	III	1	G	
2	B		2	E	XI	2	E		2	A	XI
3	C	XI	3	F	XIX	3	F	XI	3	B	
4	D		4	G	VIII	4	G		4	C	XIX
5	E	XIX	5	A		5	A	XIX	5	D	VIII
6	F	VIII	6	B	XVI	6	B	VIII	6	E	XVI
7	G		7	C	V	7	C		7	F	V
8	A	XVI	8	D		8	D	XVI	8	G	
9	B	V	9	E	XIII	9	E	V	9	A	XIII
10	C		10	F	II	10	F		10	B	II
11	D	XIII	11	G		11	G	XIII	11	C	
12	E	II	12	A	X	12	A	II	12	D	X
13	F		13	B		13	B		13	E	
14	G	X	14	C	XVIII	14	C	X	14	F	XVIII
15	A		15	D	VII	15	D		15	G	VII
16	B	XVIII	16	E		16	E	XVIII	16	A	
17	C	VII	17	F	XV	17	F	VII	17	B	XV
18	D		18	G	IV	18	G		18	C	IV
19	E	XV	19	A		19	A	XV	19	D	
20	F	IV	20	B	XII	20	B	IV	20	E	XII
21	G		21	C	I	21	C		21	F	I
22	A	XII	22	D		22	D	XII	22	G	
23	B	I	23	E	IX	23	E	I	23	A	IX
24	C		(24	E)		24	F		24	B	
25	D	IX	24	F		25	G	IX	25	C	XVII
26	E		25	G	XVII	26	A		26	D	VI
27	F	XVII	26	A	VI	27	B	XVII	27	E	
28	G	VI	27	B		28	C	VI	28	F	XIV
29	A		28	C	XIV	29	D		29	G	III
30	B	XIV				30	E	XIV	30	A	
31	C	III				31	F	III			

Mai.			Juni.			Juli.			August.		
1	B	XI	1	E		1	G	XIX	1	C	VIII
2	C		2	F	XIX	2	A	VIII	2	D	XVI
3	D	XIX	3	G	VIII	3	B		3	E	V
4	E	VIII	4	A	XVI	4	C	XVI	4	F	
5	F		5	B	V	5	D	V	5	G	XIII
6	G	XVI	6	C		6	E		6	A	II
7	A	V	7	D	XIII	7	F	XIII	7	B	
8	B		8	E	II	8	G	II	8	C	X
9	C	XIII	9	F		9	A		9	D	
10	D	II	10	G	X	10	B	X	10	E	XVIII
11	E		11	A		11	C		11	F	VII
12	F	X	12	B	XVIII	12	D	XVIII	12	G	
13	G		13	C	VII	13	E	VII	13	A	XV
14	A	XVIII	14	D		14	F		14	B	IV
15	B	VII	15	E	XV	15	G	XV	15	C	
16	C		16	F	IV	16	A	IV	16	D	XII
17	D	XV	17	G		17	B		17	E	I
18	E	IV	18	A	XII	18	C	XII	18	F	
19	F		19	B	I	19	D	I	19	G	IX
20	G	XII	20	C		20	E		20	A	
21	A	I	21	D	IX	21	F	IX	21	B	XVII
22	B		22	E		22	G		22	C	VI
23	C	IX	23	F	XVII	23	A	XVII	23	D	
24	D		24	G	VI	24	B	VI	24	E	XIV
25	E	XVII	25	A		25	C		25	F	III
26	F	VI	26	B	XIV	26	D	XIV	26	G	
27	G		27	C	III	27	E	III	27	A	XI
28	A	XIV	28	D		28	F		28	B	XIX
29	B	III	29	E	XI	29	G	XI	29	C	
30	C		30	F		30	A	XIX	30	D	VIII
31	D	XI				31	B		31	E	

September.		October.		November.		December.	
1	F XVI	1	A XVI	1	D XIII	1	F XIII
2	G V	2	B V	2	E XII	2	G XII
3	A XIII	3	C XIII	3	F XI	3	A XI
4	B II	4	D II	4	G X	4	B X
5	C X	5	E X	5	A IX	5	C IX
6	D VIII	6	F VIII	6	B VIII	6	D VIII
7	E VII	7	G VII	7	C VII	7	E VII
8	F XVI	8	A XVI	8	D XVI	8	F XVI
9	G V	9	B V	9	E XV	9	G XV
10	A XIII	10	C XIII	10	F XIV	10	A XIV
11	B II	11	D II	11	G XIII	11	B XIII
12	C X	12	E X	12	A XII	12	C XII
13	D VIII	13	F VIII	13	B XI	13	D XI
14	E VII	14	G VII	14	C X	14	E X
15	F XVI	15	A XVI	15	D IX	15	F IX
16	G V	16	B V	16	E VIII	16	G VIII
17	A XIII	17	C XIII	17	F VII	17	A VII
18	B II	18	D II	18	G VI	18	B VI
19	C X	19	E X	19	A V	19	C V
20	D VIII	20	F VIII	20	B XIV	20	D XIV
21	E VII	21	G VII	21	C XIII	21	E XIII
22	F XVI	22	A XVI	22	D XII	22	F XII
23	G V	23	B V	23	E XI	23	G XI
24	A XIII	24	C XIII	24	F X	24	A X
25	B II	25	D II	25	G IX	25	B IX
26	C X	26	E X	26	A VIII	26	C VIII
27	D VIII	27	F VIII	27	B VII	27	D VII
28	E XVI	28	G XVI	28	C VI	28	E VI
29	F V	29	A V	29	D V	29	F V
30	G XIII	30	B XIII	30	E XIV	30	G XIV
		31	C XII			31	A XII

Credie Assnit.

Paafteregningen.

§ 1.

Kirkekalenderen bestaaer af faste og bevægelige Festdage. Blandt de sidste er Paaften den vigtigste, den, af hvilken de øvrige bevægelige Fester afhænge, og den, hvis Udregning egentlig udgjør Banffeligheden ved Festerne Bestemmelse.

Udgangspunktet for Beregningen af den christne Kirkes Paaften er den jødiske Paaften. Denne skal, i Overensstemmelse med Loven, begynde med den 14de og ende med den 21de Dag efter Nymaane i Aarets første Maaned (Abib, senere Nisan). Den første Maaned er den, hvis Fjortendedag faldt paa eller nærmest efter Foraarsjævndøgn.

Allerede i Apostlernes Tid høitideligholdt de Christne Paaften paa forskjellige Dage, idet Evangelisten Johannes fulgte den jødiske Skik, at holde Paaften paa den 14de Maanedag, paa hvilken Ugedag denne end faldt, altsaa paa samme Maanedag, som Christus selv, der fulgte sit Folks almindelige Skik; medens Petrus og Paulus satte Festerne til den første Søndag efter Fjortendedagen. Den johanneiske Paaftens christelige Betydning blev altsaa den, at minde om Frelserens Lidelse og Død; thi paa den samme Dag, da Christus spiste Paaftelammet, led og døde han, saasom Søderne regnede Dagen fra Solnedgang til Solnedgang, saa at i dette Tilfælde den 14de Maanedag begyndte efter Midnat i Lidelsesdagen. Men den petro-paulinske Paaften er en Mindefest for Opstandelsen, da denne indtraf paa Ugens første Dag, næst efter Passionen.

Især i Lilleasien holdt de Christne sig til den johanneiske Tradition om Paasten, medens den petro=paulinske blev herskende i Rom og Alexandrien. Deraf først fredelige, siden bittere Discussioner imellem begge Partier; tilsidst bandlyste den romerske Biskop Victor de asiatiske Qvartodecimanere; og saaledes blev denne Sag af stor Bigtighed for Kirkens Fred. Derfor blev den ogsaa behandlet paa den første almindelige Kirkeforsamling i Nicæa 325 efter C. F., næst efter den arianske Strid; og de forsamlede Fædre erklærede sig for den romerske Paaste. Det er Kirkens Tradition, at Nicænerforsamlingens Paasteregel var denne: De Christnes Paaste skal helligholdes paa den Søndag, der følger nærmest efter den 14de Maanedag i den første Maaned; og for den første Maaned regnes den, hvis Fjortendedag falder paa eller nærmest efter Foraarsjævbøgn, der en gang for alle fastsattes til den 21 Marts. Falder Fjortendedagen selv paa en Søndag, da kommer Paasten først paa den næste Søndag. Paasten kan altsaa i Overeensstemmelse med den jødiske Paasteregel aldrig komme senere end den 21de Maanedag.

Den nicænske Kirkeforsamlings Bestemmelse stadfæstedes senere ved haarde Trusler af den antiocheniske Aar 341. Desuagtet vedblev et Parti at fastholde den johanneiske Tradition og skilte sig altsaa fra Kirken. I dennes eget Skjød vakkede man paa flere Steder endnu temmelig længe i Brug af de Cykler, hvorefter Fjortendedagen og dens Søndag beregnedes.

Vi kunne her forbigaae de Tvivl, der ere reiste imod

den kirkelige Tradition paa Grund af, at man hverken har nogen Canon af Nicænerforsamlingen om denne Sag, eller nogen anden sikker Beretning, end den, at Kirkeforsamlingen har udtalt sig for Paaestens Helligholdelse paa en og samme Dag, og det i Overeensstemmelse med den romerske og alexandriniske Skik. Her er det nok, at den anførte Regel for Paaesten blev Kirkens, hvad enten den netop saaledes er fastsat i Nicæa, eller ikke.

Det er sagt, og er i sig selv ikke usandsynligt, at Forsamlingen ogsaa udtalte sig om Grundtrækkene af Beregningsmaaden; men enten dette er rigtigt, eller ikke, synes det dog afgjort, at de nicænske Fædre ikke have givet nogen Fortegnelse over en Række af Paaester; thi de overdroge dette til de alexandriniske Patriarker, da man i Ægypten forstod sig bedst paa Astronomi og Tidsregning. Patriarken i Alexandrien skulde hvert Aar udregne Paaesten og da melde den fundne Dag til den romerske Biskop, hvem den videre Bekjendtgjørelse paalagdes. Det var da naturligt, at Alexandrinerne beregnede en længere Paaesterække, hvorved de brugte den metoniske nittenaarige Maaneyklus. Saaledes skal Theophilus efter Keiser Theodosius den Stores Anmodning have beregnet en længere Paaesterfortegnelse fra Theodosius's første Consulat som Udgangspunkt. Den er ikke mere til; og kun en lille Deel have vi af den, som Theophilus's Eftermand Cyrillus udregnede for en Række af 95 Aar eller fem Maaneykler. Dens Udgangspunkt var Aar 437 efter C. F.; dens sidste Aar 531. Tvivlsomt er det dog, om vi endnu have dette Brudstykke i dets oprindelige Skikkelse; thi det er os kun opbevaret som Indledning til Dionysius den Lille's Paaesterfortegnelse, der maaskee

har lempet dets Afdelinger efter sin egen Liste. Denne Dionysius, Abbed i Rom i det sjette Aarhundrede, beregnede en Fortsættelse af Cyrills Fortegnelse og udgav den tilligemed de alexandrinjske Computisters saakaldte *argumenta paschalia* eller Regeler for Udregningen af de med Paasten forbundne Tidsbestemmelser. Denne Paastefortegnelse og disse Regeler, altsaa Egypternes Paasteregning, bleve derefter herstende i Occidenten og ere endnu, om og i forandret Skikkelse, Grundlaget for Kirkens Fæstregning.

§ 2.

Dionysius's Liste begynder med den sidste nittenaarige Afdeling af Cyrills og gaaer derefter fra Aar 532 til 626. Dens første Afdeling hidsættes her som Prøve og med de nødvendige Forklaringer:

	Nar efter Christi Fødsel.	In- dictio- nen.	Epaf- terne.	Concur- renterne.	Narets Num- mer i Maa- necirkelen.	Dagen, paa hvilken Paaftenets Hjo- rtenedag faldt.	Paaftesendag.	Maanens Alder paa Paaftedag.
Skudaar	532	10	0	4	17	5 April	11 April	20 Dage
	533	11	11	5	18	25 Marts	27 Marts	16 D.
	534	12	22	6	19	13 April	16 April	17 D.
	535	13	3	7	1	2 April	8 April	20 D.
Skudaar	536	14	14	2	2	22 Marts	23 Marts	15 D.
	537	15	25	3	3	10 April	12 April	16 D.
	538	1	6	4	4	30 Marts	4 April	19 D.
	539	2	17	5	5	18 April	24 April	20 D.
Skudaar	540	3	28	7	6	7 April	8 April	15 D.
	541	4	9	1	7	27 Marts	31 Marts	18 D.
	542	5	20	2	8	15 April	20 April	19 D.
	543	6	1	3	9	4 April	5 April	15 D.
Skudaar	544	7	12	5	10	24 Marts	27 Marts	17 D.
	545	8	23	6	11	12 April	16 April	18 D.
	546	9	4	7	12	1 April	8 April	21 D.
	547	10	15	1	13	21 Marts	24 Marts	17 D.
Skudaar	548	11	26	3	14	9 April	12 April	17 D.
	549	12	7	4	15	29 Marts	4 April	20 D.
	550	13	18	5	16	17 April	24 April	21 D.

Det er først Dionysius, der har indført Regningen fra Christi Fødsel, og det netop i Anledning af denne Paaskefortegnelse. Cyrillus regner Aarene efter den diocletianste eller Martyræraen, hvis Epoke er den 29 August 284 efter Chr. F. Derfor er ogsaa den sidste nittenaarige Afdeeling hos Cyrill, den Dionysius har optaget som Indledning til sin Fortegnelse, betegnet med: **Annus Diocletiani** 229 (svarende til an. Chr. 513), 230 (514), 231 (515), 232 (516) o.s.v. indtil 247 (531). Dionysius fandt Christi Fødsel en mere passende Epoke end en Christenforfølgers Regeringstiltrædelse. Hvorvidt han har ansat Christi Fødsel i det rette Aar, ligger udenfor denne Fremstilling; men at han begyndte med Aar 532, endstjøndt hans Arbejde er udført i Aaret 525, hidrører deels derfra, at Cyrillus endte med 531, deels ogsaa derfra, at i Aaret 532 vare alle Sol- og Maanecyklers Combinationer udrundne een Gang siden Udgangspunktet for Maanecyklers Brug til Paaske-regningen, d. e. siden det sidste Aar før Christi Fødsel; thi 28×19 er 532. Derfor var den store Paaskecyklus før den gregorianste Kalender 532 Aar, efter hvis Udløb alle Paaske vendte nøiagtigen tilbage i samme Orden.

Den anden Columne er betegnet Indictionen, der angiver Aarets Nummer i en femtenaarig Periode, hvis Udgangsaar er det tredje før Christi Fødsel. Perioden og Navnet hidrører fra det romerske Riges senere Skattevæsen og den antages at være begyndt i Keiser Constantin den Stores Tid, den 1 September 312. Førte man dens Begyndelse tilbage til den christne Æras Epoke, maatte man altsaa gaae ud fra den 1 September Aar 3 før Christi Fødsel, og Regelen for at finde Indictionen er derfor, at man

skal forøge Aarstallet med 3 og dividere Summen med 15. Resten er Indictionen. Denne Tidscharakteristik er meget vigtig, fordi den brugtes i offentlige Aktstykker især i det romerske Rige, lige til dets Ophævelse 1806; men den kan blive vildledende, dersom man ikke tager den forskjellige Begyndelsesdag i Betragtning. I den ældre Tid var den 1 eller den 24 Septbr. Udgangsdagen, — den sidste maaskee blot ved senere Computisters Misforstaaelse, men dog saaledes brugelig i den angelsaxiske Cancellistil, hvorefter den danske er dannet i den første Tid efter Christendommens Indførelse. Længere hen i Middelalderen blev Aarets Begyndelse ogsaa Indictionens Udgang; men selv i det pavelige Cancelli vandlede man temmelig længe, og man finder Pavebreve fra Slutningen af det ellefte og Begyndelsen af tolvte Aarhundrede, der ere betegnede snart med den ene, snart med den anden Indiction. For Dionysius den Lilles Paaskefortegnelse er isvrigt Indictionens Begyndelsesdag ligegyldig, da Paasken falder i Marts eller April; men der er ingen Grund til at betvivle, at Dionysius jo har brugt den samme Stil som Curien paa den Tid og altsaa regnet Indictionen fra September. Aar 532 maatte altsaa have Indictionen 10, der er $= A 15 (532 + 3)$.

Spalterne, som anføres i den tredje Rubrik, tjene i den dionysianske Paaskefortegnelse nærmest til at kontrollere Paaskens Maanedag. Denne skal falde mellem den 15de og den 21de i Maanens Alder. Nu har Marts Regulkertal 9, April 10; altsaa var i Aaret 532 Maanens Alder den 1 April 10 Dage, saa at den 5 April bliver den 14de, den 11 April den 20de Maanedag. I de følgende Aar viser nedenstaaende Table Forholdet:

Mar.	Epaf- terne.	Maanens M- ber d. 1 Marts.	Maanens Alder d. 1 April.	Utsaa var Maanens Alder	Utsaa var Maanens Alder Paasfedag
533	11	20 Dage.	21 Dage.	25 Marts = 14 Dage.	d. 27 Marts 16 Dage.
534	22	1 D.	2 D.	13 April 14 D.	16 April 17 D.
535	3	12 D.	13 D.	2 April 14 D.	8 April 20 D.
536	14	23 D.	24 D.	22 Marts 14 D.	23 Marts 15 D.
537	25	4 D.	5 D.	10 April 14 D.	12 April 16 D.
538	6	15 D.	16 D.	30 Marts 14 D.	4 April 19 D.
539	17	26 D.	27 D.	18 April 14 D.	24 April 20 D.
540	28	7 D.	8 D.	7 April 14 D.	8 April 15 D.
541	9	18 D.	19 D.	27 Marts 14 D.	31 Marts 18 D.
542	20	29 D.	0 D.	15 April 14 D.	20 April 19 D.
543	1	10 D.	11 D.	4 April 14 D.	5 April 15 D.
544	12	21 D.	22 D.	24 Marts 14 D.	27 Marts 17 D.
545	23	2 D.	3 D.	12 April 14 D.	16 April 18 D.
546	4	13 D.	14 D.	1 April 14 D.	8 April 21 D.
547	15	24 D.	25 D.	21 Marts 14 D.	24 Marts 17 D.
548	26	5 D.	6 D.	9 April 14 D.	12 April 17 D.
549	7	16 D.	17 D.	29 Marts 14 D.	4 April 20 D.
550	18	27 D.	28 D.	17 April 14 D.	24 April 21 D.

Det er af denne-Table umiddelbart indlysende, baade at Fjortendedagen er ansat paa den rette Maanedsdag, og at Paaften falder indenfor de tilhørlige Grændser.

Endvidere kan man ved Epakten ogsaa selv finde, ikke blot kontrollere Fjortendedagen; thi kan Epakten med Regulærtallet give Maanens Alder paa eller strax efter den 21 Marts = 14, saa falder Fjortendedagen i denne Maaned; hvis ikke, da i April. Aar 570 har Gyldental 1, Epakten 0; altsaa var Maanens Alder den 1 Marts 9 Dage. Maanens Alder blev altsaa 14 Dage paa den 6 Marts, saa at denne Maane ikke kunde være passal. Man maa da gaae til April, paa hvis 1ste Dag Maanealderen var 10 Dage, altsaa 14 paa den 5 April. Denne Dag angiver Dionysius ogsaa som Aarets Paaftegrændse. I Aaret 590 derimod var Gyldental II, Epakten 11, saa at Maanealderen den 1 Marts var 20 Dage, altsaa den 11 Marts 0. Den nye Lunation begyndte den 12 Marts og dens Fjortendedag var den 25de; den var altsaa passal.

Før at finde den Søndag, der følger nærmest efter Paaftegrændsen, bruger Dionysius Concurrenten, der med det tilsvarende Regulærtal giver Ugedagen for Maanedens første Dag, altsaa enhver af de andre Ugedage, eller ogsaa alene, uden Regulærtallet giver Ugedagen for den 24 Marts. Aar 532 har Concurrenten 4, der med Aprils Regulærtal (1) angiver, at den 1 April var en Torsdag, altsaa den 5 April, Fjortendedagen, en Mandag. Søndag den 11 April maatte altsaa blive Paaftedag. For de følgende Aar faldt Dagene saaledes:

Mar.	Concur- renterne.	Den 1 Marts (Reg. Tal 5) var	Den 1 April (Reg. Tal 1) var	Fjortendedagen.	Den næste Søndag efter Fjortendedagen.
533	5	Tirsdag	Fredag	$\frac{25}{3}$ Fredag	d. 27 Marts
534	6	Onsdag	Lørdag	$\frac{13}{4}$ Torsdag	16 April
535	7	Torsdag	Søndag	$\frac{2}{4}$ Mandag	8 April
536	2	Lørdag	Tirsdag	$\frac{22}{3}$ Lørdag	23 Marts
537	3	Søndag	Onsdag	$\frac{10}{4}$ Fredag	12 April
538	4	Mandag	Torsdag	$\frac{30}{3}$ Tirsdag	4 April
539	5	Tirsdag	Fredag	$\frac{18}{4}$ Mandag	24 April
540	7	Torsdag	Søndag	$\frac{7}{4}$ Lørdag	8 April
541	1	Fredag	Mandag	$\frac{27}{3}$ Onsdag	31 Marts
542	2	Lørdag	Tirsdag	$\frac{15}{4}$ Tirsdag	20 April
543	3	Søndag	Onsdag	$\frac{4}{4}$ Lørdag	5 April
544	5	Tirsdag	Fredag	$\frac{24}{3}$ Torsdag	27 Marts
545	6	Onsdag	Lørdag	$\frac{12}{4}$ Onsdag	16 April
546	7	Torsdag	Søndag	$\frac{1}{4}$ Søndag	8 April
547	1	Fredag	Mandag	$\frac{21}{3}$ Torsdag	24 Marts
548	3	Søndag	Onsdag	$\frac{9}{4}$ Torsdag	12 April
549	4	Mandag	Torsdag	$\frac{29}{3}$ Mandag	4 April
550	5	Tirsdag	Fredag	$\frac{17}{4}$ Søndag	24 April

Saaledes kan Paassen findes ene ved Hjælp af Epakter og Concurrenter.

Den femte Columne, som her er overskrevet: Mårets Nummer i Maanecirkelen, hedder hos Dionysius: *Quotus sit lunæ circulus*. Den beregnes efter den nittenaarige metoniske Cyklus; men Tallene i denne Maanecirkel ere ikke Gyldentallene. Regningen med disse har Dionysius kjendt og brugt, endstjøndt han ikke har Ordet Gyldental. Maanecirkelen og den nittenaarige Cirkel ere hos ham forskjellige Zifferrækker, under hvilke dog ligger et og samme Grundbegreb. Det er indlysende, at Ægypterne, efter hvem Dionysius har optaget denne Maanecirkel, maac have haft en bestandig Kalender, hvor Maanecirkelens Tal vare anbragte saaledes som Gyldentallene i den almindelige Kirkekalender (S. 24). Det Brudstykke af en saadan Kalender, hvori alle de passale Nymaaner vare antegnede, maac have været følgende:

Mart̄s.		April.	
1		1	
2		2	VIII
3		3	
4		4	XVI
5		5	V
6		6	
7		7	
8	XIII	8	
9	II	9	
10		10	
11	X	11	
12	XVIII	12	
13		13	
14	VII	14	
15		15	
16	XV	16	
17	IV	17	
18		18	
19	XII	19	
20	I	20	
21		21	
22	IX	22	
23	XVII	23	
24		24	
25	VI	25	
26		26	
27	XIV	27	
28	III	28	
29		29	
30	XI	30	
31	XIX		

Denne Fortegnelses Rigtighed er det let at kontrollere ved at tælle tilbage til den 14de Dag foran enhver af de Maanedsdage, paa hvilke Dionysius har ansat Paaaftegrændsen. Og sammenholder man Brudstykket med den S. 24 anførte Gyltentalskalender, sees det, at alle Brudstykkets Maanecirkeltal staae ved de samme Dage som Kalenderens Gyltental, saa at man neppe feiler i den Forudsætning, at de alexandriniske Kalenderregnere have fordeelt alle de 235 Lunationer i deres Kalender paa samme Maade som senere Kirken i sin, d. e. at den hele Forstjæl bestaaer i Zifferne. Alexandrinerne have sat Zifferet I ved den 20 Marts; deraf maatte alle de andre Zifferer følge af sig selv. Saaledes bleve deres Zifferer ved hvert Datum 3 mindre end Gyltentalene, — en Omstændighed, der er ganske ligegyldig, da begge Slags Tal i Kalenderen kun have Betydningen af vilkaarlige Mærker og meget vel kunde ombyttes med andre, f. Ex. Bogstaver, der svarede til de 19 Rester af Marstallet $+ 1$ eller $- 2$ divideret med 19.

Derksom det altsaa ikke er den nicænse Kirkeforsamling selv, der har forfattet en saadan Kalender, eller anerkjendt en allerede tilværende, er det de alexandriniske Computister, som have bestemt alle de paskale Nymaaner og dermed alle de mulige Grændser for Paaften. Thi saaledes som Maanecirkelens Tal ere anbragte i Brudstykket, kan intet Paaften falde før den 8 Marts eller efter den 5 April, altsaa ingen Fjortendedag før den 21 Marts eller efter den 18 April, saa at Paaften tidligst kommer den 22 Marts, hvis nemlig Fjortendedagen er den 21 Marts og denne en Løvedag, men sildigst den 25 April, hvis Fjortendedagen er Søndag den 18 April. Hvorfor Alexandrinerne have indstræn-

ket Paaskenyets Grændser til en Huulmaaned paa 29 Dage, da dog ogsaa en anden Fordeling af Cyklens Lunationer lod sig tænke, vide vi ikke; men Kirken har siden beholdt disse Grændser, ogsaa efter den gregorianske Reform.

Man seer iøvrigt let, at Brugen af to Cykler, den nitteaarige og Maanecirkelen, som i deres Væsen dog ere een og den samme, ifkun besværer Regningen. Meget nemmere maatte det være, at anbringe Resterne af den nitteaarige Cyklus, eller Gyldentallene, umiddelbart i Kalenderen som Nymaanemærker. Det er dette, Kirken har gjort ved Indretningen af den S. 24 anførte bestandige Kalender. Da Maanecirkelens Tal saaledes ere oversflødige, anføres her blot for Fuldstændigheds Skyld, at Dionysius efter Alexandrinerne giver den Regel for deres Udregning, at man skal trække 2 fra Aarstallet og dividere Resten med 19; denne Divisions Rest er Aarets Nummer i Maanecirkelen. Dette er den samme Regel som for Gyldentallets Beregning, kun at Aarstallet formindskes med 2 istedetfor at forøges med 1, hvoraf Følgen blot bliver, at Maanecirkelens Ziffere blive 3 mindre end de tilsvarende Gyldentals.

Dionysius's sjette, syvende og ottende Rubrik behøver ingen Forklaring. Den ottende er vel blot tilføjet som Control til Regningen, da den viser, at Paaske dagen ikke falder før den 15de og ikke efter den 21de Maanedag, altsaa ikke overstrider de engang bestemte Grændser.

Bed at betragte Dionysius's Paaskefortegnelse paatrænger sig den Tanke, at han og Alexandrinerne ikke have kjendt Dag- og staverne og Søndags- og stavecyklen, da de i saa Fald ikke kunde have undladt at benytte den langt nemmere Maade, disse Hjælpemidler frembyde til at finde

Fjortendedagens Ugedag og den paafølgende Søndag. De maae dog have kjendt ikke blot Solcykfen, hvad Concurrenten viser, men formodentlig ogsaa dens Udgangspunkt, det 9de Aar før Christi Fødsel, da de give den Regel for Concurrentens Beregning, at der til Aarstallet, forøget med Studaarenes Antal, endnu skal lægges Tallet 4.

§ 3.

Men da Kirken senere fandt den bestandige Gyldentalskalender, saavel som Dagbogstaverne og Søndagsbogstavcyklen, maatte Paasteregningen meget simplificeres. Den blev følgende:

Man søger Aarets Gyldental, der er Resten af en Division, hvis Divisor er 19, Dividenten Aarstallet + 1. Det fundne Gyldental opledes i Kalenderen; de Dage, hvor det er anbragt, ere Nymaanedage, saa at den Dag, ved hvilken Gyldentallet staaer, er den første i Lunationen. Aarets Gyldental forekommer een Gang imellem den 8 Marts og den 5 April, begge medregnede, og angiver paa dette Sted Paastenymaane. Fra denne Dag tæller man frem til den næstfølgende 14de Dag saaledes, at Gyldentalsdagen selv regnes for den første Dag. Fjortendedagen er Aarets Paastegrændse. Dernæst søger man Aarets Søndagsbogstav og ved dette Fjortendedagens Ugedag samt den nærmeste Søndag, der er Paastefdag.

§ 4.

Anvendelsen af denne Regel, og Brugen af Indictionen, Epakterne, Concurrenterne og Maanecalderen som historiske Tidscharakteristiker maae nogle Exempler vise.

Naar faldt Paasken i Calmarunionens Aar 1397?

$R\ 19\ (1397\ +\ 1) = 11 =$ Gyldentallet.

Gylental **XI** findes i Kalenderen ved den 2 April.

Fjortendedagen var altsaa den 15 April, der har Dagbogstav **G**.

$R\ 28\ (1397\ +\ 9) = 6 =$ Aarets Solcyklus.

Søndagsbogstavstabet var altsaa **G**.

Paaskegrændsen faldt da selv paa en Søndag, saa at Paasken var den ottende Dag derefter, d. e. den 22 April.

Hvilken Maanedsdag var Trinitatis Søndag 1397, da Erik af Pommern kronedes til Konge over de tre nordiske Riger, og hvilken Alder havde Maanen paa denne Dag?

Da Trinitatis er den ottende Søndag eller den 56de Dag efter Paaske, altsaa i Aaret 1397 efter den 22 April, saa indfaldt den paa 17 Juni.

Aarets Gylental **XI** findes ved den 31 Mai. Maanens Alder den 17 Juni var altsaa 18 Dage.

Regner man med Marssepakten, finder man den samme Alder; thi til Gylental **XI** svarer Epakten 20, der lagt til Junis Regularital 12 angiver Maanealderen paa den 1 Juni til 2 Dage, altsaa paa den 17 Juni til 18 Dage.

I Benediktinernes store Diplomatif (den tydske Overs. 8 D. § 231 S. 160) anføres et Diplom med følgende Datering: Acta sunt hæc anno jam pæne finito decimo post millesimo, indictione **XI**, epacta **14**, mense Februarii seria **2**, luna **20** sub imperio Roberti clarissimi regis Francigeni sive Aquitanini. Incarnationsaaret kan regnes fra den 25 Marts før det samme julianske Marsital, den saakaldte pisan ske Stiil, der begynder Aaret fra Bebudelsesdagen, ni Maaneder før Christi Fødsel, eller efter

den florentinske Stil, hvis Marsbegyndelse er tre Maaneder efter Juul, saa urimeligt det end synes, at sætte Undfangelsen efter Fødselen; eller Incarnationen kan endelig være synonymt med Fødselen og altsaa betegne et Aar, der begynder med den 25 December og paa syv Dage nær falder sammen med det almindelige julianske fra 1 Januar. Var *annus incarnationis* her at forstaae paa den første eller den sidste Maade, maatte Marstallet være det julianske Aar 1010; men derimod stride alle de andre Charakteristiker. Indictionen passer kun til Februar 1011, enten man begynder Indictionsaaret den 24 Septbr. 1010 eller den 1 Januar 1011; thi $M\ 15\ (1011 + 3)$ er 9. Epakten 14 svarer til Gylbental V; altsaa er den det Mars, der begyndte den 22 Marts 1010 og endte den 21 Marts 1011 incl.; og da Februar siges at være henimod Aarets Ende, kan der ikke være Tvivl om, at det virkelig er den florentinske Stil, her er brugt. Hermed stemmer Ferien og Maanealderen nøiagtigt overeens; thi Epakten $14 +$ Februars Regulærtal 10 angiver Maanens Alder den 1 Februar til 24 Dage, saa at Aarets tredje Lunation begyndte den 7 Februar, da den foregaaende var en Huulmaaned (see Tablerne S. 20 og 22). Den 20de Maanedag bliver da den 26 Februar, hvis Dagbogstav er A. Aar 1011 har Søndagsbogstav G, da Solcyklen var 12; altsaa er Diplomet dateret Mandagen den 26 Februar 1011.

I de danske Regester anføres ved Aar 1065 Diplomer af den angelsaxiske Konge Edvard, daterede apud Westmonsterium V cal. Januarii, die sanctorum Innocentium, indictione III, anno Edvardi regis vigesimo quinto, dominicæ incarnationis 1066. Da Edvard Confessor døde den 5

Januar 1066, have vi her Beviis paa, at Incarnationsaaret hos Angelsaxerne regnedes fra den 25 December; baade Indictionen, Maanedes- og Mærkedagen (Børnedag) vise, at her er meent den 28 December i det jul. Aar 1065. Søjrigt maae Regeringsaarene regnes saaledes, at det Aar, hvori Kongen kom paa Thronen, tælles med for et fuldt Aar; thi Edwards Formand Hardeknud døde først den 8 Juni 1042.

Det ældste indenlandste Diplom er Knud den Helliges Gavebrev til Domkirken i Lund, der er dateret „Lundi „duodecimo Kalendas Junii, anno incarnationis domini millesimo octogesimo quinto, indictione VIII, epactis 22, concurrentibus 2, anno regni Domini Canuti regis quinto“ (Suhm, Hist. af Danm. 4, 782). Dersom her var meent det pisanste Incarnationsaar, var Kongebrevet fra den 21 Mai 1086; men dette modsiges af alle de andre Charakteristiker. Indictio VIII passer i Mai kun til det julianske 1085, hvorledes man end regner Indictionens Begyndelse; Epakten 22 viser til Gyldeental III (Table S. 16), d. e. til Aar 1085, og det samme Aar giver Concurrenten 2, der er Resten af $1085 + 271 + 4$ divideret med 7. Med Maimaaneds Sol-Regulærtal 3 giver denne Concurrente Torsdag paa den 1 Mai, altsaa Onsdag paa den 21de; den samme Ugedag finder man, om man regner med Søndagsbogstavet, som i det jul. Aar 1085 var E. Da den 18 Mai altsaa var en Søndag, saa var den 21de (A) en Onsdag. Alt dette bestyrkes ved Regeringsaaret; thi vel døde Harald Hein den 17 April 1080, men Knud er dog først valgt i Sommeren samme Aar. I dette Diplom maa altsaa incarnatio enten være at forstaae efter florentinsk Stil, eller det maa være synonymt med

„nativitas,“ saa at Taler er om et Aar fra 25 December, saaledes som hos Angelfarerne.

Hvidtfeld siger i Kong Hanses Krønike (Qvartud. S. 304), at denne Konge døde den 21 Februar 1513, S. Peders Aften, d. e. Vigilien for Cathedra Petri (22 Febr.); men i Christiern den Andens Historie (S. 15) lader han Kong Hans døde den 20 Febr. At dette sidste Datum er det rette, sees af Kong Christierns Brev til Esge Bilde, dat. Aalborg Sti Petri Dag in cathedris an. 1513 (Behrmann Chr. d. Anden 2, 35); thi her siger Kongen, at hans Fader døde dominica Reminiscere henimod Aften. Søndag Reminiscere er den 2den Søndag i Fasten og retter sig altsaa efter Paasten. Aar 1513 har Gyl dental XIII, altsaa Paasteny den 11te, Paastegrændse den 24 Marts (F), der, da Søndagsbogstavet var B, var en Torsdag. Paastefdag var altsaa den 27 Marts, 2den Søndag i Faste den 20 Februar. Dersom Hvidtfelds første Feil ikke hidrører fra en ubetænk som Ester skri ven af en upaalidelig Kilde, tør den maastee være saaledes at forklare: Han har nok vidst, at den femte Søndag før Paaste var Kong Hanses Dødsdag, men har til Læserens Bequemmelighed villet betegne den med en Maanedes- og bekjendt Mærkedag. Herved oversaae han, at 1513 ikke var et Skudaar; søgte han fra Paastefdag de foregaaende Søndage, kom han til Oculi, 4de Søndag før Paaste, den 27 Februar, og har da i sin Kalender talt syv Dage tilbage uden at overspringe Skuddagen. Saaledes maatte han faae Reminiscere paa den 21 Februar.

Anden Afdeling.

Den gregorianske Kalenderreform.

§ 1.

Den gamle Kirkekalender var grundet paa de to Forudsætninger, at Solaaret virkelig har det julianske Aars Længde af $365\frac{1}{4}$ Dage, og at den metoniske Cyklus er fuldkommen nøiagtig, saa at dens 235 Lunationer ere ligesaa lange som 19 Solaar. Men begge disse Forudsætninger ere urigtige. Efter de nyere Beregninger er Solaarets sande Middellængde 365 Dage 5 L. 48 M. 48 S., den synodiske Maanedes 29 Dage 12 L. 44 M. 3 S., saa at 19 Solaar udgjøre 6939 D. 14 L. 27 M. 12 S., men 235 synodiske Maaneder 6939 D. 16 L. 31 M. 45 Sek.

Følgen af denne Forstjæl imellem Kalenderens og de virkelige Tidsmaal maatte nærmest blive, at Kalenderaarets Begyndelse greb over det virkelige Solaars, saa at den i 128 Aar indtraadte en Dag senere, end dettes; og for Kirkeaaet var det især af Bigtighed, at Jævendøgn, Udgangspunktet for Festsregningen, i 128 Aar skred een Dag tilbage op imod Kalenderaarets Begyndelse. Kirken holdt fast ved Kalenderens 21 Marts som Foraarsjævendøgn; men henimod Slutningen af det 16de Aarhundrede havde det virkelige Jævendøgn fjernet sig omtrent 10 Dage fra denne Kalenderdag, saa at Døgnets lige Deling indtraf paa den 11 Marts, 10 Dage før Kalenderens Jævendøgnsdag. Herved forstyr-

redes Grundtanken i Kirkens Fæstregning; thi Fuldmaaner, der som indtrædende efter det virkelige Jævndøgn burde have været passale, bleve det ikke, fordi de faldt foran Kalenderens 21 Marts, saa at Paasken maatte opsættes til den næste Lunation.

Dernæst maatte af hine urigtige Forudsætninger ogsaa følge, at Maanen kom tidligere, end Kalenderen angav, da de 235 Lunationer ere omtrent $1\frac{1}{2}$ Time kortere end 19 julianske Solaar. Maanen kom altsaa efter 312 Aar en Dag tidligere end efter cyklisk Regning, saa at Kalenderens Gyldeental kun i omtrent 16 vittenaarige Cykler angave Nymaaneerne nogenlunde rigtigt, men derefter for hvert 312te Aar en Dag for sildigt. Denne Feil var saaledes, siden Nicænerconciliets Tid, i Slutningen af det 16de Aarhundrede uopret til omtrent 4 Dage, saa at dette alene maatte forstyrre Fæstregningen, om end Solaaret havde været rigtigt; thi cykliske Fuldmaaner regnedes for passale, der i Virkeligheden ikke vare det, fordi Maanen efter Middelregning allerede var kommen før Kalenderens Jævndøgn. Var f. Ex. Middelfuldmaanen virkelig kommen Torsdag den 18 Marts, saa gav derimod den cykliske Regning Paaskegrændsen paa Søndagen den 21 Marts, altsaa Paasken paa den 28 Marts, 10 Dage efter Middelfuldmaanen eller, imod den gamle Regel, paa den 24 = 25 Maanedag, altsaa endog efter sidste Kvarteer. Føier man hertil Solaarets Forsinkelse, begriber man, at Kirkens Princip for Fæstregningen, som den satte Priis paa at fastholde, maatte komme i Fare for at gaa aldeles under i Forvirringen.

I den senere Middelalder begyndte man at erkjende Feilene ved den gamle Kirkekalender, saa at dens Forbedring

kom under Dmtale ved Kirkeforsamlingerne i Costniz og Basel, men uden Virkning. Tridentinerconciliet drøftede atter Sagen, men kom kun til den Beslutning, at overdrage den tilligemed Forbedringen af Breviarier og Missaler til Paven. I Rom vidste man imidlertid heller ikke, hvorledes denne Reform hensigtsmæssigen skulde udføres, hvorfor den stod hen indtil Gregor den Trettendes Pontificat. Til denne Pave overrakte en ellers ubekjendt Mand, Antonius Lilius, et Skrift om Kalenderforbedringen, som hans afdøde Broder Aloisius Lilius havde efterladt. Dette bragte atter Reformsagen i Gang, og efter en foreløbig Prøvelse i Rom sendte Paven i Maret 1577 en Udsigt over Lilius's Plan om til de katholicke Hoffer for at indhente Sagkyndiges Dom og forene alle Stemmer. Saasnart Curien havde modtaget de bifaldende Ytringer, nedsattes en Commission, bestaaende af Italieneren Egnatius Danti, Spanieren Petrus Chiaconius og Tydskeren Christopher Clavius, til Sagens videre Bearbejdelse. Paa denne Commissions Arbejder grunder sig Pave Gregor den Trettendes Kalenderbulle, dat. **Tusculi anno incarnationis dominicæ MD. LXXXI, sexto Calendas Martii, Pontificatus nostri anno decimo**, d. e. den 24 Februar 1582. Deri angives de nye Regeler for Kalenderregningen, der nærmere oplystes ved **Canones**, som fulgte med Brevet saavel som et nyt **Calendarium perpetuum** og nærmere Forskrifter for Overgangen fra den gamle til den nye Kalender. Sidenester har den Sidstlevende af Commissionen og nok dens vigtigste Arbejder, Jesuiten Clavius, ifølge Pave Clemens den Ottendes Opfordring i et vidtløftigt Skrift oplyst og udviklet Reformens Natur, samt forsvaret den med overlegen

Dygtighed imod de ikke faa eller svage Angreb, den maatte lide af flere Værde, blandt hvilke Joseph Scaliger var den betydeligste. I Clavius's store Værk, der 1603 udkom med pavelig Bemyndigelse og altsaa er at ansee som Curicus egen Forklaring og Svar til Angriberne, finder man tillige baade det ovenomtalte Udkast og den endelige Bestemmelse, saa at alt Fornødent til Kalenderreformens Oplysning her er samlet.

§ 2.

Det var Trangen til Kirkeaarets Berigtigelse, der fremkaldte Reformen, ikke Dunstet om at give det borgerlige Liv en Tidsregning, der nøie stemte overeens med Himmellegermernes Gang. Kirken fastholdt saavel det gamle Princip for Festrøgningen som de gamle Midler og Regeler for Beregningen, saavidt de paa nogen Maade lode sig forene med det Nye. Den maatte ogsaa gaae ud fra den Forudsætning, at Kalendervæsenet ikke var i Astronomers og Mathematikeres Hænder, men i de Geistliges, saa at Kalendermidlerne maatte kunne behandles uden Mathematik og Astronomi.

§ 3.

Reformens Opgave var en dobbelt: at afhjælpe Solaarets og Maaneeyklens Feil.

Den første Opgave delte sig atter i to: den Feil, som i Aaret 1582 bestod i, at Jævndøgn kom 10 Dage før Kalenderen angav det, skulde fjernes og Midler udfindes til at holde Jævndøgn fast ved Kalenderens 21 Marts.

Det Første opnaaedes derved, at man oversprang paa engang 10 Kalenderdage i October 1582, saa at man umid-

delbart efter den 4 October skrev den 15de. Derved rykkes dog ikke Ugedagene, men Maanedsdagene og Søndagsbogstaverne, hine 10 Dage, disse en heel Bogstavbrætte og tre Nummere. G var Søndagsbogstav 1582; ved Reformen blev C det fra den 15 October i den nye Kalender. Obergangen var altsaa denne:

	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Freitag
Juliansk Kalender.	1 ^o A	2 B	3 C	4 D	5 E
Gregor. Kalender.					1 ^o A
	Løverdage	Søndag	Mandag	Tirsdag	Onsdag
Juliansk Kalender.	6 ^o F	7 G	8 A	9 B	10 C
Gregor. Kalender.	1 ^o B	17 C	18 D	19 E	20 F
	Torsdag	Freitag	Løverdage	Søndag	Mandag
Juliansk Kalender	11 D	12 E	13 F	14 G	15 A
Gregor. Kalender	21 G	22 A	23 B	24 C	25 D

Da nu derved den 22 December 1582 i den gamle Kalender kom til at hedde d. 1 Januar 1583 i den nye, kaldtes d. 11 Marts i hiin, paa hvilken Foraarsjævndøgn nu indtraf, i den gregorianske Kalender d. 21 Marts, saa at man nu atter havde Jævndøgn paa den samme Kalenderdag som ved den nicænske Kirkeforsamlings Tider.

For at holde Jævndøgn paa den 21 Marts, d. e. for at holde Kalenderaaret i Overensstemmelse med Solaaret, maatte man kjende dette's Middellængde nøiagtigere end hid-

til. Reformaten lagde de alphonfinske Tavler til Grund og antog altsaa Solaaret til 365 Dage, 5 Timer, 49 Minuter, 16 Sekunder, ikke fordi man jo nok vidste, at Solaarets sande Længde ikke altid er eens, men fordi denne Angivelse bedst stemte med alle de da bekjendte Beregninger. Commissionen erkjendte, at i Fremtiden kunde maaskee Jævnvogn atter komme bort fra den 21 Marts, men forudsatte med Nette, at de da Levende, som maatte være i Besiddelse af nøiagtigere Beregninger, kunde i saa Fald ved en Correction af en Dag atter afhjælpe Feilen.

Et nyt Interkalationsystem kunde vistnok være fundet, hvorved Overensstemmelsen imellem Sol- og Kalenderaaret var bleven nøiagtigere end efter det julianske, f. Ex. en Periode af 33 Aar med 8 Skudaar. Men baade vilde denne Skudaarsperiode være bleven uregelmæssig, altsaa ubegvem, og tillige vilde den have udkrævet en Omdannelse af de gamle Kalendermidler, navnlig af Søndagsbogstavcirkelen, der maatte blive meget forviklet. Man gjorde derfor rigtigt i at beholde den simple og regelmæssige julianske Skudaarsperiode; men da derved hvert Aar blev 10 Min. 44 Sek. længere, end det alphonfinske, altsaa hele Perioden 42 Min. 56 Sek. for lang, hvilket i 134 Aar udgjorde 23 Timer 58 Min. 16 Sek. eller omtrent een Dag for meget, skulde i 134 Aar een Skuddag falde bort. Dog foretrak man at lægge Correctionen til Sækularaarene for at gjøre den nemmere at behandle; Regelen maatte altsaa blive, at hvert Aarhundrede kun skulde have 24 Skuddage, istedetfor 25, og at Sækularaaret skulde være et almindeligt paa 365 Dage. Derved anticiperedes dog Correctionen omtrent 34 Aar, saa at man atter maatte indskyde en Dag, naar disse 34 Aar

vare opsamlede til et Aarhundrede, d. e. hvert fjerde Sækulum skulde atter have 25 Skuddage. At dette endnu ikke var ganske nøiagtigt, vidste Commissionen vel; men ved dens Ubished om det sande Solaars Forhold til Middelaaret, overlod den til Fremtiden at afhjælpe Feilen, hvis man fandt, at Solaaret enten blev længere eller kortere.

Den nye Kalenders Interkalationsregel kan altsaa udtrykkes saaledes: tre samfælde Sækularaar blive almindelige Aar paa 365 Dage, men det fjerde et Skudaar. Tre samfælde Aarhundreder have hvert 24 Skuddage, men det fjerde 25. Alle de Aar, der ere delelige med 4 uden Rest, ere Skudaar, undtagen Sækularaaret, d. e. det Aar, der endes med to Nuller; men det Sækularaar, som er deleligt med 400 uden Rest, er atter et Skudaar.

Heraf følger, at den Forskjel af 10 Dage, som ved Reformen blev imellem begge Kalenderne, ifkun vedvarede saaledes til den 23 Febr. 1700; thi dette Aar, der i den gamle Kalender er Skudaar, er det ikke i den gregorianske. Altsaa vorte Forskjellen den 24 Februar 1700 til 11 Dage, og af samme Grund den 24 Februar 1800 til 12 Dage, vil den 24 Februar 1900 blive 13 Dage, men ikke forøges den 24 Febr. 2000. I den næstfølgende firehundrebaarige Periode vil Forskjellen være med samme Mellemrum til 14, 15, 16 Dage, dersom man da ikke seer sig nødsaget til at corrigere paany.

• Den værende Forskjel maatte atter bevirke, at ogsaa Forholdet mellem begge Kalenders Dagbogstavækker og Søndagsbogstaver forandrede, saa at de kom til at svare til hinanden paa følgende Maade:

Julianske Dagbogstaver.	Tilsvarende gregorianske Dagbogstaver.						
	1582=1700	1700=1800	1800=1900	1900=2100	2100=2200	2200=2300	2300=2500
A	D	E	F	G	A	B	C
B	E	F	G	A	B	C	D
C	F	G	A	B	C	D	E
D	G	A	B	C	D	E	F
E	A	B	C	D	E	F	G
F	B	C	D	E	F	G	A
G	C	D	E	F	G	A	B

Heri ligger de forandrede Søndagsbogstavrækker, der for de tre første Perioder efter Reformationen altsaa ere følgende :

Julianste Søndagsbogstaver.		Tilsvarende gregorianste.		
		1582=1700.	1700=1800.	1800=1900.
1	GF	CB	DC	ED
2	E	A	B	C
3	D	G	A	B
4	C	F	G	A
5	BA	ED	FE	GF
6	G	C	D	E
7	F	B	C	D
8	E	A	B	C
9	DC	GF	AG	BA
10	B	E	F	G
11	A	D	E	F
12	G	C	D	E
13	FE	BA	CB	DC
14	D	G	A	B
15	C	F	G	A
16	B	E	F	G
17	AG	DC	ED	FE
18	F	B	C	D
19	E	A	B	C
20	D	G	A	B
21	CB	FE	GF	AG
22	A	D	E	F
23	G	C	D	E
24	F	B	C	D
25	ED	AG	BA	CB
26	C	F	G	A
27	B	E	F	G
28	A	D	E	F

Man seer let, at de samme Bogstaver maae vende tilbage efter syv Perioder. Den femte gregorianste Række er

den samme som den julianske, fordi det tredie Bogstav efter det julianske kom i dettes Sted ved Reformationen. Men efter den maa hver ottende Række blive den samme. De Rækker, der gjælde for Perioden 1582 = 1700, gjælde ogsaa for Perioderne 2500=2600, 3400=3500, 4300=4500 v. s. v.

Det gregorianske Søndagsbogstav findes altsaa ved at beregne det julianske og reducere det efter de ovenstaaende Regeler og Tabler. Bogstavkalenderen er den samme for begge Kalendere; men Dagbogstavernes Betydning, d. e. Maanedsdagens Ugedag naturligviis forskjellig. For den gregorianske Kalender findes Ugedagen enten umiddelbart ved at reducere den fundne julianske efter Tabellen S. 53, eller ved først at beregne Søndagsbogstavet.

§ 4.

Ved Correctionen af Maaneaaaret og den metoniske Cyklus lagde Kalendercommissionen de saakaldte pruteniske Tavler til Grund, hvorefter den synodiske Maanedes Middellængde er 29 Dage 12 Timer 14 Minuter 3 Secunder, saa at det almindelige Maaneaar bliver 354 D. 8 L. 48 M. 38 S., det embolismiske 383 D. 21 L. 32 M. 41 S. Den metoniske Cyklus 235 Middellunationer udgjøre derefter omtrent 6939 D. 16½ L., der er 1½ Time kortere end 19 Solaar paa 365¼ Dag. Maaneekken taber altsaa i omtrent 312½ Aar een Dag imod Solaarene. I de 1257 Aar imellem Nicænerforsamlingen, der efter Commissionens Mening havde indrettet den gamle Kalender, og Reformaaret 1582 havde altsaa den virkelige Maanes Middellunationer fjernet sig omtrent fire Dage fra Kalenderens, saa at dens Gyldental som Nymaanemærker nu stode 4 Pladser for

langt nede i Kalenderen. Commissionen meente imidlertid, at Gyldentallene havde paa Nicænerconciliets Tid svaret altfor noie til de astronomiske Lunationer, saa at den cykliske Regning da kunde give Paasken før Foraarsfuldmaanen, hvilket blev anseet for en større Feil end det Modsatte. Til Udgangspunkt for Maanecorrectionen valgtes derfor ikke Maret 325, men 550, fordi de astronomiske Midellunationer da vare omtrent 16 Timer foran Kalendermaanerne. Ved dette den virkelige Maanes Forspring bevirkedes, at Paasken yderst sjelden kan komme før Foraarsfuldmaanen.

Imellem 550 og 1582 er 1032 eller tre Gange $312\frac{1}{2}$ + $94\frac{1}{2}$ Aar. Correctionen maatte altsaa komme til at bestaae i Bortkastelse af tre Dage, hvilket burde være gjort Mar 1400 saaledes, at Nymaanemærkerne rykkedes tre Pladser høiere op, eller ansattes tre Dage tidligere, end i den gamle Kalender, hvis Reformen blot havde indskrænket sig til Maanecorrectionen. Vedblev man at benytte den metoniske Cyklus, maatte efter $312\frac{1}{2}$ Aars Forløb atter en Dag udelades. Men man gif med Rette ud fra, at Maanecorrectionen burde falde sammen med Solæarscorrectionen, eller, for at benytte Commissionens Udtryk, at Maanæqvationen burde som Solæqvationen lægges til Sækularaarene. Hvert tredie Sækularaar skal altsaa een Dag udelades i den cykliske Beregning af Nymaanerne, saa at Kalendermærkerne ansættes een Dag tidligere. Derved anticiperes Correctionen $12\frac{1}{2}$ Aar, saa at efter syv Correctioner eller efter 2100 Aar foretages den ottende først efter de næste 400 Aars Forløb, d. e. Correctionen udsættes til det 2500de Aar.

Gif man altsaa ud fra Mar 550 og antog, at den første Maanæqvation burde have været foretaget Mar 800, saa an-

tiiciperede man *Equationen* 62½ *Mar*, hvilke forøgedes med 12½ *Mar* hvert tredie *Sækulum* derefter, naar *Equationen* tænktes da atter foretagen. *Maaneæquationen* burde saaledes have været foretagen igjen i *Marne* 1100 og 1400; men da dette ikke var skeet, afhjalp man det Forsømte ved nu i *Reformaaret* at ansætte *Nymaanerne* tre Dage tidligere, end den gamle *Kalender* angav. Den næste *Maaneæquation* skulde altsaa skee *Mar* 1700; men da saa de hidtil ikke medregnede 12½, udeladte i 4 *Correctioner*, udgjorde 50 *Mar*, altsaa med de i den første *Equationsperiode* anticiperede 50 et fuldt *Hundrede*, udsattes *Equationen* til *Mar* 1800. I dette *Mar* voxte altsaa *Forskjellen* imellem begge *Kalenderes* *Nymaaner* til 4 Dage, bliver i *Mar*et 2100 fem Dage, o. fl. fdl. hvert tredie *Sækularaar* indtil *Mar* 3900, da den næste *Maaneæquation* først vil indtræffe *Mar* 4300.

Men denne *Forskiel* kommer ikke saaledes tilsyn; thi hidtil er ikke taget *Hensyn* til *Solæquationens* *Indflydelse* paa *Nymaanemærkerne* *Indbringelse* i *Kalenderen*. Naar *Maanens* *Alder* ved de 10 Dages *Udeladelse* i *Reformaaret* blev paa samme *Maanedsdag* 10 Dage mindre i den nye end i den gamle *Kalender*, blev den dog til samme *Tid* ved *Maaneæquationen* tre Dage større i hiin end i denne. Med andre *Ord*: ifølge *Solæquationen* skulde alle *Gyldental* sættes ved en ti Dage senere *Maanedsdag*, end de stode før *Reformen*, men ifølge *Maaneæquationen* ved en tre Dage tidligere. *Salt* maatte *Nymaanemærkerne* altsaa rykke syv *Pladser* frem. Dette gjælder om *Reformaaret* og den første *Equationsperiode* indtil *Mar* 1700; men ved den da indtraadte *Solæquation* maatte den nye *Kalenders* *Nymaanemærker* komme til en otte Dage senere *Maanedsdag*,

end den gamles. I Mæret 1800 skulde de formedelst Solæqvationen atter rykke endnu en Maaanedsdag frem; men den samtidige Maaæqvation, som fører dem een Dag tilbage, compenserer hiin Æqvation, saa at Forskjellen indtil Mæret 1900 vedbliver at være otte Dage. Afstanden imellem begge Kalenderes Angivelse af Maaanealderen bliver saaledes følgende:

1582 — 1699	= 7 Dage
1700. (Solæqvation) — 1799	8 —
1800 (Sol- og Maaæqvation) — 1899	8 —
1900 (Solæqvation) — 1999	9 —
2000 (hverken Sol- eller Maaæqv.) — 2099	9 —
2100 (Sol- og Maaæqvation) — 2199	9 —
2200 (Solæqvation) — 2299	10 —
2300 (Solæqvation) — 2399	11 —
2400 (Maaæqvation) — 2499	10 —
2500 (Solæqvation) — 2599	11 —

Gyldentallene maatte da ved Reformen blive ubrugelige som Nymaanemærker i en bestandig Kalender; thi om man rykkede dem syv Pladser længere ned, passede deres Sted kun for den første Æqvationsperiode. Og da Forskjellen imellem begge Kalenderes Maaanealder naturligviis vører til 30 Dage, om Verden og Kalenderne staae saa længe, maatte man have 30 Gyldentalskalendere, d. e. intet *Calendarium perpetuum*.

Man forkastede altsaa Gyldentallene som Kalendermærker og brugte dem efter Reformen kun i Kalenderregningen som Grundtal for at finde Epakterne, der nu traadte i deres Sted som Nymaanemærker i Kalenderen. Epakterne

som Kalendermærker angibe altsaa ikke Maanens Alder, men kun naar Nymaanerne falde med dette eller hiint Gylldental. De ere vilkaarlige Mærker og kunde gjerne tænkes ombyttede med andre, saasom Bogstaver, hvis Forhold til Gylldentalene bestemtes. Der maatte være 30 Epakter som Repræsentanter for de 30 Muligheder, Sol- og Maaneækvationerne kunne frembringe. Men Forholdet imellem Epakterne som Kalendermærker og Gylldentalene som deres Grundtal maatte forandres i enhver Æquationsperiode, saa at f. Ex. de Epakter, der imellem 1582=1699 svarede til visse Gylldental, kom i Perioden 1700=1899 til at svare til andre.

§ 5.

Commissjonen maatte altsaa paa dette Punkt løse en dobbelt Opgave: den maatte nemlig anbringe de 30 Epakter ved de rette Maanedsdage, og den maatte give faste Regeler for Kalenderepakternes Forhold til Gylldentalene.

Man bibeholdt de cykliske Maaneders Længde af 30 og 29 Dage; altsaa kunde 12×30 Epakter kun saaledes anbringes ved Maaneaarets 354 Dage, at man paa sex Steder satte to Epakter sammen. Det er dette, man kaldte Maanens Spring (saltus lunæ), et Udtryk, man laante fra de gamle Computister, i hvis Kalender der jo ogsaa vare Spring i Alterneringen af de ulige Maaneder ved to lige lange Lunationers Sammenstød.

I sig selv var det vistnok ligegyldigt, ved hvilke Dage disse Maanens Spring anbragtes, naar blot den nittenaarige Cyklus fik 120 Lunationer paa 30, 115 paa 29 Dage; men for at holde sig den gamle Kalender saa nær som muligt ved at gjøre de samme Lunationer i Cyklen lige lange,

og især for at bibeholde Paastelunationens engang formeentlig af Nicænerconcilliet bestemte Længde, anbragte man Maanespringene, nu repræsenterede ved de dobbelte Epakter, ved den 5 Februar, den 5 April, den 3 Juni, den 1 August, den 29 September, den 27 November. Endvidere maatte for det sjældne Tilfælde, at Gyl dental **XIX** svarede til Epakten 19, denne Epakte ogsaa anbringes ved den 31 December, foruden denne Dags egen Epakte, fordi Overgangen fra den ene nittenaarige Periode da kræver, at 12 skal lægges til det foregaaende Mars Epakte, hvorom man kan eftersee det Nærmere hos Clavius S. 103.

Allsaa er enten den ene eller den anden af de ved de sex Dage anbragte Epakter Nymaanemærker. Men da det træffer i visse Equationsperioder, at begge disse Epakter forekomme som svarende hver til sit af de 19 Gyl dental, og da det ligger i Cyklens Indretning, at ikke to af de 235 Lunationer kunne falde paa de samme Maanedsdage i den samme nittenaarige Cyklus, sættes den Epakte, der egentligen tilkommer den 5 Februar, 5 April, 3 Juni, 1 August, 29 September, 27 November, ogsaa, men for at forebygge Forverling og Misforstaaelse med andre Tiffere eller anden Farve, til de nærmest foregaaende Dage, hvis sædvanlige Epakte da ikke kan forekomme i en saadan Periode.

Epakterne anbragtes ved Maanedsdagene i omvendt Orden, fra 30 eller 0 (betegnet med *) til 1, hvoraf fulgte, at Springene maatte træffe Epakterne 25 og 24, som da begge maatte anbringes ved de sex Dage, og 25, med anden Farve eller andre Tiffere, tillige ved de sex nærmest foregaaende Dage, hvis almindelige Epakte er 26.

Det Calendarium perpetuum, der fulgte med Pave Gregors Kalenderbulle, var altsaa, med Udeladelse af de faste Fests- og Mærkedage, følgende:

Januar.			Februar.			Marts.		
1	A	*	1	D	XXIX	1	D	*
2	B	XXIX	2	E	XXVIII	2	E	XXIX
3	C	XXVIII	3	F	XXVII	3	F	XXVIII
4	D	XXVII	4	G	XXVI. 25	4	G	XXVII
5	E	XXVI.	5	A	XXV. XXIV	5	A	XXVI
6	F	XXV. 25	6	B	XXIII	6	B	XXV. 25
7	G	XXIV	7	C	XXII	7	C	XXIV
8	A	XXIII	8	D	XXI	8	D	XXIII
9	B	XXII	9	E	XX	9	E	XXII
10	C	XXI	10	F	XIX	10	F	XXI
11	D	XX	11	G	XVIII	11	G	XX
12	E	XIX	12	A	XVII	12	A	XIX
13	F	XVIII	13	B	XVI	13	B	XVIII
14	G	XVII	14	C	XV	14	C	XVII
15	A	XVI	15	D	XIV	15	D	XVI
16	B	XV	16	E	XIII	16	E	XV
17	C	XIV	17	F	XII	17	F	XIV
18	D	XIII	18	G	XI	18	G	XIII
19	E	XII	19	A	X	19	A	XII
20	F	XI	20	B	IX	20	B	XI
21	G	X	21	C	VIII	21	C	X
22	A	IX	22	D	VII	22	D	IX
23	B	VIII	23	E	VI	23	E	VIII
24	C	VII	(24	E	VI)	24	F	VII
25	D	VI	24	F	V	25	G	VI
26	E	V	25	G	IV	26	A	V
27	F	IV	26	A	III	27	B	IV
28	G	III	27	B	II	28	C	III
29	A	II	28	C	I	29	D	II
30	B	I				30	E	I
31	C	*				31	F	*

April.		Mai.		Juni.				
1	G	XXIX	1	B	XXVIII	1	E	XXVII
2	A	XXVIII	2	C	XVII	2	F	XXVI. 25
3	B	XXVII	3	D	XXVI	3	G	XXV. X & XIV
4	C	XXVI. 25	4	E	XXV. 25	4	A	XXIII
5	D	XXV. XXIV	5	F	XXIV	5	B	XXII
6	E	XXIII	6	G	XXIII	6	C	XXI
7	F	XXII	7	A	XXII	7	D	XX
8	G	XXI	8	B	XXI	8	E	XIX
9	A	XX	9	C	XX	9	F	XVIII
10	B	XIX	10	D	XIX	10	G	XVII
11	C	XVIII	11	E	XVIII	11	A	XVI
12	D	XVII	12	F	XVII	12	B	XV
13	E	XVI	13	G	XVI	13	C	XIV
14	F	XV	14	A	XV	14	D	XIII
15	G	XIV	15	B	XIV	15	E	XII
16	A	XIII	16	C	XIII	16	F	XI
17	B	XII	17	D	XII	17	G	X
18	C	XI	18	E	XI	18	A	IX
19	D	X	19	F	X	19	B	VIII
20	E	IX	20	G	IX	20	C	VII
21	F	VIII	21	A	VIII	21	D	VI
22	G	VII	22	B	VII	22	E	V
23	A	VI	23	C	VI	23	F	IV
24	B	V	24	D	V	24	G	III
25	C	IV	25	E	IV	25	A	II
26	D	III	26	F	III	26	B	I
27	E	II	27	G	II	27	C	*
28	F	I	28	A	I	28	D	XXIX
29	G	*	29	B	*	29	E	XXVIII
30	A	XXIX	30	C	XXIX	30	F	XXVII
			31	D	XXVIII			

Juli.		August.		September.	
1 G	XXVI	1 C	XXV. XXIV	1 F	XXIII
2 A	XXV. 25	2 D	XXIII	2 G	XXII
3 B	XXIV	3 E	XXII	3 A	XXI
4 C	XXIII	4 F	XXI	4 B	XX
5 D	XXII	5 G	XX	5 C	XIX
6 E	XXI	6 A	XIX	6 D	XVIII
7 F	XX	7 B	XVIII	7 E	XVII
8 G	XIX	8 C	XVII	8 F	XVI
9 A	XVIII	9 D	XVI	9 G	XV
10 B	XVII	10 E	XV	10 A	XIV
11 C	XVI	11 F	XIV	11 B	XIII
12 D	XV	12 G	XIII	12 C	XII
13 E	XIV	13 A	XII	13 D	XI
14 F	XIII	14 B	XI	14 E	X
15 G	XII	15 C	X	15 F	IX
16 A	XI	16 D	IX	16 G	VIII
17 B	X	17 E	VIII	17 A	VII
18 C	IX	18 F	VII	18 B	VI
19 D	VIII	19 G	VI	19 C	V
20 E	VII	20 A	V	20 D	IV
21 F	VI	21 B	IV	21 E	III
22 G	V	22 C	III	22 F	II
23 A	IV	23 D	II	23 G	I
24 B	III	24 E	I	24 A	*
25 C	II	25 F	*	25 B	XXIX
26 D	I	26 G	XXIX	26 C	XXVIII
27 E	*	27 A	XXVIII	27 D	XXVII
28 F	XXIX	28 B	XXVII	28 E	XXVI. 25
29 G	XXVIII	29 C	XXVI	29 F	XXV. XXIV
30 A	XXVII	30 D	XXV. 25	30 G	XXIII
31 B	XXVI. 25	31 E	XXIV		

October.		November.		December.				
1	A	XXII	1	D	XXI	1	F	XX
2	B	XXI	2	E	XX	2	G	XIX
3	C	XX	3	F	XIX	3	A	XVIII
4	D	XIX	4	G	XVIII	4	B	XVII
5	E	XVIII	5	A	XVII	5	C	XVI
6	F	XVII	6	B	XVI	6	D	XV
7	G	XVI	7	C	XV	7	E	XIV
8	A	XV	8	D	XIV	8	F	XIII
9	B	XIV	9	E	XIII	9	G	XII
10	C	XIII	10	F	XII	10	A	XI
11	D	XII	11	G	XI	11	B	X
12	E	XI	12	A	X	12	C	IX
13	F	X	13	B	IX	13	D	VIII
14	G	IX	14	C	VIII	14	E	VII
15	A	VIII	15	D	VII	15	F	VI
16	B	VII	16	E	VI	16	G	V
17	C	VI	17	F	V	17	A	IV
18	D	V	18	G	IV	18	B	III
19	E	IV	19	A	III	19	C	II
20	F	III	20	B	II	20	D	I
21	G	II	21	C	I	21	E	*
22	A	I	22	D	*	22	F	XXIX
23	B	*	23	E	XXIX	23	G	XXVIII
24	C	XXIX	24	F	XXVIII	24	A	XXVII
25	D	XXVIII	25	G	XXVII	25	B	XXVI
26	E	XXVII	26	A	XXVI. 25	26	C	XXV. 25
27	F	XXVI	27	B	XXV. XXIV	27	D	XXIV
28	G	XXV. 25	28	C	XXIII	28	E	XXIII
29	A	XXIV	29	D	XXII	29	F	XXII
30	B	XXIII	30	E	XXI	30	G	XXI
31	C	XXII				31	A	XX. 19

§ 6.

Med den reformerede Kalender fulgte Anviisning til at finde, hvilke nitten Epakter der i enhver Æquationsperiode svare til de nitten Gyldeental og altsaa i Kalenderen angive de cykliske Nymaaner. Denne Anviisnings vigtigste Midler bestode i en Epaktetavle (*Tabula epactarum expansa*) og en Fortegnelse over de Sækularaar, der gjøre Overgangen fra den ene Æquationsperiode til den anden.

For den første Periode, hvor Forskjellen imellem begge Kalenderes Maanedsdage var 10, fandtes de gregorianske Epakter ved at drage 10 fra de til samme Gyldeental svarende julianske; men de kom til at staae syv Dage senere, end Gyldeentalene i den gamle Kalender, og angave altsaa Nymaanerne ved den syvende Dag efter hine. Reformaaret 1582 havde Gyldeental VI, der i Reformaanedens October stod ved den 20de. Til dette Gyldeental svarer den julianske Epakte 6 (Maaret taget som et juliansk, ikke som i Middelalderen), altsaa den gregorianske 26; men denne kom til at staae som Nymaanemærke ved den 27 October. For hvert næste Gyldeental i samme Æquationsperiode maatte Epakten være at finde ved at lægge 11 til det foregaaende Gyldeentals Epakte; og ved Overgangen fra den ene nittenaarige Cyklus til den anden, imellem GAl XIX og I, maatte 12 lægges til. I den første Æquationsperiode kom altsaa den nye Kalenders Epakte 26 til at correspondere med Gyldeental VI, Epakten 7 med GAl VII, Epakten 18 med GAl VIII, Epakten 29 med GAl IX o. s. v. I den følgende Æquationsperiode, imellem Aarene 1700 og 1899, hvor Forskjellen imellem Kalenderens Nymaaner er otte Dage,

hører Epakten 25 til **GTal VI**, Epakten 6 til **GTal VII**, Epakten 17 til **GTal VIII** o. s. v.

Commissionen førte Correctionen tilbage til Christi Fødsel, ikke for at gjøre Fortidens Tidsregning om, men for at begrunde Forbedringen af Nutidens.

Epaketablen er afstrykt paa den vedheftede Tabel.

Gyldentallene i den øverste horizontale Række ere stillede i samme Orden som paa Nicænerconciliets Tid; til hvert af dem svarer en af de nitten vertikale Colonner med 30 Epakter. Af de 30 horizontale Epakterækker kommer hver i Brug i sin Æquationsperiode. Foran de 19 vertikale Epaktecolumner er endnu en vertikal Colonne af Bogstaver, der corresponderer med Bogstaverne i Periodefortegnelsen og altsaa vise, hvilke horizontale Epakterækker der svare til Gyldentallene i respektive Æquationsperioder. Paa de Dage i den nye Kalender, hvor disse Epakter staae, indtræffe da de cykliske Nymaaner.

At nogle af Alfabetets Bogstaver mangle i den første vertikale Colonne og i Periodefortegnelsen, hidrører fra en overdreven Forsigtighed hos Commissionen. Den frygtede for, at Bogstavet **I** skulde forveksles med Tallet **I**, det lille **k** med det store **K**, **L** med Tallet **L** (50), **O** med Tallet **O**. Saa lidet turde den forudsætte endog de tarveligste mathematisk kundskaber, ja end ikke nogen alvorlig Opmærksomhed hos dem, der skulde bruge og behandle den nye Kalender.

Fortegnelsen over Æquationsperioden er denne :

Col dent. :	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII	XVIII	XIX	I	II	
P	*	XI	XXII	III	XIV	XXV	VI	XVII	XXVIII	IX	XX	I	XII	XXIII	IV	XV	XXVI	VIII	XIX	P
N	XXIX	X	XXI	II	XIII	XXIV	V	XVI	XXVII	VIII	XIX	*	XI	XXII	III	XIV	25	VII	XVIII	N
M	XXVIII	IX	XX	I	XII	XXIII	IV	XV	XXVI	VII	XVIII	XXIX	X	XXI	II	XIII	XXIV	VI	XVII	M
H	XXVII	VIII	XIX	*	XI	XXII	III	XIV	XXV	VI	XVII	XXVIII	IX	XX	I	XII	XXIII	V	XVI	H
G	XXVI	VII	XVIII	XXIX	X	XXI	II	XIII	XXIV	V	XVI	XXVII	VIII	XIX	*	XI	XXII	IV	XV	G
F	XXV	VI	XVII	XXVIII	IX	XX	I	XII	XXIII	IV	XV	XXVI	VII	XVIII	XXIX	X	XXI	III	XIV	F
E	XXIV	V	XVI	XXVII	VIII	XIX	*	XI	XXII	III	XIV	25	VI	XVII	XXVIII	IX	XX	II	XIII	E
D	XXIII	IV	XV	XXVI	VII	XVIII	XXIX	X	XXI	II	XIII	XXIV	V	XVI	XXVII	VIII	XIX	I	XII	D
C	XXII	III	XIV	XXV	VI	XVII	XXVIII	IX	XX	I	XII	XXIII	IV	XV	XXVI	VII	XVIII	*	XI	C
B	XXI	II	XIII	XXIV	V	XVI	XXVII	VIII	XIX	*	XI	XXII	III	XIV	25	VI	XVII	XXIX	X	B
A	XX	I	XII	XXIII	IV	XV	XXVI	VII	XVIII	XXIX	X	XXI	II	XIII	XXIV	V	XVI	XXVIII	IX	A
u	XIX	*	XI	XXII	III	XIV	XXV	VI	XVII	XXVIII	IX	XX	I	XII	XXIII	IV	XV	XXVII	VIII	u
t	XVIII	XXIX	X	XXI	II	XIII	XXIV	V	XVI	XXVII	VIII	XIX	*	XI	XXII	III	XIV	XXVI	VII	t
s	XVII	XXVIII	IX	XX	I	XII	XXIII	IV	XV	XXVI	VII	XVIII	XXIX	X	XXI	II	XIII	XXV	VI	s
r	XVI	XXVII	VIII	XIX	*	XI	XXII	III	XIV	25	V	XVII	XXVIII	IX	XX	I	XII	XXIV	V	r
q	XV	XXVI	VII	XVIII	XXIX	X	XXI	II	XIII	XXIV	V	XVI	XXVII	VIII	XIX	*	XI	XXIII	IV	q
p	XIV	XXV	VI	XVII	XXVIII	IX	XX	I	XII	XXIII	IV	XV	XXVI	VII	XVIII	XXIX	X	XXII	III	p
n	XIII	XXIV	V	XVI	XXVII	VIII	XIX	*	XI	XXII	III	XIV	25	VI	XVII	XXVIII	IX	XXI	II	n
m	XII	XXIII	IV	XV	XXVI	VII	XVIII	XXIX	X	XXI	II	XIII	XXIV	V	XVI	XXVII	VIII	XX	I	m
l	XI	XXII	III	XIV	XXV	VI	XVII	XXVIII	IX	XX	I	XII	XXIII	IV	XV	XXVI	VII	XIX	*	l
k	X	XXI	II	XIII	XXIV	V	XVI	XXVII	VIII	XIX	*	XI	XXII	III	XIV	25	VI	XVIII	XXIX	k
i	IX	XX	I	XII	XXIII	IV	XV	XXVI	VII	XVIII	XXIX	X	XXI	II	XIII	XXIV	V	XVII	XXVIII	i
h	VIII	XIX	*	XI	XXII	III	XIV	XXV	VI	XVII	XXVIII	IX	XX	I	XII	XXIII	IV	XVI	XXVII	h
g	VII	XVIII	XXIX	X	XXI	II	XIII	XXIV	V	XVI	XXVII	VIII	XIX	*	XI	XXII	III	XV	XXVI	g
f	VI	XVII	XXVIII	IX	XX	I	XII	XXIII	IV	XV	XXVI	VII	XVIII	XXIX	X	XXI	II	XIV	XXV	f
e	V	XVI	XXVII	VIII	XIX	*	XI	XXII	III	XIV	25	VI	XVII	XXVIII	IX	XX	I	XIII	XXIV	e
d	IV	XV	XXVI	VII	XVIII	XXIX	X	XXI	II	XIII	XXIV	V	XVI	XXVII	VIII	XIX	*	XII	XXIII	d
c	III	XIV	XXV	VI	XVII	XXVIII	IX	XX	I	XII	XXIII	IV	XV	XXVI	VII	XVIII	XXIX	XI	XXII	c
b	II	XIII	XXIV	V	XVI	XXVII	VIII	XIX	*	XI	XXII	III	XIV	25	VI	XVII	XXVIII	X	XXI	b
a	I	XII	XXIII	IV	XV	XXVI	VII	XVIII	XXIX	X	XXI	II	XIII	XXIV	V	XVI	XXVII	IX	XX	a

Forfjellen imellem Kalenderne bliver	Bogstaver, der correspon- dere med Epaktetablen.	Equationsaarene.	Equationerne.
	N	1 p. Ch. n.	
	P	320	Skudaar.
	P	500	Skudaar.
	a	800	Skudaar (Maane- æqvation.
	b	1100	Skudaar (Maane- æqvation.
	c	1400	Skudaar (Maane- æqvation.

Reformaaret, hvor 10 Dage bortfaldd.

10 Dage	D	1582, October	
10 Dage	D	1600	Skudaar.
11 Dage	C	1700	Solæqvation.
12 Dage	C	1800	Sol- og Maaneæqva- tion.
13 Dage	B	1900	Solæqvation.
13 Dage	B	2000	Skudaar.
14 Dage	B	2100	Sol- og Maaneæqva- tion.
15 Dage	A	2200	Solæqvation.
16 Dage	u	2300	Solæqvation.
16 Dage	A	2400	Skudaar, Maaneæ- qvation.

Hos Clavius (S. 112 ff.) findes denne Table fortsat lige til Aar 303,300, dog med Bemærkning om en Corrections Nødvendighed efter Aar 8100. Praktisk Betydning for Historikeren har Fortegnelsen kun til Rækken C, eller til den Epakterække, der gjælder imellem Aarene 1700 og 1900; det er blot for at vise Fortegnelsens Natur, at den her er fortsat til Aar 2400.

Altsaa vilde i den første Periode (Aar 1-320) Epakte-

rækken **N** have været i Brug, om man dengang havde brugt disse Kalendermidler; i den anden og tredje Periode (320=500; 500=800) Epakterækken **P**; i den fjerde Periode (800 = 1100) Epakterækken **a**; i den femte (1100=1400) Rækken **b**; i den sjette (1400 til Reformen) Rækken **c**. Ved Reformen sprang man til Rækken **D**, d. e. man sprang tilbage over 9 Rækker (eller fra **c** over **b**, **a**, **P**, **N**, **M**, **H**, **G**, **F**, **E** til **D**). I den syvende Periode (1582 $\frac{1}{2}$ = 1700), eller i den første virkelig reformerede, kom altsaa Epakterækken **D** i Brug; i den ottende (1700 = 1900) Rækken **C** o. s. v.

For de Tilfælde, hvor Epakten 25, den der staaer ved Siden af XXVI ved den 4 Febr., 4 April, 2 Juni, 31 August, 28 Septbr. og 26 Novbr., er i Brug tilligemed Epakten XXIV, saasom i Epakterækken **B**, har Commissionen atter været saa forsigtig at give Epakten XXV i Kalenderen heelt igjennem begge Farver eller begge Slags Zifferer ogsaa der, hvor ingen Maanespring findes, blot for at man ikke skulde komme i Tvivl om, hvorvidt man i saadanne Perioder ogsaa skulde bruge den samme Epakte heelt igjennem.

§ 7.

For den gregorianske Kalender beregnes i Henhold til ovenstaaende Udvikling Paasken saaledes.

Er Maret, og med det Equationsperioden givet, søges paa sædvanlig Maade Maret's Gyldeantal og derefter Periodens tilsvarende Epakte. Paa de Dage i den bestandige Kalender, hvor denne Epakte staaer, indtræffe i det givne Aar de cykliske Nymaaner. Epakten forekommer een Gang imellem den 8 Mart's og den 5 April, begge medregnede, og

angiver paa dette Sted Maret's Paaften. Fra denne Dag, den sels medregnet, tæller man frem til den 14de Dag, der er Maret's Paaftegrændse. Dernæst søges det julianske Søndagsbogstav og efter dette det tilsvarende gregorianske, hvorved man finder den næste Søndag efter Paaftegrændsen.

§ 8.

Kalenderreformens Princip, at fastholde Kirkens gamle Festregning saavidt muligt, og at corrigere den ved de letteste og simpleste Equationer, maa ganske billiges. Paaften bør upaatvivleligt feires en Søndag, i eller strax efter Fuldmaane, hvis den skal være en Fest til Minde om Christi Opstandelse; thi da er det den samme Ugedag og den samme Stilling af Solen og Maanen som dengang, da Frelseren opstod. Nærmere kan man ikke med Sikkerhed komme Opstandelsesdagen; alle Forsøg paa at finde dens Maanedsdag berøve paa ughjemlede Sagn eller løse Sammenstillinger, og Paaften vilde dog tabe i sin Betydning, om man ikke kunde forlade sig paa, at den i det mindste i Noget virkelig bragte den herligste Dag, der er opgaaet over Jorden, tilbage hvert Aar. At klare Minder knyttes til bestemte Tider eller Naturphænomener kræver dog enhver Fest, der skal have gripende Betydning. Vilde man, som Nogle have foreslaaet, henlægge Paaften til en fast Maanedsdag, tabte alle Maret's Søndage, der ere Opstandelsesfester, deres Betydning og Berettigelse som Helligdage; thi i det øvrige Aar at mindes Opstandelsen just paa en bestemt Ugedag, blev selsmodsigende, naar den egentlige Opstandelsesfest ikke var den samme Ugedag. Kunne vi end ikke med nogen Sikkerhed henvise Paaften til en be-

stemt Søndag i Foraaret, som den, paa hvilken Frelseren opstod, saa lys for os, som den i hans sidste Paaste lyfte i Gethsemane og paa Golgatha.

Men Reformens Apparat er uegnet til at blive indviklet og tungt, fordi det holdt sig altfor nær de gamle Kalendermidler og maatte være indrettet paa at behandles uden mathematisk og astronomisk Kundskab. Nogle arithmetiske Regler vilde have gjort Fæstregningen lettere og simplere. Ved Kalendervæsenets Udvikling og Omgang i Astronomernes Hænder har Læren om de cykliske Nymaaner tabt sin væsentlige Betydning og er nu kun af Bigtighed for Paaskestens Beregning; og omendstjondt Historieforskeren ikke kan undvære Kundskab om de Midler, der virkelig ere brugte ved Kalenderregningen, saa er dog ogsaa for ham Paaste-regningen det Bigtigste. Denne kan skee paa flere Maader, af hvilke Rummet her ikkun tilsteder at meddele den af Gauß i Aaret 1800 bekendtgjorte Formel, hvis Rigtighed ikke alene andensteds er beviist, men ogsaa nok ved nogen Eftertanke kan indsees og paavises uden høiere mathematisk Kundskab.

Den gaußiske Regel er denne:

man dividerer Aars-tallet med 19, Resten = a

man dividerer Aars-tallet med 4, Resten = b

man dividerer Aars-tallet med 7, Resten = c

man dividerer Tallet $m + 19a$ med 30, Resten = d

man dividerer Tallet $n + 2b + 4c + 6d$ med 7, Resten = e

$$m = 15; n = 6;$$

saa er Paasten den 22 Marts $+ d + e$, eller den 0 April $\div 9 + d + e$.

Dette gælder for den julianske Kalender.

Før den gregorianske Kalender søges *a*, *b* og *c* paa samme Maade; men *m* og *n* ere her foranderlige Størrelser, nemlig:

imellem Aarene 1582—1699	er	$m = 22$,	$n = 2$
— 1700—1799	—	$m = 23$,	$n = 3$
— 1800—1899	—	$m = 23$,	$n = 4$
— 1900—2099	—	$m = 24$,	$n = 5$
— 2100—2199	—	$m = 24$,	$n = 6$
— 2200—2299	—	$m = 25$,	$n = 0$

Formelen kan imidlertid ikke indbefatte de Tilfælde, hvor Maanens Spring faaer Indflydelse paa Bestemmelsen af Paasken, altsaa naar Paaskens med Epakten XXIV falder paa den 5 April, eller med Epakten 25 paa den 4 April. Det maa derfor iagttages, at om Regningen med den gamle Formel giver Paasken den 26 April, skal man istedetfor denne Dag tage den 19 April; og om Formelen giver den 25 April saaledes, at $d = 28$, men a større end 10, saa maa man ansætte Paasken til den 18 April.

Exempler:

Paasken i Aaret 1583.

1) Efter Kalenderne:

Gyldental VII.

Gyldental i den gamle Kalender staaer ved 17 Marts (F)
 Fjortendedagen 30 Marts (E)
 Søndagsbogstav F.
 Altsaa Paaske d. 31 Marts.

Greg. Equationsperiode D.
 Greg. Kalenderepakke VII
 staaer ved 24 Marts.
 Fjortendedagen 6 April (E)
 Gregor. Søndagsbogstav B.
 Altsaa Paaske d. 10 April.

2) Efter Formelen :

$$a = 6$$

$$b = 3$$

$$c = 1$$

Gamle Kalender

$$d = 9$$

$$e = 0$$

$$\text{Paaſte } 22 + 9 + 0 =$$

31 Marts.

Den gregorianske Paaſte 1609.

Ny Kalender

$$d = 16$$

$$e = 3$$

$$\text{Paaſte } 22 + 16 + 3 =$$

41 Marts = 10 April.

1) Efter Kalenderen :

Gyldeſtal XIV. Equationsperiode D. Kalenderepakte XXIV. (Maanens Spring). Paaſteny 5 April. Paaſtegrændſe 18 April (C). Søndagsbogſtav D. Paaſte den 19 April.

2) Efter Formelen :

$a = 13, b = 1, c = 6, d = 29, e = 6.$ Paaſte $22 + 29 + 6 = 57 = 26$ April, altsaa, iſølge den førſte Correction, den 19 April.

Den gregorianske Paaſte Aar 2049.

1) Efter Kalenderen :

Gyldeſtal XVII. Equationsperiode B. Kalenderepakte 25. Paaſteny 4 April. Paaſtegrændſe 17 April (B). Gregor. Søndagsbogſtav C. Paaſte 18 April.

2) Efter Formelen :

$a = 16$ (ſtørre end 10); $b = 1$; $c = 5$; $d = 28$; $e = 6.$ Paaſte $22 + 28 + 6 = 56 = 25$ April; altsaa efter den anden Correction: den 18 April.

Paasken i begge Kalendere 1848.

Gyldeental VI.

Gamle Kalender Paaskens	Gregor. Equationsperiode C
28 Marts.	— Kalenderepakte XXV.
Paaskegrændse 10 April (B)	Paaskens d. 5 April.
Søndagsbogstav DC.	Paaskegrændse d. 18 April
Paaskedag d. 11 April.	(C).
	Søndagsbogstav BA.
	Paaske den 23 April.

Efter Formelen :

	a = 5	
	b = 0	
	c = 0	
Jul. d	= 20	Gregorianst d = 28.
Jul. e	= 0	— e = 4.
Paaske 22 + 20 + 0 = 42		Paaske 22 + 28 + 4 = 54
= 11 April.		= 23 April.

§ 9.

Den gregorianste Kalender blev endnu i Reformaaret indført i Spanien, Portugal, Italien og Frankrig. 1583 antoges den i de katolske Svejercantoner og Nederlande, 1586 i Polen, det følgende Aar i Ungarn. Paa Rigsdagen i Augsburg i November 1582 opfordrede Keiseren de tyske Stænder til at slutte sig til Reformen; men de evangeliske Stænder med Churfyrst August af Saxe i Spidsen vægrede sig, ledede af Landgreve Wilhelm af Hessen og Theologerne. Den indførtes da 1583 i det katolske Tydskland, og den Uovereensstemmelse, der derved fremkom imellem dette og det protestantiske, vakte Splid, Forvirring, ja borgerlige Urolig-

heder flere Steder, hvor forskjellige Religionsbekjendere levede blandede. Desuagtet holdt de Evangeliske fast ved deres Bægning indtil 1699, da de især af Mathematikeren Gerhard Weigel og Leibniz bevægedes til at give saa vidt efter, at de antog den gregorianske Correction af Solaaret og nu ved Udeladelse af de elleve Dage imellem 18 Februar og 1 Marts 1700 gjorde Overgang til samme Datering som Katholikerne; men Maanecyklens Correction vilde de kun antage saaledes, at Paaskeelunationen ikke skulde beregnes cyklisk, men astronomisk, hvorved Uranienborgs Meridian regnedes for den første, da Keplers paa Tycho Brahes Observationer grundede rudolphiniske Tavler skulde bruges som Grundlag for Beregningen. Følgen af denne saakaldte forbedrede Kalender var, at dens og Katholikernes Paaske endnu kunde blive forskjellig, saaledes som Tilfældet virkelig var i Aarene 1724 og 1744, da den forbedrede Kalender gav Paasken den 9 April og 29 Marts, medens Katholikerne helligholdt den 16 og 5 April. En lignende Uoverensstemmelse maatte være indtruffen i Aaret 1778, dersom ikke Kong Frederik den Anden af Preussen havde bevirket hos Corpus Evangelicorum en Beslutning af 13 December 1775, ifølge hvilken Protestanterne antog den gregorianske Kalender under Navn af den forbedrede Rigskalender.

Den græske Kirke vedbliver endnu at bruge den gamle Kalender. I de forenede Nederlande bibeholdt man den ogsaa indtil 1700, da Overgangen gjordes samtidigt med de Evangeliske i Tydskland. I England skeete Overgangen først fra den 2 til 14 September 1752, i Sverrig fra den 17 Februar til den 1 Marts 1753. Dog havde man der alle-

rede 1700 gjort et frugtesløst Forsøg ved at udelade Skud-
dagen i dette Aar og da i de følgende ti Skudaar, — en
Fremgangsmaade, som allerede den pavelige Reformcommis-
sion har taget i Betragtning, men forkastet som den, der
altfor let kunde foranledige Forvirring. Sverrigs Exempel
beviser Rigtigheden heraf; thi man forsøgte i de følgende
Skudaar at udelade en Dag og maatte derfor 1712 gjen-
indsætte den ene oversprungne Skuddag, saa at dette Aars
Februar fik 30 Dage, og den gamle Kalender blev gjældende
her endnu i 41 Aar. Derfor sige de ældre svenske Historie-
skrivere, at Kong Carl den Tolvte faldt den 30 November
1718, medens de tydske og danske angive den 11 December.

Danmark og Norge fulgte de Evangeliske; ifølge
Kong Frederik den Fjerdes Forordning af 28 November
1699 gif man over fra den 18 Februar til den 1 Marts
1700, saa at Paasken skulde falde den 11 April istedetfor
den 31 Marts. *) Men uagtet Brugen af andre end den
„rette nye Almanak“ blev forbudt, finder man dog, at
1724 har Danmark havt Paaske med Katholikerne, nemlig
ikke den 9, men den 16 April; en Afvigelse, der synes at
have forurologet de Evangeliske, da Kongen endnu 1723,
formodentlig efter at den danske af Student Niels Krogh be-

*) Disse 11 Dages Udeladelse maa ikke forglemmes, naar Tælen er
om Varigheden af en paa begge Sider af Dvergangen liggende Be-
givenhed. Andr. Söjer siger (2, 239), at Kong Frederik den
Fjerde døde Natten mellem den 11 og 12 October 1730, efterat
have levet i 59 Aar og nogle Timer; men dette er usiagligt. Kong
Frederik er rigtignok død Natten efter sin 59de Fødselsdag, men
blev dog kun 58 Aar og 354 Dage gammel.

regnede Almanak for næste Aar var udkommen, lovede dem, at Paasten herefter skulde holdes i Overeensstemmelse med deres Brug. Derfor havde vi ogsaa i 1744 Paasten den 29 Marts. Aarets danske Almanak er beregnet af Prof. Christ. Horrebow. Som en Følge af dette Løfte, anmodede Corpus evangelicorum 1776 Kong Christian den Syvende om at tiltræde med dem den gregorianske Kalender, hvilket ogsaa skeete ved Reskript af 11 Decbr. 1776, saa at man her i Aaret 1778 havde Paaste med Katholikerne den 19 April. Og saaledes gjælder nu fuldstændigt den gregorianske Kalender for os.

Den dansk = norske Kalenders Forhold til de fremmede Landes, med hvilke Tvillingrigerne have haft de fleste og vigtigste Forbindelser, var da denne, at man her indtil den 18 Februar 1700 daterede alle Aktstykker 10 Dage efter de romersk-katholske Lande, men samtidigt med Russer, evangeliske Tydske, Hollænderne, de Engelske og Svenske. Fra den 1 Marts 1700 stemte den danske Datering overeens med Katholikernes, de Evangeliskes, Hollændernes, men var 11 Dage foran Russernes, de Svenskes og Englændernes. Fra den 14 September 1752 og den 1 Marts 1753 stemte den baade med Englændernes og de Svenskes, men ikke med Russernes og Grækerne, som i Aaret 1800 den 24 Februar blev 12 Dage bagefter vor og det øvrige Europas Kalender. Paasten har de Danske haft fælleds med den gamle Kalenders Tilhængere indtil 1700, derefter med den gregorianske Kalenders, ene med Undtagelse af Aaret 1744.

Fortegnelse over Søndagsbogstaver og Paaster fra Aar 800 til Aar 1900:

800	ED	19 April.	833	E	13 April.
801	C	4 April.	834	D	5 April.
802	B	27 Marté.	835	C	18 April.
803	A	16 April.	836	BA	9 April.
804	GF	31 Marté.	837	G	1 April.
805	E	20 April.	838	F	14 April.
806	D	12 April.	839	E	6 April.
807	C	28 Marté.	840	DC	28 Marté.
808	BA	16 April.	841	B	17 April.
809	G	8 April.	842	A	2 April.
810	F	31 Marté.	843	G	22 April.
811	E	13 April.	844	FE	13 April.
812	DC	4 April.	845	D	29 Marté.
813	B	27 Marté.	846	C	18 April.
814	A	16 April.	847	B	10 April.
815	G	1 April.	848	AG	25 Marté.
816	FE	20 April.	849	F	14 April.
817	D	12 April.	850	E	6 April.
818	C	28 Marté.	851	D	22 Marté.
819	B	17 April.	852	CB	10 April.
820	AG	8 April.	853	A	2 April.
821	F	24 Marté.	854	G	22 April.
822	E	13 April.	855	F	7 April.
823	D	5 April.	856	ED	29 Marté.
824	CB	24 April.	857	C	18 April.
825	A	9 April.	858	B	3 April.
826	G	1 April.	859	A	26 Marté.
827	F	21 April.	860	GF	14 April.
828	ED	5 April.	861	E	6 April.
829	C	28 Marté.	862	D	19 April.
830	B	17 April.	863	C	11 April.
831	A	2 April.	864	BA	2 April.
832	GF	24 Marté.	865	G	22 April.

866	F	7	april.	899	G	1	april.
867	E	30	Marås.	900	FE	20	april.
868	DC	18	april.	901	D	12	april.
869	B	3	april.	902	C	28	Marås.
870	A	26	Marås.	903	B	17	april.
871	G	15	april.	904	AG	8	april.
872	FE	30	Marås.	905	F	31	Marås.
873	D	19	april.	906	E	13	april.
874	C	11	april.	907	D	5	april.
875	B	27	Marås.	908	CB	27	Marås.
876	AG	15	april.	909	A	16	april.
877	F	7	april.	910	G	1	april.
878	E	23	Marås.	911	F	21	april.
879	D	12	april.	912	ED	12	april.
880	CB	3	april.	913	C	28	Marås.
881	A	23	april.	914	B	17	april.
882	G	8	april.	915	A	9	april.
883	F.	31	Marås.	916	GF	24	Marås.
884	ED	19	april.	917	E	13	april.
885	C	11	april.	918	D	5	april.
886	B	27	Marås.	919	C	25	april.
887	A	16	april.	920	BA	9	april.
888	GF	7	april.	921	G	1	april.
889	E	23	Marås.	922	F	21	april.
890	D	12	april.	923	E	6	april.
891	C	4	april.	924	DC	28	Marås.
892	BA	23	april.	925	B	17	april.
893	G	8	april.	926	A	2	april.
894	F	31	Marås.	927	G	25	Marås.
895	E	20	april.	928	FE	13	april.
896	DC	4	april.	929	D	5	april.
897	B	27	Marås.	930	C	18	april.
898	A	16	april.	931	B	10	april.

932	AG	1 April.	965	A	26 Marts.
933	F	14 April.	966	G	15 April.
934	E	6 April.	967	F	31 Marts.
935	D	29 Marts.	968	ED	19 April.
936	CB	17 April.	969	C	11 April.
937	A	2 April.	970	B	27 Marts.
938	G	22 April.	971	A	16 April.
939	F	14 April.	972	GF	7 April.
940	ED	29 Marts.	973	E	23 Marts.
941	C	18 April.	974	D	12 April.
942	B	10 April.	975	C	4 April.
943	A	26 Marts.	976	BA	23 April.
944	GF	14 April.	977	G	8 April.
945	E	6 April.	978	F	31 Marts.
946	D	22 Marts.	979	E	20 April.
947	C	11 April.	980	DC	11 April.
948	BA	2 April.	981	B	27 Marts.
949	G	22 April.	982	A	16 April.
950	F	7 April.	983	G	8 April.
951	E	30 Marts.	984	FE	23 Marts.
952	DC	18 April.	985	D	12 April.
953	B	3 April.	986	C	4 April.
954	A	26 Marts.	987	B	24 April.
955	G	15 April.	988	AG	8 April.
956	FE	6 April.	989	F	31 Marts.
957	D	19 April.	990	E	20 April.
958	C	11 April.	991	D	5 April.
959	B	3 April.	992	CB	27 Marts.
960	AG	22 April.	993	A	16 April.
961	F	7 April.	994	G	1 April.
962	E	30 Marts.	995	F	21 April.
963	D	19 April.	996	ED	12 April.
964	CB	3 April.	997	C	28 Marts.

998	B	17	Septil.
999	A	9	Septil.
1000	GF	31	Maris.
1001	E	13	Septil.
1002	D	5	Septil.
1003	C	28	Maris.
1004	BA	16	Septil.
1005	G	1	Septil.
1006	F	21	Septil.
1007	E	6	Septil.
1008	DC	28	Maris.
1009	B	17	Septil.
1010	A	9	Septil.
1011	G	25	Maris.
1012	FE	13	Septil.
1013	D	5	Septil.
1014	C	25	Septil.
1015	B	10	Septil.
1016	AG	1	Septil.
1017	F	21	Septil.
1018	E	6	Septil.
1019	D	29	Maris.
1020	CB	17	Septil.
1021	A	2	Septil.
1022	G	25	Maris.
1023	F	14	Septil.
1024	ED	5	Septil.
1025	C	18	Septil.
1026	B	10	Septil.
1027	A	26	Maris.
1028	GF	14	Septil.
1029	E	6	Septil.
1030	D	29	Maris.
1031	C	1031	
1032	BA	1032	
1033	G	1033	
1034	F	1034	
1035	E	1035	
1036	DC	1036	
1037	B	1037	
1038	A	1038	
1039	G	1039	
1040	FE	1040	
1041	D	1041	
1042	C	1042	
1043	B	1043	
1044	AG	1044	
1045	F	1045	
1046	E	1046	
1047	D	1047	
1048	CB	1048	
1049	A	1049	
1050	G	1050	
1051	F	1051	
1052	ED	1052	
1053	C	1053	
1054	B	1054	
1055	A	1055	
1056	GF	1056	
1057	E	1057	
1058	D	1058	
1059	C	1059	
1060	BA	1060	
1061	G	1061	
1062	F	1062	
1063	E	1063	
1064			
1065			
1066			
1067			
1068			
1069			
1070			
1071			
1072			
1073			
1074			
1075			
1076			
1077			
1078			
1079			
1080			
1081			
1082			
1083			
1084			
1085			
1086			
1087			
1088			
1089			
1090			
1091			
1092			
1093			
1094			
1095			
1096			
1097			
1098			
1099			
1100			
1101			
1102			
1103			
1104			
1105			
1106			
1107			
1108			
1109			
1110			
1111			
1112			
1113			
1114			
1115			
1116			
1117			
1118			
1119			
1120			
1121			
1122			
1123			
1124			
1125			
1126			
1127			
1128			
1129			
1130			
1131			
1132			
1133			
1134			
1135			
1136			
1137			
1138			
1139			
1140			
1141			
1142			
1143			
1144			
1145			
1146			
1147			
1148			
1149			
1150			
1151			
1152			
1153			
1154			
1155			
1156			
1157			
1158			
1159			
1160			
1161			
1162			
1163			
1164			
1165			
1166			
1167			
1168			
1169			
1170			
1171			
1172			
1173			
1174			
1175			
1176			
1177			
1178			
1179			
1180			
1181			
1182			
1183			
1184			
1185			
1186			
1187			
1188			
1189			
1190			
1191			
1192			
1193			
1194			
1195			
1196			
1197			
1198			
1199			
1200			

1064	DC	11 April.	1097	D	5 April.
1065	B	27 Marts.	1098	C	28 Marts.
1066	A	16 April.	1099	B	10 April.
1067	G	8 April.	1100	AG	1 April.
1068	FE	23 Marts.	1101	F	21 April.
1069	D	12 April.	1102	E	6 April.
1070	C	4 April.	1103	D	29 Marts.
1071	B	24 April.	1104	CB	17 April.
1072	AG	8 April.	1105	A	9 April.
1073	F	31 Marts.	1106	G	25 Marts.
1074	E	20 April.	1107	F	14 April.
1075	D	5 April.	1108	ED	5 April.
1076	CB	27 Marts.	1109	C	25 April.
1077	A	16 April.	1110	B	10 April.
1078	G	8 April.	1111	A	2 April.
1079	F	24 Marts.	1112	GF	21 April.
1080	ED	12 April.	1113	E	6 April.
1081	C	4 April.	1114	D	29 Marts.
1082	B	24 April.	1115	C	18 April.
1083	A	9 April.	1116	BA	2 April.
1084	GF	31 Marts.	1117	G	25 Marts.
1085	E	20 April.	1118	F	14 April.
1086	D	5 April.	1119	E	30 Marts.
1087	C	28 Marts.	1120	DC	18 April.
1088	BA	16 April.	1121	B	10 April.
1089	G	1 April.	1122	A	26 Marts.
1090	F	21 April.	1123	G	15 April.
1091	E	13 April.	1124	FE	6 April.
1092	DC	28 Marts.	1125	D	29 Marts.
1093	B	17 April.	1126	C	11 April.
1094	A	9 April.	1127	B	3 April.
1095	G	25 Marts.	1128	AG	22 April.
1096	FE	13 April.	1129	F	14 April.

1130	E	30	Marts.	1163	F	24	Marts.
1131	D	19	April.	1164	ED	12	April.
1132	CB	10	April.	1165	C	4	April.
1133	A	26	Marts.	1166	B	24	April.
1134	G	15	April.	1167	A	9	April.
1135	F	7	April.	1168	GF	31	Marts.
1136	ED	22	Marts.	1169	E	20	April.
1137	C	11	April.	1170	D	5	April.
1138	B	3	April.	1171	C	28	Marts.
1139	A	23	April.	1172	BA	16	April.
1140	GF	7	April.	1173	G	8	April.
1141	E	30	Marts.	1174	F	24	Marts.
1142	D	19	April.	1175	E	13	April.
1143	C	4	April.	1176	DC	4	April.
1144	BA	26	Marts.	1177	B	24	April.
1145	G	15	April.	1178	A	9	April.
1146	F	31	Marts.	1179	G	1	April.
1147	E	20	April.	1180	FE	20	April.
1148	DC	11	April.	1181	D	5	April.
1149	B	3	April.	1182	C	28	Marts.
1150	A	16	April.	1183	B	17	April.
1151	G	8	April.	1184	AG	1	April.
1152	FE	30	Marts.	1185	F	21	April.
1153	D	19	April.	1186	E	13	April.
1154	C	4	April.	1187	D	29	Marts.
1155	B	27	Marts.	1188	CB	17	April.
1156	AG	15	April.	1189	A	9	April.
1157	F	31	Marts.	1190	G	25	Marts.
1158	E	20	April.	1191	F	14	April.
1159	D	12	April.	1192	ED	5	April.
1160	CB	27	Marts.	1193	C	28	Marts.
1161	A	16	April.	1194	B	10	April.
1162	G	8	April.	1195	A	2	April.

1196	GF	21 April.	1229	G	15 April.
1197	E	6 April.	1230	F	7 April.
1198	D	29 Marts.	1231	E	23 Marts.
1199	C	18 April.	1232	DC	11 April.
1200	BA	9 April.	1233	B	3 April.
1201	G	25 Marts.	1234	A	23 April.
1202	F	14 April.	1235	G	8 April.
1203	E	6 April.	1236	FE	30 Marts.
1204	DC	25 April.	1237	D	19 April.
1205	B	10 April.	1238	C	4 April.
1206	A	2 April.	1239	B	27 Marts.
1207	G	22 April.	1240	AG	15 April.
1208	FE	6 April.	1241	F	31 Marts.
1209	D	29 Marts.	1242	E	20 April.
1210	C	18 April.	1243	D	12 April.
1211	B	3 April.	1244	CB	3 April.
1212	AG	25 Marts.	1245	A	16 April.
1213	F	14 April.	1246	G	8 April.
1214	E	30 Marts.	1247	F	31 Marts.
1215	D	19 April.	1248	ED	19 April.
1216	CB	10 April.	1249	C	4 April.
1217	A	26 Marts.	1250	B	27 Marts.
1218	G	15 April.	1251	A	16 April.
1219	F	7 April.	1252	GF	31 Marts.
1220	ED	29 Marts.	1253	E	20 April.
1221	C	11 April.	1254	D	12 April.
1222	B	3 April.	1255	C	28 Marts.
1223	A	23 April.	1256	BA	16 April.
1224	GF	14 April.	1257	G	8 April.
1225	E	30 Marts.	1258	F	24 Marts.
1226	D	19 April.	1259	E	13 April.
1227	C	11 April.	1260	DC	4 April.
1228	BA	26 Marts.	1261	B	24 April.

1262	A	9 April.	1295	B	3 April.
1263	G	1 April.	1296	AG	25 Marts.
1264	FE	20 April.	1297	F	14 April.
1265	D	5 April.	1298	E	6 April.
1266	C	28 Marts.	1299	D	19 April.
1267	B	17 April.	1300	CB	10 April.
1268	AG	8 April.	1301	A	2 April.
1269	F	24 Marts.	1302	G	22 April.
1270	E	13 April.	1303	F	7 April.
1271	D	5 April.	1304	ED	29 Marts.
1272	CB	24 April.	1305	C	18 April.
1273	A	9 April.	1306	B	3 April.
1274	G	1 April.	1307	A	26 Marts.
1275	F	14 April.	1308	GF	14 April.
1276	ED	5 April.	1309	E	30 Marts.
1277	C	28 Marts.	1310	D	19 April.
1278	B	17 April.	1311	C	11 April.
1279	A	2 April.	1312	BA	26 Marts.
1280	GF	21 April.	1313	G	15 April.
1281	E	13 April.	1314	F	7 April.
1282	D	29 Marts.	1315	E	23 Marts.
1283	C	18 April.	1316	DC	11 April.
1284	BA	9 April.	1317	B	3 April.
1285	G	25 Marts.	1318	A	23 April.
1286	F	14 April.	1319	G	8 April.
1287	E	6 April.	1320	FE	30 Marts.
1288	DC	28 Marts.	1321	D	19 April.
1289	B	10 April.	1322	C	11 April.
1290	A	2 April.	1323	B	27 Marts.
1291	G	22 April.	1324	AG	15 April.
1292	FE	6 April.	1325	F	7 April.
1293	D	29 Marts.	1326	E	23 Marts.
1294	C	18 April.	1327	D	12 April.

1328	CB	3 April.	1361	C	28 Marts.
1329	A	23 April.	1362	B	17 April.
1330	G	8 April.	1363	A	2 April.
1331	F	31 Marts.	1364	GF	24 Marts.
1332	ED	19 April.	1365	E	13 April.
1333	C	4 April.	1366	D	5 April.
1334	B	27 Marts.	1367	C	18 April.
1335	A	16 April.	1368	BA	9 April.
1336	GF	31 Marts.	1369	G	1 April.
1337	E	20 April.	1370	F	14 April.
1338	D	12 April.	1371	E	6 April.
1339	C	28 Marts.	1372	DC	28 Marts.
1340	BA	16 April.	1373	B	17 April.
1341	G	8 April.	1374	A	2 April.
1342	F	31 Marts.	1375	G	22 April.
1343	E	13 April.	1376	FE	13 April.
1344	DC	4 April.	1377	D	29 Marts.
1345	B	27 Marts.	1378	C	18 April.
1346	A	16 April.	1379	B	10 April.
1347	G	1 April.	1380	AG	25 Marts.
1348	FE	20 April.	1381	F	14 April.
1349	D	12 April.	1382	E	6 April.
1350	C	28 Marts.	1383	D	22 Marts.
1351	B	17 April.	1384	CB	10 April.
1352	AG	8 April.	1385	A	2 April.
1353	F	24 Marts.	1386	G	22 April.
1354	E	13 April.	1387	F	7 April.
1355	D	5 April.	1388	ED	29 Marts.
1356	CB	24 April.	1389	C	18 April.
1357	A	9 April.	1390	B	3 April.
1358	G	1 April.	1391	A	26 Marts.
1359	F	21 April.	1392	GF	14 April.
1360	ED	5 April.	1393	E	6 April.

1394	D	19	April.	1427	E	20	April.
1395	C	11	April.	1428	DC	4	April.
1396	BA	2	April.	1429	B	27	Marts.
1397	G	22	April.	1430	A	16	April.
1398	F	7	April.	1431	G	1	April.
1399	E	30	Marts.	1432	FE	20	April.
1400	DC	18	April.	1433	D	12	April.
1401	B	3	April.	1434	C	28	Marts.
1402	A	26	Marts.	1435	B	17	April.
1403	G	15	April.	1436	AG	8	April.
1404	FE	30	Marts.	1437	F	31	Marts.
1405	D	19	April.	1438	E	13	April.
1406	C	11	April.	1439	D	5	April.
1407	B	27	Marts.	1440	CB	27	Marts.
1408	AG	15	April.	1441	A	16	April.
1409	F	7	April.	1442	G	1	April.
1410	E	23	Marts.	1443	F	21	April.
1411	D	12	April.	1444	ED	12	April.
1412	CB	3	April.	1445	C	28	Marts.
1413	A	23	April.	1446	B	17	April.
1414	G	8	April.	1447	A	9	April.
1415	F	31	Marts.	1448	GF	24	Marts.
1416	ED	19	April.	1449	E	13	April.
1417	C	11	April.	1450	D	5	April.
1418	B	27	Marts.	1451	C	25	April.
1419	A	16	April.	1452	BA	9	April.
1420	GF	7	April.	1453	G	1	April.
1421	E	23	Marts.	1454	F	21	April.
1422	D	12	April.	1455	E	6	April.
1423	C	4	April.	1456	DC	28	Marts.
1424	BA	23	April.	1457	B	17	April.
1425	G	8	April.	1458	A	2	April.
1426	F	31	Marts.	1459	G	25	Marts.

1460	FE	13	April.	1493	F	7	April.
1461	D	5	April.	1494	E	30	Marts.
1462	C	18	April.	1495	D	19	April.
1463	B	10	April.	1496	CB	3	April.
1464	AG	1	April.	1497	A	26	Marts.
1465	F	14	April.	1498	G	15	April.
1466	E	6	April.	1499	F	31	Marts.
1467	D	29	Marts.	1500	ED	19	April.
1468	CB	17	April.	1501	C	11	April.
1469	A	2	April.	1502	B	27	Marts.
1470	G	22	April.	1503	A	16	April.
1471	F	14	April.	1504	GF	7	April.
1472	ED	29	Marts.	1505	E	23	Marts.
1473	C	18	April.	1506	D	12	April.
1474	B	10	April.	1507	C	4	April.
1475	A	26	Marts.	1508	BA	23	April.
1476	GF	14	April.	1509	G	8	April.
1477	E	6	April.	1510	F	31	Marts.
1478	D	22	Marts.	1511	E	20	April.
1479	C	11	April.	1512	DC	11	April.
1480	BA	2	April.	1513	B	27	Marts.
1481	G	22	April.	1514	A	16	April.
1482	F	7	April.	1515	G	8	April.
1483	E	30	Marts.	1516	FE	23	Marts.
1484	DC	18	April.	1517	D	12	April.
1485	B	3	April.	1518	C	4	April.
1486	A	26	Marts.	1519	B	24	April.
1487	G	15	April.	1520	AG	8	April.
1488	FE	6	April.	1521	F	31	Marts.
1489	D	19	April.	1522	E	20	April.
1490	C	11	April.	1523	D	5	April.
1491	B	3	April.	1524	CB	27	Marts.
1492	AG	22	April.	1525	A	16	April.

1526	G	1 April.	1555	F	14 April.
1527	F	21 April.	1556	ED	5 April.
1528	ED	12 April.	1557	C	18 April.
1529	C	28 Martz.	1558	B	10 April.
1530	B	17 April.	1559	A	26 Martz.
1531	A	9 April.	1560	GF	14 April.
1532	GF	31 Martz.	1561	E	6 April.
1533	E	13 April.	1562	D	29 Martz.
1534	D	5 April.	1563	C	11 April.
1535	C	28 Martz.	1564	BA	2 April.
1536	BA	16 April.	1565	G	22 April.
1537	G	1 April.	1566	F	14 April.
1538	F	21 April.	1567	E	30 Martz.
1539	E	6 April.	1568	DC	18 April.
1540	DC	28 Martz.	1569	B	10 April.
1541	B	17 April.	1570	A	26 Martz.
1542	A	9 April.	1571	G	15 April.
1543	G	25 Martz.	1572	FE	6 April.
1544	FE	13 April.	1573	D	22 Martz.
1545	D	5 April.	1574	C	11 April.
1546	C	25 April.	1575	B	3 April.
1547	B	10 April.	1576	AG	22 April.
1548	AG	1 April.	1577	F	7 April.
1549	F	21 April.	1578	E	30 Martz.
1550	E	6 April.	1579	D	19 April.
1551	D	29 Martz.	1580	CB	3 April.
1552	CB	17 April.	1581	A	26 Martz.
1553	A	2 April.	1582	G	15 April.
1554	G	25 Martz.			

Julianff.		Gregorianff.		Julianff.		Gregorianff.	
1583	F 31 M.	B	10 A.	1586	B 3 A.	E	6 A.
1584	ED 19 A.	AG	1 A.	1587	A 16 A.	D	29 M.
1585	C 11 A.	F	21 A.	1588	GF 7 A.	CB	17 A.

Julianst.		Gregorianst.		Julianst.		Gregorianst.	
1589	E 30 M.	A	2M.	1621	G 1 M.	C	11M.
1590	D 19 M.	G	22M.	1622	F 21 M.	B	27M.
1591	C 4 M.	F	14M.	1623	E 13 M.	A	16M.
1592	BA 26 M.	ED	29M.	1624	DC 28 M.	GF	7M.
1593	G 15 M.	C	18M.	1625	B 17 M.	E	30M.
1594	F 31 M.	B	10M.	1626	A 9 M.	D	12M.
1595	E 20 M.	A	26M.	1627	G 25 M.	C	4M.
1596	DC 11 M.	GF	14M.	1628	FE 13 M.	BA	23M.
1597	B 27 M.	E	6M.	1629	D 5 M.	G	15M.
1598	A 16 M.	D	22M.	1630	C 28 M.	F	31M.
1599	G 8 M.	C	11M.	1631	B 10 M.	E	20M.
1600	FE 23 M.	BA	2M.	1632	AG 1 M.	DC	11M.
1601	D 12 M.	G	22M.	1633	F 21 M.	B	27M.
1602	C 4 M.	F	7M.	1634	E 6 M.	A	16M.
1603	B 24 M.	E	30M.	1635	D 29 M.	G	8M.
1604	AG 8 M.	DC	18M.	1636	CB 17 M.	FE	23M.
1605	F 31 M.	B	10M.	1637	A 9 M.	D	12M.
1606	E 20 M.	A	26M.	1638	G 25 M.	C	4M.
1607	D 5 M.	G	15M.	1639	F 14 M.	B	24M.
1608	CB 27 M.	FE	6M.	1640	ED 5 M.	AG	8M.
1609	A 16 M.	D	19M.	1641	C 25 M.	F	31M.
1610	G 8 M.	C	11M.	1642	B 10 M.	E	20M.
1611	F 24 M.	B	3M.	1643	A 2 M.	D	5M.
1612	ED 12 M.	AG	22M.	1644	GF 21 M.	CB	27M.
1613	C 4 M.	F	7M.	1645	E 6 M.	A	16M.
1614	B 24 M.	E	30M.	1646	D 29 M.	G	1M.
1615	A 9 M.	D	19M.	1647	C 18 M.	F	21M.
1616	GF 31 M.	CB	3M.	1648	BA 2 M.	ED	12M.
1647	E 20 M.	A	26M.	1649	G 25 M.	C	4M.
1618	D 5 M.	G	15M.	1650	F 14 M.	B	17M.
1619	C 28 M.	F	31M.	1651	E 30 M.	A	9M.
1620	BA 16 M.	ED	19M.	1652	DC 18 M.	GF	31M.

Julianft.		Gregorianft.	Julianft.		Gregorianft.
1653	B 10 21.	E 1321.	1685	D 19 21.	G 2221.
1654	A 26 22.	D 521.	1686	C 4 21.	F 1421.
1655	G 15 21.	C 2822.	1687	B 27 22.	E 3022.
1656	FE 6 21.	BA 1621.	1688	AG 15 21.	DC 1821.
1657	D 29 22.	G 121.	1689	F 31 22.	B 1021.
1658	C 11 21.	F 2121.	1690	E 20 21.	A 2622.
1659	B 3 21.	E 1321.	1691	D 12 21.	G 1521.
1660	AG 22 21.	DC 2822.	1692	CB 27 22.	FE 621.
1661	F 14 21.	B 1721.	1693	A 16 21.	D 2222.
1662	E 30 22.	A 921.	1694	G 8 21.	C 1121.
1663	D 19 21.	G 2522.	1695	F 24 22.	B 321.
1664	CB 10 21.	FE 1321.	1696	ED 12 21.	AG 2221.
1665	A 26 22.	D 521.	1697	C 4 21.	F 721.
1666	G 15 21.	C 2521.	1698	B 24 21.	E 3022.
1667	F 7 21.	B 1021.	1699	A 9 21.	D 1921.
1668	ED 22 22.	AG 121.	1700	GF 31 22.	C 1121.
1669	C 11 21.	F 2121.	1701	E 20 21.	B 2722.
1670	B 3 21.	E 621.	1702	D 5 21.	A 1621.
1671	A 23 21.	D 2922.	1703	C 28 22.	G 821.
1672	GF 7 21.	CB 1721.	1704	BA 16 21.	FE 2322.
1673	E 30 22.	A 221.	1705	G 8 21.	D 1221.
1674	D 19 21.	G 2522.	1706	F 24 22.	C 421.
1675	C 4 21.	F 1421.	1707	E 13 21.	B 2421.
1676	BA 26 22.	ED 521.	1708	DC 4 21.	AG 821.
1677	G 15 21.	C 1821.	1709	B 24 21.	F 3122.
1678	F 31 22.	B 1021.	1710	A 9 21.	E 2021.
1679	E 20 21.	A 221.	1711	G 1 21.	D 521.
1680	DC 11 21.	GF 2121.	1712	FE 20 21.	CB 2722.
1681	B 3 21.	E 621.	1713	D 5 21.	A 1621.
1682	A 16 21.	D 2922.	1714	C 28 22.	G 121.
1683	G 8 21.	C 1821.	1715	B 17 21.	F 2121.
1684	FE 30 22.	BA 221.	1716	AG 1 21.	ED 1221.

Julianſt.		Gregorianſt.	Julianſt.		Gregorianſt.
1717	F 21 21.	C 2821.	1749	A 26 21.	E 621.
1718	E 13 21.	B 1721.	1750	G 15 21.	D 2921.
1719	D 29 21.	A 921.	1751	F 7 21.	C 1121.
1720	CB 17 21.	GF 3121.	1752	ED 29 21.	BA 221.
1721	A 9 21.	E 1321.	1753	C 11 21.	G 2221.
1722	G 25 21.	D 521.	1754	B 3 21.	F 1421.
1723	F 14 21.	C 2821.	1755	A 23 21.	E 3021.
1724	ED 5 21.	BA 1621.	1756	GF 14 21.	DC 1821.
1725	C 28 21.	G 121.	1757	E 30 21.	B 1021.
1726	B 10 21.	F 2121.	1758	D 19 21.	A 2621.
1727	A 2 21.	E 1321.	1759	C 11 21.	G 1521.
1728	GF 21 21.	DC 2821.	1760	BA 26 21.	FE 621.
1729	E 6 21.	B 1721.	1761	G 15 21.	D 2221.
1730	D 29 21.	A 921.	1762	F 7 21.	C 1121.
1731	C 18 21.	G 2521.	1763	E 23 21.	B 321.
1732	BA 9 21.	FE 1321.	1764	DC 11 21.	AG 2221.
1733	G 25 21.	D 521.	1765	B 3 21.	F 721.
1734	F 14 21.	C 2521.	1766	A 23 21.	E 3021.
1735	E 6 21.	B 1021.	1767	G 8 21.	D 1921.
1736	DC 25 21.	AG 121.	1768	FE 30 21.	CB 321.
1737	B 10 21.	F 2121.	1769	D 19 21.	A 2621.
1738	A 2 21.	E 621.	1770	C 4 21.	G 1521.
1739	G 22 21.	D 2921.	1771	B 27 21.	F 3121.
1740	FE 6 21.	CB 1721.	1772	AG 15 21.	ED 1921.
1741	D 29 21.	A 221.	1773	F 31 21.	C 1121.
1742	C 18 21.	G 2521.	1774	E 20 21.	B 321.
1743	B 3 21.	F 1421.	1775	D 12 21.	A 1621.
1744	AG 25 21.	ED 521.	1776	CB 3 21.	GF 721.
1745	F 14 21.	C 1821.	1777	A 16 21.	E 3021.
1746	E 30 21.	B 1021.	1778	G 8 21.	D 1921.
1747	D 19 21.	A 221.	1779	F 31 21.	C 421.
1748	CB 10 21.	GF 1421.	1780	ED 19 21.	BA 2621.

Julianst.		Gregorianst.	Julianst.		Gregorianst.
1781	C 4 21.	G 1521.	1813	E 13 21.	C 1821.
1782	B 27 21.	F 3121.	1814	D 29 21.	B 1021.
1783	A 16 21.	E 2021.	1815	C 18 21.	A 2621.
1784	GF 31 21.	DC 1121.	1816	BA 9 21.	GF 1421.
1785	E 20 21.	B 2721.	1817	G 25 21.	E 621.
1786	D 12 21.	A 1621.	1818	F 14 21.	D 2221.
1787	C 28 21.	G 821.	1819	E 6 21.	C 1121.
1788	BA 16 21.	FE 2321.	1820	DC 28 21.	BA 221.
1789	G 8 21.	D 1221.	1821	B 10 21.	G 2221.
1790	F 24 21.	C 421.	1822	A 2 21.	F 721.
1791	E 13 21.	B 2421.	1823	G 22 21.	E 3021.
1792	DC 4 21.	AG 821.	1824	FE 6 21.	DC 1821.
1793	B 24 21.	F 3121.	1825	D 29 21.	B 321.
1794	A 9 21.	E 2021.	1826	C 18 21.	A 2621.
1795	G 1 21.	D 521.	1827	B 3 21.	G 1521.
1796	FE 20 21.	CB 2721.	1828	AG 25 21.	FE 621.
1797	D 5 21.	A 1621.	1829	F 14 21.	D 1921.
1798	C 28 21.	G 821.	1830	E 6 21.	C 1121.
1799	B 17 21.	F 2421.	1831	D 19 21.	B 321.
1800	AG 8 21.	E 1321.	1832	CB 10 21.	AG 2221.
1801	F 24 21.	D 521.	1833	A 2 21.	F 721.
1802	E 13 21.	C 1821.	1834	G 22 21.	E 3021.
1803	D 5 21.	B 1021.	1835	F 7 21.	D 1921.
1804	CB 24 21.	AG 121.	1836	ED 29 21.	CB 321.
1805	A 9 21.	F 1421.	1837	C 18 21.	A 2621.
1806	G 1 21.	E 621.	1838	B 3 21.	G 1521.
1807	F 14 21.	D 2921.	1839	A 26 21.	F 3121.
1808	ED 5 21.	CB 1721.	1840	GF 14 21.	ED 1921.
1809	C 28 21.	A 221.	1841	E 30 21.	C 1121.
1810	B 17 21.	G 2221.	1842	D 19 21.	B 2721.
1811	A 2 21.	F 1421.	1843	C 11 21.	A 1621.
1812	GF 21 21.	ED 2921.	1844	BA 26 21.	GF 721.

Julianst.		Gregorianst.	Julianst.		Gregorianst.
1845	G 15 21.	E 2321.	1873	G 8 21.	E 1321.
1846	F 7 21.	D 1221.	1874	F 31 21.	D 521.
1847	E 23 21.	C 421.	1875	E 13 21.	C 2821.
1848	DC 11 21.	BA 2321.	1876	DC 4 21.	BA 1621.
1849	B 3 21.	G 821.	1877	B 27 21.	G 121.
1850	A 23 21.	F 3121.	1878	A 16 21.	F 2121.
1851	G 8 21.	E 2021.	1879	G 1 21.	E 1321.
1852	FE 30 21.	DC 1121.	1880	FE 20 21.	DC 2821.
1853	D 19 21.	B 2721.	1881	D 12 21.	B 1721.
1854	C 11 21.	A 1621.	1882	C 28 21.	A 921.
1855	B 27 21.	G 821.	1883	B 17 21.	G 2521.
1856	AG 15 21.	FE 2321.	1884	AG 8 21.	FE 1321.
1857	F 7 21.	D 1221.	1885	F 24 21.	D 521.
1858	E 23 21.	C 421.	1886	E 13 21.	C 2521.
1859	D 12 21.	B 2421.	1887	D 5 21.	B 1021.
1860	CB 3 21.	AG 821.	1888	CB 24 21.	AG 121.
1861	A 23 21.	F 3121.	1889	A 9 21.	F 2121.
1862	G 8 21.	E 2021.	1890	G 1 21.	E 621.
1863	F 31 21.	D 521.	1891	F 21 21.	D 2921.
1864	ED 19 21.	CB 2721.	1892	ED 5 21.	CB 1721.
1865	C 4 21.	A 1621.	1893	C 28 21.	A 221.
1866	B 27 21.	G 121.	1894	B 17 21.	G 2521.
1867	A 16 21.	F 2121.	1895	A 2 21.	F 1421.
1868	GF 31 21.	ED 1221.	1896	GF 24 21.	ED 521.
1869	E 20 21.	C 2821.	1897	E 13 21.	C 1821.
1870	D 12 21.	B 1721.	1898	D 5 21.	B 1021.
1871	C 28 21.	A 921.	1899	C 18 21.	A 221.
1872	BA 16 21.	GF 3121.	1900	BA 9 21.	G 1521.

Efterretninger

om

Odense Cathedralskole

for

Skoleaaret 1846-1847

af

Prof. Mag. N. J. F. Henrichsen,

Skolens Rector.

Skolehøitidelighed. Almindeligere Foranstaltninger.

Da et smukt og hensigtsmæssigt Locale er en af de vigtigste ydre Betingelser for en Skoles Velværen, maa jeg her allerførst nævne Aabningen af den nye, af Etatsraad Koch opførte Skolebygning som en meget glædelig Begivenhed for Skolen i dette Aar, og give en kort Beretning om den Festlighed, som har været forbunden med dens Indvielse. Til denne Festlighed var indbudet ved et af Rector og Dr. Pauldan-Müller forfattet Program, som indeholder de til Skolen hørende Bygningers Historie og en Grundtegning af den nye Bygning. Fredagen den 27 November 1846 Kl. 10 samlede Lærerne og Disciplene for sidste Gang i den gamle Skole paa St. Knuds Kirkegaard, og drog derfra i Procession til det nye Locale, hvis skønne Solennitetsal snart fyldtes af en talrig Forsamling. Indvielsehøitideligheden, der beæredes med Hs. Kongl. Høihed Gouverneurens Nærværelse, indlevedes og sluttedes med en tidligere ved Kolding Skoles Indvielse benyttet Cantate af Overlærer Trojel, hvortil Musiken var arrangeret af Krigsassessor Føer som.

Stiftets Biskop, Hs. Høiærværdighed Dr. Faber holdt Festtalen, hvis Thema var: den rene Villies Betydning for Skolen, og efterat han derpaa høitideligen havde indviet Bygningen til dens Bestemmelse, overgav han den til Rector. *) Denne holdt derefter et kort Foredrag, hvori han især fremhævede som Skolens høieste Formaal, ved Rundskabens Meddelelse at virke til Ungdommens moraliske Forædling, til Sædelighed og Guds frygt, og efter nogle Ord, der sigtede til at befæste en taknemmelig Erindring af den gamle Bygning hos de ældre Disciple, indledede han den fremtidige Gjærning i den nye Skole. Om Middagen var Taffel hos Kronprindsen, hvortil samtlige Lærere og andre med Skolen i Forbindelse staaende Embedsmænd vare indbudne. Om Aftenen var Bal i Skolelocalet, hvori henved 400 Personer af alle Stænder fra Odense og Omegn deeltog, og hvilket ligeledes beæredes med Hs. Kongl. Høiheds Nærværelse. Ved Aftensbordet bleve flere Sange (som ere aftrykte i D. Th.'s Avis No. 227) affungne og de ved en saadan Leilighed passende Skaaler udbragte. Efter Bordet fortsattes Ballet med samme Munterhed indtil Kl. 3½, og jeg tør vel sige, at hele Festen hos alle Deeltagende har efterladt et særdeles tilfredsstillende Indtryk. Iblant flere Embedsmænd udenfor Provindsen, som deeltog i denne Fest, var ogsaa Universitetsdirectionens Medlem, Hr. Etatsraad Kolderup-Rosenvinge og Bygmesteren, Hr. Etatsraad Koch.

Nogle Dage efter Indvielsen blev den nye Bygning tagen i Brug, og af de 9 Værelser paa begge Sider af Cor-

*) Det nærmere om Talens Indhold s. i D. Th. om s. Avis 1846 No. 226, hvor ogsaa Cantaten findes aftrykt.

ridoren i øverste Etage de 7 anvendte til Classseværelser, det ottende til Hjælpeclasse og Musikstue og det niende til Lærernes Aftrædelses- og Læseværelse, hvori tillige Discipelbibliotheket, den lille zoologiske Samling og flere andre Undervisningsapparater indtil videre fik Plads.

Hvad Inventariet angaaer, da blev alt det benyttet, som var anskaffet i de sidste Aar og nogle faa Stykker af det ældre, som havde et anstændigere Udseende; dog maatte de fleste Classseværelser forsynes med nyt. Gymnastikapparaterne derimod vare i en saadan Stand, at det Meste deraf kunde benyttes; kun af hvad der hører til Klattreapparater i Salen og paa Legepladsen blev den allerførste Deel anskaffet nyt.

Noget senere blev ogsaa Bibliotheket, der før havde havt Plads i Gymnastiebygningen, og den physiske Samling, som havde henstaaet i nogle maadelige Kamre i Rectorboligens Baghuus, henslyttet i den nye Bygning, efterat de Forhandlinger, som ere omtalte i Indvielsesprogr. S. 29, vare tilendebragte og 3 Værelser vare indrettede paa Loftet. I disse meget gode Værelser blev den physiske Samling, efterat den var bleven ordnet af Hr. Adj. Kragh og efterat de ubrugelige Stykker deraf med Directionens Tilladelse vare udsøndrede og casserede, opstillet dels i Glasfabe dels paa Hylde, ligesom ogsaa Mineralsamlingen fik Plads der. Bibliotheket, hvis Revision og Ordning Hr. Dr. Paludan-Müller med stor Opoffrelse af Tid paatog sig, erholdt et ypperligen indrettet og rummeligt Locale i de tvende store Værelser i nederste Etage, som oprindelig havde været bestemt til de naturvidenskabelige Samlinger.

Da Directionen ikke havde anseet det for billigt, at Rec-

tor, der ved at forlade den gamle Rectorbolig havde mistet sin Have, ogsaa skulde opgive den lille Jordplet bagved Gymnastet, hvilken han hidtil havde havt til sin Disposition (s. Indvielsesprogr. S. 45 f.), men Stiftsbibliothekets Bestyrelse ansaae dette Stykke Jord for uundværligt for den erhvervede Bygning, blev denne Vanfselighed hævet til alle Parters Tilfredshed ved Hospitalsdirectionens Liberalitet, hvorved et ret anseeligt Stykke af den i Nærheden af den nye Skolebygning liggende Hospitalshave blev overladt Rector til Benyttelse. Den kongelige Resolution, hvorved alle disse Foranstaltninger bleve approberede, er under 10 April d. A. bleven communiceret Ephoratet ved følgende Directionsfrivelse:

„Efterat Directionen har nedlagt allerunderdanigst Forestilling angaaende det af Biskoppen over Fyens Stift Dr. Faber indgivne Andragende om, at det forhenværende Gymnasiums Bygning i Odense paa visse nærmere Betingelser maatte overlades Fyens Stiftsbibliothek til Locale, over hvilken Sag Man har modtaget det Kongelige danske Cancellies Betænkning under 9 Februar sidstleden, har det behaget Hs. Majestæt Kongen under 19de f. M. allernaadigst at resolvare saaledes:

„Vi bifalde allernaadigst:

1. at den gamle saakaldte Gymnasiebygning i Odense af Cathedralskolen sammesteds overdrages Fyens Stiftsbibliothek til Eiendom alene mod et Bederlag fra Bibliothekets Side af 1000 Rbd.;
2. at der ved Hjælp af bemeldte Sum paa den nye Cathedralskoles Loft indrettes det fornødne Locale til Opbevaring for Skolens naturvidenskabelige Samlinger saaledes,

- at de tvende for disse oprindelig bestemte store Værelser i Bygningens Stue= Etage istedet derfor indrettes til Bibliothekslocale;
3. at Skolen modtager det af Directionen for Graabrødre= Hospital fremsatte Tilbud om, istedetfor den Gymnastie= bygningen tilliggende Haveplet, der saaledes overlades Stiftsbibliotheket tilligemed Bygningen, uden Godtgjorelse at overlade Skolen som bestandigt Emolument for Rectoratet det paa det allerunderdanigst fremlagte Nids med Bogstaverne c, d, e, f betegnede Stykke af Hospitalshaven, saaledes at det bliver paa Skolens Bekostning at indhegne med forsvarligt Plankebærk paa den Side, hvor saadant ikke allerede findes, samt at forsyne med egen Indgang, dog at Jordstykket igjen falder tilbage til Hospitalet, saasnart det ikke længere for Rectoratet maatte behøves;
4. at der til nysnævnte Indhegning m. v. udredes af Skolens Kasse det dertil calculerede Beløb af indtil 318 Rbd. 50 p. foruden hvad de mindre Reparationer ved det ældre Plankebærk ville beløbe.”

Hvilken allerhøieste Resolution herved tjenstligen comuniceres Stiftsovrigheden til egen behagelig Efterretning og til videre fornøden Bekjendtgjorelse og Foranstaltning, idet Man tilføier, at Hofbygmester Etatsraad Koch under Dags Dato er tilstrevet det Fornødne.”

Som Fortsættelse af hvad der er berettet i forrige Aars Program S. 42 ff. meddeler jeg nogle Resolutioner, som angaae den provisoriske Plans Iværksættelse og adskillige Modificationer i samme.

Under 10de November f. A. modtog jeg følgende Directions-Skrivelse:

„Efter modtaget Indberetning og Forslag fra de Professorer, som i indværende Aar have i Overeensstemmelse med den provisoriske Plan af 25 Juli f. A. § 12 fungeret som Examinationscommissairer ved den i Metropolitan-skolen og Rolding lærde Skole afholdte Afgangsexamen, vil Directionen have bestemt, at ved den Afgangsexamen, som bliver at afholde i næste Aar 1847, bliver deels den skriftlige Prøve i Modersmaalet at aflægge overeensstemmende med Planens § 11, saaledes at der gives til Besvarelse en frit valgt Opgave uden Hensyn til noget bestemt Kundskabsfag, deels ved Prøven i Mathematik foruden den mundtlige Prøve tillige at forelægge Candidaterne Opgaver til skriftlig Besvarelse.

Directionen har derhos efter Examinationscommissairernes Forslag bifaldet, at der, for deels at tilveiebringe større Eenhed i Bedømmelsen af de forskjellige Skolers Præstationer, og deels at spare Tid for Examinationscommissairerne, benyttes de samme Opgaver for samtlige Skoler, til hvilken Ende den skriftlige Deel af Examen bliver at holde samtidigt i dem alle, og de skriftlige Opgaver at tilstille Rectorerne under Forsegling til Aabning i Examinationslocalet i den inspectionshavende Lærers Paasyn.“

Efterat Rectorerne for de tre udvidede Skoler i Begyndelsen af Mai Maaned havde været samlede i Kjøbenhavn for at conferere med hverandre om flere Spørgsmaal, som angaae Underviisningen i syvende Klasse, der i Metropolitan-skolen og Odense Cathedral-skole skal oprettes med næste Skoleaars Begyndelse, og navnlig for at tage under Overveielse, hvorvidt Omstændighederne for Tiden tillade, at de i

den provisoriske Plan indeholdte Bestemmelser angaaende Fordringerne ved begge Prøver af Afgangseramen strax fuldstændigen gjøres gjældende, indsendte de derpaa deres Betænkning om, hvorledes Underviisningen i adskillige af de nye Fag bedst lod sig ordne for den nærmeste Fremtid. Directionens Resolution angaaende de af Rectorerne indstillede Puncter fulgte ved Skrivelse af 25 Mai, saaledes lydende:

„I Anledning af de af Hr. Professoren i Forening med Professorerne *Borgen* og *Jungerslev* under 7de d. M. fremsatte Forslag angaaende nogle temporaire Modificationer i den provisoriske Plan for den udvidede Underviisning af 25 Juli 1845 m. v., bifalder Directionen, hvad for det Første angaaer Underviisningen i Naturlære, at Prøve i Optiken foreløbigen ved den nærmest forestaaende Afgangseramen bortfalder, og at det, saalænge der i denne og flere andre Grene af Naturlæren ikke findes brugbare trykte Lærebøger, ikke skal være Lærerne formeent at dictere Disciplene Paragrapher. Derhos vil Directionen ikke nægte sit Samtykke til, at vedkommende Lærere ved de tre udvidede Skoler i nærmest forestaaende Sommerferie holde en Sammenkomst for i Fællesskab at overveje, i hvilket Omfang og paa hvilken Maade Underviisningen i de paagjældende Dele af Naturlæren bedst maatte være at meddele, samt for om muligt at fremme Udgivelsen af trykte Hjælpe midler heri, og ville de hertil fornødne Omkostninger efter nærmere Opgivende blive af vedkommende Skoles Kasse antyiste.

Hvad Underviisningen i Astronomie angaaer, bifalder Man, at der, saalænge indtil den af Professor *Dlussen* bebudede Lærebog heri udkommer, benyttes *Steens* mathematisk *Geographie*, ligesom Man efter Omstændighederne

Intet vil have at erindre imod, at Underviisningen i Astro-
nomie og mathematisk Geographie indtil nærmere Erfaring
er bundet, udsættes til først at begynde i Skolernes 7de
Classe.

Fremdeles bifalder Directionen, at Underviisningen i
Mineralogie indtil videre maa indskrænkes til et kort Udtog
af Geologiens Hovedsætninger, i Forbindelse med en Over-
sigt over Fædrelandets geognostiske Hovedforhold.

I Henseende til Controllen med Disciplenes Flid og For-
hold giver Directionen sit Samtykke til, at i 7de Classe,
saasnart denne oprettes, foreløbigen til en Prøve, saavel de
daglige som de maanedlige Charakterer bortfalde, og at Om-
slytning i denne Classe ikkun een Gang om Aaret finder
Sted, nemlig efter Halvaarsexamen, saaledes at Disciplene
indstille sig til Afgangsexamen i den Orden, i hvilken de ved
sidstnævnte Omslytning have faaet Plads i Classen, dog at
Rector er bemyndiget til, naar Omstændighederne maatte
gjøre en strengere Control fornøden, at lade denne træde i
Kraft ogsaa i 7de Classe, overeensstemmende med hvad der
i saa Henseende er Regel i de øvrige Classer.

Endelig finder Man Intet at erindre imod, at Skolens
Hovedexamen bortfalder for 7de Classes Bedkommende."

2. Underviisningen.

Da sjette Classe ingen Afgang havde i 1846 ved Di-
mission, blev Antallet af Disciple i denne Classe i det nye
Skoleaar saa stort, at en Deling ansaaes for nødvendig.

Efterat Directionen havde givet sit Samtykke til en fuldstændig Deling af denne Classes Disciple, blev i Anledning af, at Skolen saaledes kom til at bestaae af syv Classer, Cand. theol. Adolph Ludvig Emil Silfverberg under 11 Juli f. A. constitueret til Lærer ved Skolen fra 1 Septem-ber at regne, og de øvrige overskydende Timer fordeelttes imellem de andre Lærere mod særskilt Godtgjørelse. Tøvrigt vedblev ogsaa i 6te Klasse A, der dannedes ved de Disciple, som havde været eet eller to Aar i Classen, den partielle Deling i Hebraisk og Geometrie, som havde fundet Sted i det foregaaende Aar. Ved Adskillelsen af de ældre og yngre Disciple har Underviisningen i 6te Klasse i flere Henseen-der kunnet lempes ganske anderledes efter disse Disciples for- skjellige Standpunkt, end det er muligt, naar tvende forskjel- lige Hold ere forenede i samme Klasse; og det vilde vistnok være saare gavnligt, om en saadan Adskillelse ikke blot var betinget af Discipeltallet, men var permanent. — Underviis-ningen i Latin i 6te Klasse fordeelttes saaledes, at jeg over- tog den i A og Hr. Adjunct Wiehe i B, foruden at han beholdt dette Fag i 5te og 4de Cl. Men desværre mistede Skolen denne fortrinlige Lærer kort efter, idet han i Slut-ningen af 1846 blev beskiftet til Overlærer ved Slagelse lærde Skole. Da ingen Philolog eller anden Lærer, som var øvet i at docere Latin i øverste Klasse, var at erholde, blev jeg nødt til, saa besværligt dette end er ved Siden af mine øvrige mange Forretninger, for det Første ogsaa at overtage Latin i VI Cl. B, hvorimod Latin i 5te og 4de Klasse overdroges til den under 12te Januar d. A. constitu-erede Lærer, Cand. theol. Arnold Magdalenus Andreas Kühnell, uden nogen videre Forandring i de øvrige Læ-

reres Timer og Fag. Den ved Hr. Wiehes Forslyttelse ledigblevne Inspectorpost blev ved Directionens Resolution af 30 Januar overdraget til Hr. Silfverberg, hvilken sidste ogsaa under 16 April allernaadigst blev beffikket til Adjunct ved Skolen.

Idet jeg henviser til hvad jeg i forrige Aars Program S. 54 ff. har anført om den provisoriske Plans Iværksættelse i de respective Classer, og forbeholder mig i et af de følgende Programmer, naar nogen Erfaring er samlet, at meddele en mere detailleret Beskrivelse af Underviisningens Omfang og Fremgangsmaaden i hver Classe, vil jeg her blot bemærke, at den nye Plan iaar ogsaa er bleven fuldstændigen indført i anden Classe, og at Arithmetik er optagen blandt Læregjenstandene i tredie Classe.

Fagene have været fordeelte paa følgende Maade imellem Lærerne:

Rector:	indtil Nytaar: Latin i VI A, Græsk	
	i VI A og B, Hebraisk i VI A _a	18 Timer ugentl.
—	efter Nytaar tillige Latin i VI B	26 ———
Overlærer Dr. Paludan-Müller:	Historie	
	i VI A, B, V, IV, III, Geographic i VI A, B,	
	V, Dansk i VI A, B, V, IV	26 ———
Overlærer Siæ:	Fransk i VI A-II, Græsk i V	
	og IV	26 ———
Adjunct Røfod-Hansen:	Tydsf i VI A-III,	
	Naturhistorie i alle Classer	28 ———
Adjunct Croné:	Dansk i III, II, I, Tydsf i II, I	24 ———
Adjunct Wiehe indtil Nytaar:	Latin i VI B,	
	V, IV	26 ———

Adjunct Strøm: Religion i VIA-IV, Geographie i IV-I, Historie i II og I, Fransk i I 29 Timer ugentl.

Adjunct Kragh: Mathematisk og Regning i VI A-II, Naturlære i VI A og B . . . 30 —

Adjunct Silfverberg: Latin og Græsk i III, Religion i III, II, I, Hebraisk i VIA^β og VI B 28 —

Constit. Lærer Kühnell fra Nytaar: Latin i V og IV 18 —

Fuldmægtig Jastrau: Skrivning i IV, III, II, I 10 —

Tegnelærer Møe: Tegning i III, II, I . . . 7 —

Krigsassessor Førsom: Sang i hele Skolen 6 —

Ritmester v. Fencfer: Gymnastik i hele Skolen 6 —

Følgende Schema viser, hvormange ugentlige Timer der har været tildeelt hvert Fag i de forskjellige Classer:

Fagene:	VIA	VIB	V	IV	III	II	I	Summa.
Dans	2	2	2	2	3	5	6	22
Lydsk	3	3	3	3	2	5	5	24
Fransk	2	2	3	2	3	4	3	19
Latin	8	8	9	9	8	-	-	42
Græsk	4	4	5	5	4	-	-	22
Hebraisk	2	2	-	-	-	-	-	4
Religion	3	3	3	3	2	3	3	20
Historie og Geographi	4	4	5	5	4	5	5	32
Regning og Mathemat.	4	4	4	4	4	4	4	28
Naturhistorie . . .	2	2	2	2	2	2	2	14
Naturlære	2	2	-	-	-	-	-	4
Skrivning	-	-	-	1	2	3	4	10
Tegning	-	-	-	-	2	3	2	7
Sang	2	2	2	2	2	2	1	13
Gymnastik	2	2	2	2	2	2	2	14

Svarede de daglige Underviisningstimer have været fordeelte i dette Skoleaar, sees af følgende af Directionen under 12 August s. N. approberede Sectionstabel:

Onsdag.	Torsdag.	Freitag.	Løvedag.
Latin. Geometri. Latin. Historie. Tydsk. Danst. Religion.	Religion. Latin. Tydsk Stii. Frans. Historie. Regning. Regning.	Latin. Frans. Religion. Latin. Naturhistorie. Regning. Strivning.	Græsk. Geometri. Latin. Frans. Danst. Naturhistorie. Skrivning.
α. Hebraisk. β. Geometri. Geographi. Religion. Latin. Latin. Skrivning. Danst.	Historie. Arithmetik. Latin. Skrivning. Græsk. Frans. Geographi.	Frans. Græsk. Latin. Religion. Regning. Skrivning. Danst.	α. Geometri. β. Hebraisk. Græsk. Græsk. Latin. Skrivning. Geographi. Tydsk.
α. Geometri. β. Hebraisk. Græsk. Geographi. Naturhistorie. Geographi. Frans. Danst Stii.	Arithmetik. Religion. Græsk. Danst. Latin. Tegning. Naturhistorie.	Latin. Tydsk. Arithmetik. Historie. Tegning. Historie. Tydsk.	α. Hebraisk. β. Geometri. Naturhistorie. Geographi. Græsk. Græsk. Tegning. Historie.
Græsk. Tydsk Stii. Danst. Græsk. Latinst Stii. Danst Stii. Frans.	Naturhistorie. Hebraisk. Historie. Græsk. Regning. } Gymnastik.	Tydsk. Latin. Danst. Geographi. Latin. Danst Stii. Tegning.	Latin. Historie. Frans. Naturhistorie. Geographi. Religion. Tegning.
		} Gymnastik.	} Gymnastik.
Tydsk. Latinst Stii. Geometri. Religion. Frans. Tydsk. Regning.	Latin. Danst. Latinst Stii. Geographi. Frans. Religion. Tydsk.	Naturlære. Geographi. Græsk. Latinst Stii. Tydsk. Tydsk. Religion.	Danst. Latin. Tydsk. Geometri. Latin. Tydsk. Frans.
Frans. Latinst Stii. Tydsk. Arithmetik. Religion. Geographi. Tydsk.	Græsk. Historie. Frans. Latin. Religion. Danst. Historie.	Geographi. Naturlære. Naturhistorie. Latinst Stii. Danst Stii. Frans. Regning.	Historie. Latin. Geometri. Tydsk. Latinst Stii. Historie. Danst.

Saa ubehageligt og lidet tjenligt for Dinene det end er at bruge Lampebelysning om Morgenene, har det dog i det gamle mørke Locale ikke sjelden været Tilfældet om Vinteren, at Lamperne have maattet benyttes i den hele første Time. Efterat Skolen var flyttet ind i det nye meget lyse Locale, er denne Ubequemmelighed bleven hævet ved at Underviisningen begyndtes Kl. 8½ og fortsattes til Kl. 12½ i de fem Uger, hvori Dagene ere kortest.

Under 12te August f. A. har Directionen approberet Indførelsen af følgende nye Lære- og Læsebøger:

I Græsk: Madvigs Syntaxis istedetfor Langes i 6te Classe A og B.

I Fransk: Lassens Opgaver til mundtlig og skriftlig Indøvelse af den franske Grammatiks Elementer i 2den, 3die og 4de Classe.

I Matematik: Tauchniger-Udgaven af Lalandes Logarithmetabeller og Bergs Lærebog i Stereometrie og Trigonometrie i 6te Classe A β.

I Geographie: Jagerslevs mindre Haandbog istedetfor Velschovs i 1ste Classe.

5. De i Skoleaaret gjennemgaaede Pensa.

I Aarets Løb er i de forskjellige Fag læst Følgende:

D a n s k.

I Klasse. Gjennemlæst det Meste af Hjorts Børneven, hvormed Stave- og Analyseøvelser ere satte i Forbindelse. Af Bøjesens kortsattede danske Sproglære er Formlæren oftere gjennemgaaet. Stiløvelserne have næsten udelukkende indskrænket sig til Dictat; en enkelt Gang er et nylig lært Vers nedskrevet efter Hukommelsen, eller et Pensum i den tydske Læsebog oversat. Af Krossings poetiske Læsebog 1ste H. ere flere Smaadigte lærte udenad.

II Cl. Gjennemlæst omtrent hele Mølbachs Læsebog. Grammatiken er gjennemgaaet efter Bøjesens Sproglære indtil Læren om Ordstillingen. Analyseøvelser ere foretagne i hver Time efter Lectien i Læsebogen. De skriftlige Øvelser have deels bestaaet i Dictat, deels i at nedskrive en oplæst letfattelig Fortælling eller en nylig lært Historielectie, sjeldnere i Oversættelse af et Pensum i den tydske Læsebog. Flere Digte af Krossings poetiske Læsebog 1ste H. ere lærte udenad.

III Cl. Af Holsts profaiske Læsebog gjennemlæst S. 1-166, ligesom ogsaa Krossings poetiske Læsebog er benyttet til Recitation og Udenadslæren af Digte. Stiløvelserne have deels bestaaet i Dictat, deels i Øvelser efter Bør-

gens Veiledning (1=13 og 18=20 Lektion), undertiden i Oversættelse fra Tydsk. Regler for Interpunctionen ere dicterede og lærte.

IV Cl. Læse- og Analyserøvelser efter Holsts prosaiske Læsebog. Borgens Veiledning er gjennemgaaet indtil 22de Lektion. Skriftlige og mundtlige Øvelser efter Borgen; desuden Dictat og et Par Forsøg paa at forfatte Dispositioner.

V Cl. Læse- og Analyserøvelser efter Mølbachs Skildringer af den danske Historie og Holsts poetiske Læsebog. Borgens Veiledning er gjennemgaaet paa Skolen fra den 22de til den 33de Lektion. Skriftlige Øvelser deels hjemme deels paa Skolen.

VI Cl. B. Af dansk Litteratur er læst: Dehlenschlägers Hakon Jarl, Baulundur Saga og Madin. Skriftlige Arbejder, deels udarbejdede hjemme deels paa Skolen, hvorved Opgaverne nogle Gange have været Gjenstand for Samtale imellem Læreren og Disciplene; nogle mundtlige Foredrag.

VI Cl. A. Tre af Baggesens comiske Fortællinger, en betydelig Deel af Dehlenschlägers Nordens Guder, hele Langlandsreisen, Baulundurs Saga og St. Hansaftens=Spil, Alt med Indledninger og oplysende Bemærkninger. De skriftlige Arbejder have bestaaet deels i hjemmestrebne Udarbejdelser, deels i Dispositioner og smaa Ofsatser i Timen, for det Meste over frie Opgaver.

Jovrigt maa bemærkes, at Dr. Paludan=Müller, som underviser i Dansk, Historie og Geographie i de høiere Classer (jfr. S. 106), har været forhindret fra at læse paa Skolen i 3 Maaneder formedelt en Reise med kongelig Tilbedelse og formedelt Sygdom.

T y d R.

I Klasse. Rungs Læsebog S. 1=31, 34=48, 62=78 og 103=111. Af Hjorts mindre Grammatik er den paradigmatiske Deel oftere gennemgaaet og de vigtigste af de bag i Grammatiken samlede Glosler lærte udenad.

II Cl. Rungs Læsebog S. 129 = 151 og 169 = 220. Af Hjorts mindre Grammatik ere Formlærens vigtigste Partier læste og repeterede; enkelte Affnit ere mundtligt og skriftligt (paa Skolen) indøvede efter Wollers Materialier. Undertiden have Disciplene skrevet efter Dictat. Gloserne bag i Grammatiken ere lærte udenad.

III Cl. Hjorts Læsebog fra S. 54=122. Formlæren efter Hjorts større Grammatik. Dgsaa, i denne Klasse ere Wollers Materialier benyttede.

IV Cl. Hjorts Læsebog fra S. 122=193. Repeteret Formlæren af Grammatiken. Stil efter Grønberg een Gang om Ugen.

V Cl. Hjorts Læsebog 1ste Deel fra S. 146 = 234 og 2den Deel fra S. 6=8, 23=31, 48=82; af Grammatiken repeteret Formlæren og læst det Vigtigste af Syntaxen. Stil een Gang hver Uge efter Grønberg.

VI Cl. B. Hjorts Læsebog 1ste Deel fra S. 412=456, 2den Deel fra 66 = 120; enkelte andre Stykker ere læste cursorist. Grammatiken er bleven repeteret. Stil een Gang hver Uge efter Lorenzens Stilebog.

VI Cl. A. Hjorts Læsebog 2den Deel fra S. 101 = 170. I første Deel er læst adskillige Stykker i Slutningen af Bogen deels cursorist, deels efter opgivne Pensja. Stil efter Lorenzens Stilebog.

F r a n s k.

I Klasse. Øvelse i Dplæsning efter Borrings Manuel de langue française; af samme Bog er oversat fra S. 6=32.

II Cl. Borrings Manuel S. 37=74. Af Abrahams's Grammatik det Vigtigste af Formlæren indtil de uregelmæssige Verber. Mundtlige Øvelser efter Lassens Opgaver 1ste Afsnit indtil No. 40.

III Cl. Borrings Læsebog for Mellemlasferne fra S. 32=53 og fra S. 74=98 (med Forbigaaelse af et Par Stykker formedelst Indholdet eller Udgavernes Forskjellighed). Af Abrahams's Grammatik det Vigtigste af Formlæren; af de uregelmæssige Verber ere de væsentligste medtagne; Tillægget om Kjønnet og Hunkjønnsdannelsen er lært med Forbigaaelse af Anmærkningerne. Lassens Opgaver 1ste Afsnit indtil No. 31.

IV Cl. Borrings Læsebog for Mellemlasferne S. 53-105 (4de Udg.); af Sammes études litt. S. 1=21 og S. 154=173 (3 Udg.). Af Grammatiken Formlæren efter Borryng og det trykte Tillæg, samt Syntaxens 1ste Cap. Lassens Opgaver 2det Afsnit No. 1=32.

V Cl. Borrings études S. 154=216, 221=266. Af Grammatiken er Formlæren læst fuldstændig og repeteret, desuden nogle Afsnit af Syntaxen. Af Borrings Stilebog (4de Udg.) er mundtlig gennemgaaet af første Afsnit No. 23=44, af andet No. 1=22 og derfra hvert andet Stykke til No. 31.

VI Cl. B. Borrings études fra S. 64=109, 221=242, 323=342. Af Grammatiken er Formlæren og nogle

Dele af Syntaren repeteret. Af Borrings Stilebog mundtlig oversat No. 18=27 og af de sammenhængende Stykker S. 91=96, 128=133.

VI Cl. A. Bjerrings lectures françaises 2den Udg. fra S. 1=18, 34=80, 176=189, 202=209; desuden cursorisk den første Trediedeel af Charles XII p. Voltaire. Af Borrings Stilebog mundtlig oversat No. 1=40 samt de sammenhængende Stykker S. 121=136.

L a t i n.

III Klasse. Cornelius Nepos fra Conon til Datames incl.; Cæsar de bello Gallico 3die Bog og de 16 første Capitler af 4de B. Formulæren af Grammatiken repeteret og af Syntaren læst de vigtigste Hovedregler indtil 3die Afsnit. Skriftlige og mundtlige Stiløvelser efter Trojels Exempler 2 Timer ugentlig.

IV Cl. Cæsar de bello Gallico 3die og 4de Bog; Sallusts Catilina; af Dvids Metamorphoser efter Feldbauschs Udvalg Stykkerne I-V, IX, XXII. Madvigs Grammatik er gennemgaaet i det for denne Klasse bestemte Omfang. To Stile ere skrevne om Ugen, den ene hjemme, den anden paa Skolen; Jagerslevs Materialier ere benyttede hertil ligesom ogsaa til mundtlig Stil een Gang om Ugen.

V Cl. Virgils Æneide 2den og 4de Bog; Sallusts Catilina; Cicero's fire catilinariske Taler. Madvigs Grammatik er repeteret og de for denne Klasse bestemte nye Partier medtagne. To Stile ere skrevne om Ugen, een hjemme og een paa Skolen, hvortil, saavel som til mundtlig

Stil een Gang om Ugen Jagers lev's Materialier ere benyttede.

VI Cl. B. Horats's Oder 1ste Bog og de 10 første Breve; Cicero de officiis 2den og 3die Bog; de første 10 Capitler af Livius. Under Læsningen er idelig henvisst til Madvig's Grammatik og paa denne Maade Meget medtaget, som ikke var læst i de andre Classer. Tvende Stile ere skrevne hver Uge, den ene hjemme, den anden paa Skolen og gennemgaaede i tvende sammenhængende Timer; til Opgaver er benyttet Henrichsens Materialier 2det H. Een eller to Versioner hver Maaned efter Henrichsens Opgaver. Af Bojesens Antiquiteter ere enkelte Partier gennemgaaede i Forbindelse med de Steder af Forfatterne, til hvis Oplysning de tjene.

VI Cl. A. Horats's Oder 4de Bog fra 6te Ode og 1ste Bog samt de 2 første Breve i 2den Bog; Cicero de officiis 2den og 3die Bog; Livius 3die Bog med Undtagelse af de 15 sidste Capitler. Med Candidaterne er desuden repeteret Virgils 1ste og 2den Bog og Ciceros Tale for Milo samt læst Resten af 3die Bog af Livius. Søvrigt gjelder her hvad der er anført om Underviisningen i **VI Cl. B.**

Græsk.

III Classe. Tregders Formlære, Paradigmata og de nødvendigste Hovedregler til Verberne paa μ . Lund's Læsebog til S. 15 No. VII tilligemed de tilsvarende Stykker, der indeholde Ovelser i Oversættelse fra Dansk til Græsk. Nogle Exempler ere forbigaaede.

IV Cl. Af Tregders Formlære det Bigtigste af Lyd-

læren og Bøiningslæren med Forbigaaelse af de fleste Anmærkninger. Af Lunds Læsebog S. 19=27 og 96=126.

V Cl. Homeri Odyss. lib. I, II, Herodot 8de Bog indtil Cap. 109. Af Grammatiken er Formlæren repeteret efter Lange.

VI Cl. B. Homers Iliade 15de og 16de Bog, Herodots 3die Bog, Plato's Apologia Socratis. Af Madvig's Syntaxis er det Vigtigste gennemgaaet indtil Capitlet om Infinitiv. Ligeledes ere enkelte Partier af Bojesens Antiquiteter læste, foruden at af Grammatiken og Antiquiteterne Meget af Stoffet er benyttet under Fortolkningen af de iaar gennemgaaede Forfattere.

VI Cl. A. Homers Iliade 15de og 16de Bog, Xenophons Memorabilia 4de Bog, Plato's Apolog. Socr. og Crito, Herodots 3die Bog indtil Cap. 115. (med Candidaterne er ogsaa Resten gennemgaaet). Det Vigtigste af Madvig's Syntaxis og enkelte Dele af Bojesens Antiquiteter er læst, og iøvrigt begge disse Bøger jævnlig benyttede til Henviisning under Forfatterens Læsning.

Sebraisf.

VI Klasse B. Whittes Grammatik Paradigmata og de vigtigste Hovedregler af Formlæren. De 2 første Capitler af Genesis.

VI Cl. A *a* har repeteret Genesis og de 15 første Capitler af Exodus. **VI β** Genesis fra 9de til 32de Cap. og af Whittes Grammatik Formlæren og leilighedsvis de vigtigste Regler af Syntaxen.

R e l i g i o n.

I Klasse. Første Capitel af Balles Lærebog. Af Herslebs mindre Bibelhistorie det G. Test. Historie og det Nye Testaments indtil Jesu Mirakler. Nogle Psalmer ere lærte udenad.

II Cl. Balles Lærebog 1ste til 4de Cap. Herslebs større Bibelhistorie fra Begyndelsen til 3die Periode. Nogle Psalmer lærte udenad.

III Cl. De 3 første Capitler af Balles Lærebog. Herslebs større Bibelhistorie fra S. 47 til 7de Periode.

IV Cl. Fogtmanns Lærebog § 47=104. Herslebs Bibelhistorie S. 104=124 og S. 160=187.

V Cl. Fogtmanns Lærebog § 1=46 og § 105=114. Herslebs Bibelhistorie S. 160=243.

VI Cl. B. Fogtmanns Lærebog § 115=156. Herslebs Bibelhistorie S. 124=159 og S. 244=274. Af det græske N. T. Matthæi Evangelium indtil 22de Cap.

VI Cl. A. Fogtmanns Lærebog § 47=97 og § 115=156. Af Herslebs Bibelhistorie det Samme som VI Cl. B. Af det græske N. T. 1ste Brev til Corinthierne.

S i s t o r i e.

I Klasse. Rosfods fragmentariske Historie fra Begyndelsen til Middelalderen.

II Cl. Samme Bog fra Middelalderen indtil Frankerig som Keiserdømme.

III Cl. Fædrelandshistorie efter Suhm, de fem første Tidsrum.

IV Cl. Fædrelandshistorie efter Suhm, fra Christian

den Fjerdes Død indtil Enden og derpaa hele Bogen repeteret. Begyndt paa Estrups Verdenshistorie.

V Cl. Den gamle Historie læst efter Estrups Lærebog og indført i historiske Tabeller.

VI Cl. B. Estrups Verdenshistorie fra Reformationen til Ludvig den Fjortendes Død, og det Lærte indført i historiske Tabeller.

VI Cl. A. Verdenshistorien fra 1718 til den nyeste Tid, deels efter Estrups Lærebog, deels mundtlig foredraget. Den gamle Historie er repeteret. Alt Nyt er indført i historiske Tabeller.

Geographie.

I Classe. Jagersløvs mindre Lærebog fra Begyndelsen til Asien.

II Cl. Belschows Geographie fra Preussen til Frankrig.

III Cl. Belschows Geographie fra Frankrig til det asiatiske Rusland.

IV Cl. Belschows Geographie fra Indien til Keiserdømmet Brasilien.

V Cl. Belschows Geographie, Asien fra Indien, Afrika og Begyndelsen af Amerika.

VI Cl. B. Jagersløvs større Lærebog Asien, Australien og en Deel af Afrika.

VI Cl. A. Af Jagersløvs Geographie læst Australien og repeteret Europa.

Mathematik og Regning.

De tre nederste Classer ere blevne øvede i praktisk Reg-

ning efter Mundts Regnebog. § III Cl. er begyndt med Arithmetik og gennemgaaet Steens Indledning No. 1=44; i denne Klasse er tillige indøvet Regning med Decimallbrøf og Nogle have udtrukket Kvadratrød.

IV Cl. Dyperrmanns Geometrie No. 1=107, 123=137, 140=168. Steens Indledning No. 1=72.

V Cl. Dyperrmanns Geometrie No. 108=122, 138, 139, 169=232, 243=248, 257=303, 307=328. Anhanget til Steens Indledning. Jürgensens Arithmetik No. 35, 36, 45, 47=58, 65, 67=72, 100=106. Praktisk indøvet Ligninger af første Grad.

VI Cl. B. Dyperrmanns Geometrie No. 339=369, 374=78, 413=449, 469, 479, 486=88, 492=506. Jürgensens Arithmetik 80=99, 105=118.

VI Cl. A α den plane Trigonometrie efter Ramus undtagen Art 8 og 9 samt enkelte Stykker i Art 12=14. Repeteret Bjørns plane Geometrie. — β Bergs Trigonometrie. Repeteret Dyperrmanns Geometrie første Bog, undtagen §§ 10, 11b og 15. — Begge Partier: Jürgensens Arithmetik 119=127, 139=145; desuden repeteret 47=58, 67=99, 105=118.

Naturhistorie.

I Klasse. Pattedyrene og Fuglene efter Strøms Naturhistorie.

II Cl. Strøms Naturhistorie Fuglene fra Vandfuglene, Krybdyrene og Fiskene, og de to sidste repeterede efter Dreiers og Bramsens Lærebog i Zoologie og Botanik.

III Cl. Pattedyrene og Fiskene efter Dreiers og Bramsens Lærebog i Zool. og Botanik og begyndt paa Fuglene.

IV Cl. Om det menneskelige Legeme; Leddyrene efter Dreiers og Bramsens Lærebog i Naturhistorie.

V Cl. Bløddyrene, Straaldyrene; desuden repeteret Pattedyrene; af Plantelæren Indledningen efter samme Lærebog.

VI Cl. B. Leddyrene; af Plantelæren 3die, 4de og 5te Klasse efter samme Lærebog.

VI Cl. A. Plantelæren fra 4de Klasse til Enden; repeteret Fuglene, Krybdyrene samt det forhen Læste af Plantelæren, Alt efter samme Lærebog.

Naturlære.

VI Klasse B. Ørstedes Naturlære § 13-214 (undtagen § 169, 189, 191).

VI Cl. A. Samme Bog § 215 til Enden (undtagen § 304 og 311-324) samt § 191.

4. D i s c i p l e n e .

Bed Udgangen af forrige Skoleaar var Disciplenes Antal 76, af hvilke fire forlode Skolen inden det nye Skoleaars Begyndelse og een udmeldtes i Slutningen af Marts d. N. Derimod optoges d. 1ste September 29 nye Disciple og senere endnu tre. Skolen bestaer da for nærværende Tid af 103 Disciple, fordeelte paa 7 Classer i efterfølgende Orden. (De sidst Indkomne ere betegnede med *):

VI Klasse A.

1. *) Matthæus Theophilus Plesner (Provst Plesner i Humble paa Langeland).
2. Peter Christian Cramer (afd. Pastor Cramer i Tolstrup og Stenum i Jylland).
3. Hans Nansen Larsen (Kjøbmand Larsen i Hjerteminde).
4. Victor Chr. Høegh Guldberg (Adjunct Guldberg i Nyborg).
5. Hans Nobel Becher (Pastor Becher i Vesterhæsinge).
6. Erik Frederik Emil Jensen (Kirkesanger og Skolelærer Cand. theol. Jensen i Svendborg).
7. Erik Frisenberg Nielsen (Huusmand Niels Bertelsen i Nørsløv).
8. Jens Krogh (afd. Skibscapitain Krogh i Nordborg).
9. Frederik Møller (afd. Professor Poul Møller).
10. Jørgen Peter Sophus Petersen (Brænde-
viinsbrænder Petersen i Odense).
11. Christian Knutzen (afd. Kjøbmand Knutzen i Kettinge paa Als).
12. Christian Heinrich Bruhn (Skibscapitain Bruhn i Nordborg).
13. Christian Nielsen (Boelsmand Niels Hansen i Nødgaard).
14. Johannes Knudsen (Provst Knudsen, Sognepræst i Glislev og Ellested).
15. Rasmus Christian Møller (Broder til No. 9).

16. Anton Gregers Harald Reimer (Kirkesanger og Skolelærer Reimer i Haarslev).

17. Peter Mariager (Secretair, Probianthforvalter Mariager i Nyborg).

18. Lauritz Nicolai Friis (Proprietair Friis til Blaabholm).

VI Klasse B.

1. Gustav Waldemar Emil Crone (afd. Kjøbmand Crone i Odense).

2. Wilhelm Adolph Lange (Justitsraad Lange til Orbeislunde).

3. Peter Clausen (Bagtmester og Gymnastiklærer Clausen i Odense).

4. Harald Wilhelm Bülow (Søkrigscommisair v. Bülow i Odense).

5. Thorvald Poulsen (Proprietair Poulsen i Odense).

6. Rasmus Balslev (afd. Pastor Balslev i Ellby og Meelby).

7. Jens Matthias Lassen (Provst Lassen i Overndrup).

8. Frederik August Henriksen (Rectors Søn).

9. Waldemar Thomsen (Raadmand Dve Thomsen i Odense).

10. Peter Wilhelm Lassen (Pastor Lassen i Østrup).

11. Peter Christian Graae (Pastor Graae i Tranekjær).

12. Carl Johan Anton Belschner (Strædderme-
ster Belschner i Odense).

V Klasse.

*) 1. Chr. Fred. Christopher Møller (Stedfader
Gjæstgiver Holm i Kjørteminde).

2. Morten Thomsen Bredsdorff (afd. Pastor
Bredsdorff i Bispenberg).

3. Peter Carl Lauritz Petersen (Billetteur og
Politifuldmægtig Petersen i Odense).

4. Gabriel Thomas Schat Rørdam Heiberg
(Provst Heiberg i Kjørteminde).

5. Frederik Emil Wied (Jorpagter Wied i Sjælland).

6. Johannes Franciscus Gottlieb Schønhey-
der (Justitsraad, Byskriver Schønheyder i Odense).

7. Nicolai Christian Selchier (Pastor Selchier
i Balslev og Silby).

8. Niels Peter Wilhelm Müller (Kasserer ved
Fattigvæsenet Müller i Odense).

IV Klasse.

1. Jørgen Christian Dreyer (Pastor Dreyer i
Nors ved Thisted).

2. Frederik Hermann Christian Weeke (Kjøb-
mand Weeke i Odense).

*) 3. Johan Georg Nicolai Winther (Pleiefader
Forvalter Jensenius paa Lundegaard).

4. Frederik Wilhelm Smith (Proprietair Smith
paa Hedevigslund).

2. Andreas Rasmussen Belschner (Broder til No. 12 i VI Cl. B).

3. Johan Frederik Bardenfleth (Kjære, Stiftsamtmand v. Bardenfleth i Odense).

4. Christian Frydensberg Raalund (afd. Pastor Raalund i Flemlose).

5. Hans Teisen (Kjøbmand Teisen i Odense).

*) 6. Peter Christian Bendix Fritz (Pastor Fritz i Kullerup).

7. Peter Salomon Lindegaard (Sustitsraad Lindegaard til Lykkesholm).

Søren Hempel (Districtslæge Hempel i Assens).

9. Ferdinand Alexander Friis (Apotheker Friis i Beile).

10. Nicolai Brorson (Pastor Brorson i Allesøe).

11. Theodor Notterodamus Krog (Kirkesanger og Skolelærer Krog i Bindinge).

*) 12. Poul Christian Fønss (Kjunker v. Fønss i Nyborg).

13. Frederik Wilhelm Scholten (Broder til No. 5 i IV Cl.).

*) 14. Carl Wilh. Adam Sigismund Schjødte (Pastor Schjødte i Huusby).

*) 15. Jacob Ludvig Bang (Pastor Bang i Allerup).

16. Frederik Wilhelm Rasmussen (Kjøbmand Rasmussen i Odense).

*) 17. Knud Arild Friis (Broder til No. 18 i VI Cl. A.)

5. Anton Frederik Sophus Scholten (Justitsraad v. Scholten i Odense).

6. Gebhard Frederik Wandall (afd. Pastor Wandall i Gudbjerg).

7. Harald Leopold Thomsen (Broder til No. 9 i VI Cl. B).

8. Christian Rohmann (Pastor Rohmann i Ronninge).

9. Carl Christian Bondo (Cancellieraad, Hospitalsforstander Bondo i Odense).

10. Rasmus Lauritz Balslev (Pastor Balslev i Haarslev).

11. Lars Fog (afd. Proprietair Fog til Nissinge).

12. Christian Frederik Wilhelm Petersen (Godsforvalter Petersen paa Laaland).

13. Rasmus Møller (Broder til No. 9 og 15 i VI Cl. A).

*) 14. Frederik Martin Madsen (Kammerraad Madsen paa Bjørnemosegaard).

15. Johan Henrik Colding (Provst Colding i Odense).

*) 16. Rasmus Peter Petersen (Proprietair Petersen til Bisoptaarup).

17. Fritz Ulrich Bülow (Landmand Bülow paa Langberggaard).

III Klasse.

*) 1. Peter Andreas Caspar Simonsen (Organist Simonsen i Nyborg).

II Klasse.

1. Joachim Frederik Matthæus Rahlff (Capitain Rahlff til Billeshaage).

*) 2. Rudolph Ferdinand Bülow (Broder til No. 4 i VI Cl. B).

*) 3. Christian Hansen (Forpagter Hansen paa Steensgaard).

*) 4. Louis Fønss (Broder til No. 12 i III Cl.).

5. Peter Krag (Møller Krag i Odense).

6. Hans Peter Egeløkke Langkilde (Forpagter Langkilde paa Sandholdt).

*) 7. Johan Chr. Valeur Frijs (Broder til No. 6 i III Cl.)

*) 8. Carl Ferdinand Emil Jørgensen (Kirkeværge og Brændeviinsbrænder P. Jørgensen i Odense).

9. Jens Paludan=Müller (Overlærer Dr. Paludan=Müller).

*) 10. Johan Waldemar Friis (Broder til No. 18 i VI Cl. A og No. 17 i III Cl.)

11. Rudolph Christian Strøm (Gjæstgiver Strøm i Odense).

12. Frits Sophus Jensen (Vinhandler Jensen i Odense).

13. Hans Chr. Diderik Müller (Broder til No. 8 i V Cl.)

14. Thomas Georg Schøller (Kbrrer, Major v. Schøller i Odense).

15. Johannes Hermann Henriksen (Rectors Son).

*) 16. Elias Møller (Proprietair Møller paa Østrupgaard).

I. Classe.

*) 1. Carl Christian Rasmussen (Procurator Rasmussen, Eier af Nonnebjerget ved Odense).

*) 2. Niels Clausen (Brændeviinsbrænder Clausen i Odense).

*) 3. Jens Christian Jensen (Proprietair Jensen i Hinnerup).

*) 4. Christian Grodtschilling Bülow (Broder til No. 4 i VI Cl. B og No. 2 i II Cl.).

*) 5. Wilhelm Gotthilf Cohen (Catechet Cohen i Odense).

*) 6. Søren Marqvard Andresen (Proprietair Andresen paa Ornsfeld).

*) 7. Chr. Fred. Syberg Petersen (Proprietair Petersen til Ulriksholm).

*) 8. Wilhelm Jønsø (Broder til No. 12 i III og No. 4 i II Cl.).

*) 9. Lauritz Nicolai Faber (Kjøbmand Faber i Odense).

*) 10. Peter Emil Weeke (Broder til No. 2 i IV Cl.).

*) 11. Anton Ludvig August Maar (Overkrigscommisair Maar i Jylland).

*) 12. Peter Severin Golding (Broder til No. 15 i IV Cl.).

*) 13. Christian Cornelius Teisen (Broder til No. 5 i III Cl.).

*) 14. Ulrik Elion Colding (Broder til No. 12).

Til Optagelse i Skolen i det følgende Skoleaar ere hidtil anmeldte 19.

Af de ovenanførte Disciple ville i dette Efteraar sandsynligviis syv indstille sig til den ufuldstændige Afgangsexamen, og efterat have bestaaet i denne, afgaae til Universitetet. Jeg siger: „indstille sig;“ thi ifølge Directionens Resolution af 19 August 1845 skal den i den provisoriske Plans § 15 indeholdte Bestemmelse angaaende Disciplenes Afgang til, naar de have tilbragt to Aar i sjette eller eet Aar i syvende Klasse, at indstille sig til respective første eller anden Deel af Afgangsexamen, uden at Skolen kan nægte dem saadant, ogsaa være anvendelig paa den ufuldstændige Afgangsexamen. Denne Resolution, hvilken ikke tidligere officielt var kommen til min Kundskab, er nu bekendtgjort i Selmers Kjøbenhavns Universitets Aarbog for 1845 S. 219. Men en Følge af denne Bestemmelse er, at det Ansvar, som hidtil har paaligget Skolen med Hensyn til Examinandernes Modenhed og de Kundskaber, som de lægge for Dagen ved Prøven, for Fremtiden bortfalder. Iøvrigt vil ovennævnte Bestemmelse om fri Afgang til den ufuldstændige Afgangsexamen (med Hensyn til hvilken Examen jeg ikke kan ansee den for heldig) iaar for første og sidste Gang komme til Anvendelse her. Desuden ville i dette Efteraar de af de øvrige Disciple i 6te Klasse A, som ved Censuren efter den afholdte Hovedexamen ved Skolen ere erkjendte for modne til at opflyt-

tes i 7de Klasse, underkaste sig Prøve i de fem Fag, der høre til første Deel af den fuldstændige Afgangseramen, for derefter, naar de have bestaaet i denne Prøve, definitivt at gaae over i den 7de Klasse, som ifølge Directionens Skrivelse af 5te Juni d. A. fra 1ste September d. A. vil være at oprette. Til nærmere Forklaring af det Anførte kan tjene hvad der er udviklet i Planens Motiver S. 778 f. om Afgangseramen og Betydningen af Skolens Dom om Discipulenes Modenhed.

B. Stipendier og Legater.

Stipendieoverskuds-fonden er bleven forøget med 800 Rbd. og udgjorde altsaa i Slutningen af forrige Aar 9296 Rbd. 43 sk., hvori dog er indbefattet Oplagene for de Disciple, som nyde Beneficier.

Med Universitetsdirectionens Resolution af 26 September 1846 ere Beneficierne i Skoleaaret 1846 fordeelte saaledes:

1. Høieste Stipendium 50 Rbd.: P. C. Cramer, B. C. H. Guldberg, Fr. Møller, A. G. H. Reimer, J. P. S. Petersen, Chr. Nielsen, N. Chr. Møller.

2. Mellemsste Stipendium 35 Rbd.: H. N. Becher, H. N. Larsen, C. F. C. Jensen, H. W. Bülow, W. Thomsen, C. J. A. Belschner, P. C. L. Petersen.

3. Laveste Stipendium 20 Rbd.: J. Krog, P. Clausen, P. B. Lassen, H. L. Thomsen, G. F. Wandall, N. Møller, A. N. Belschner.

4. Fri Underviisning: H. Bruhn, P. Maria-ger, L. N. Friis, J. Knudsen, N. Balslev, J. M. Lassen, N. P. W. Müller, J. C. Dreyer, J. U. Bülow, C. F. Kaalund, M. Th. Bredsdorff (fra Beg. af 1827), samt, som extraordinaire Gratister, C. F. Nielsen, F. N. Henriksen, J. Paludan=Müller, og J. H. Henriksen.

5. Medsat Betaling: L. N. Krog.

De to Skolen tillagte Portioner af det Møltkiske Legat, hver paa 40 Rbd., oppebares af Disciplene Joh. Knudsen og H. W. Bülow.

Det Baggerstke Præmielegat for 4 slittige og stikkelige Disciple af de fire øverste Classer (jfr. Progr. for 1846 S. 80 f.), 2 Portioner paa 4 Rbd. og 2 paa 3 Rbd., tildeektes ved Censuren efter Hovedexamen Disciplene J. Krog af 6te Cl. A, G. W. E. Crone af 6te Cl. B, J. Chr. Dreyer og G. F. Wandall af 4de Cl.

Da ingen Disciple bleve dimitterede i 1846, bleve samtlige Portioner af det større Baggerstke og Frøken Ernsts Legat oplagte. Derimod blev af det sidste Legats Beholdning en extraordinair Understøttelse tilstaaet de tre studiosi theol. L. S. Sørensen, N. G. Fich og N. P. Brink.

6. Udtog af Skolens Regnskab for Aaret 1846.

Indtægt.	R	B
1. Beholdning efter Regnskabet for 1845	10,324	36½
2. Indkomne Restancer fra foregaaende Aar	335	23
3. Renter af Skolens Formue	1131	40
4. Jordebogsindtægter i Korn og Penge:		
A. Bøndergods	648	30
B. Tiender	7765	2
C. Degnepensioner	553	60
D. Jordskuld	26	32
5. Indtægter af Kirker og Præsteskald	471	64
6. Skolecontingenter:		
A. Skolepenge	1491	64
B. Lys- og Brændpenge	445	—
C. Indskrivningspenge	135	—
D. Testimonier	10	—
7. Forskjellige ubestemte og extraordinaire Indtægter:		
A. For bortsolgte Bygningsmaterialer	606	58
B. For den gamle Rectorbolig	7000	—
C. For Gymnasiebygningen	1000	—
D. For bortsolgt Bøndergods	1640	—
E. Andre Indtægter	139	24
8. Afdrag paa Laan og Forskud:		
A. Indbetalte Capitaler	1082	—
B. ——— Gageforskud	525	—
9. Tilskud fra den almindelige Skolefond til Opførelsen af den nye Skolebygning	32,369	88½
10. Indtægter ifølge Decisionsposter	19	64½
Summa Indtægt	67,720	10½

Udgift.

	₧	β
1. Gager til samtlige faste og constituerede Lærere	6133	32
2. Gratificationer	600	—
3. Betaling til Timelærere	643	64
4. Godtgjørelse til faste Lærere for Extratimer	302	64
5. Pensioner	866	64
6. Regnskabsføringen	220	—
7. A. Skatter	682	69
B. Afgifter	86	8½
8. A. Til Skolens Bibliothek	361	9
B. Bibliothekarens Løn	50	—
9. Til de naturvidenskabelige Samlinger	273	74
10. Bygningernes Vedligeholdelse	79	8
11. Inventariets Vedligeholdelse samt Gymnasistapparater	399	95
12. Brændselsforbrødenheder	236	—
13. Belysningsudgifter	60	78
14. Forskjellige løbende og tilfældige Udgifter:		
a. Skoleopbærtning 110	₧	— β
b. Reengjøring 42	—	28—
c. Porto, Protokoller, Skrivematerialier ic. 114	—	42—
d. Programmer og Skolehøitideligheder 98	—	16—
e. Andre Udgifter 36	—	64—
	401	54
15. Extraordinaire Udgifter	230	—
16. Udsatte Capitaler	3482	—
17. Bevilgede Gageforstud og Laan	1725	—
18. Udestaaende Restancer:		
a. Egentlige Afgifts-Restancer 246	—	93½ β
b. For Rectorboligen 4500	—	—
c. For Gymnastiebygningen 1000	—	—
	5746	93½
19. Udgifter ifølge Decisionsposter	7	84
20. Afkøbet til den almindelige Skolefond	60	80
21. Udgifter i Anledning af den nye Skolebygning's Opførelse	43,988	23½
Summa Udgift	66,638	36½
Indtægten	67,720	10½
Beholdning	1089	70

7. Forogelse af Underviisningsapparater ved Kjob og Gaver.

Den zoologiske Samling har ved Hr. Professor Steenstrups Virksomhed og for den største Deel som Gave af ham erholdt følgende Gjenstande:

A. Til Pattedyrenes Naturhistorie:

1. Et udstoppet Exemplar af *Sciurus vulgaris* (Egern).
2. Cranium af *Sus babirusa* (Hjortesviin).
3. Et Horn af en Antilope.
4. Et Dito af et Elsdyr.

B. Til Fiskenes Naturhistorie:

5. Sværdet af en *Pristis* (Saughai).
6. Dito af *Xiphias gladius* (Sværdfisk).

C. Koraller:

7. 8. *Heteropora*, 2 Species.
9. *Oculina prolifera*.
10. ——— *ramea*.
11. *Tubipora Hemprichii*.
12. *Corallium nobile*.
13. *Millepora* (paa en *Gorgonia*).
14. *Gorgonia flabellum*.

15. 16. *Corgonia*, 2 andre Species.
 17. *Pterogorgia* sp.
 18. *Isis luppuris*.
 19. 20. *Mæandrina*, 2 Species.
 21. *Favia* sp.
 22. *Astræa* sp.
 23. 24. *Fungia agariciformis*.

Ved Kjøb har Skolen fra Hr. Adj. Jacobsen i Sorø atter erhholdt en Samling af 260 Insecter, ligesom ogsaa Hr. Cand. theol. Vincens Strøm har forøget den af ham ifjor forærede Samling af indenlandske Sommerfugle med flere nye Species.

Den p h y s i s k e Samling er bleven forøget ved følgende af Instrumentmager R i s s e n forfærdigede Stykker:

1. En Centrifugalmaskine med Tilbehør.
2. Seebeks Skive.
3. Haarrørs = Apparat efter Ørsted's Construction.
4. Et Strømningsrør med negativt Sidedryk.
5. To Klangfigur = Plader med Bue.

Endelig har Directionen bevilget 220 Rdl. til Anskaffelsen af et nyt Fortepiano, saaledes at foruden den nævnte Sum tillige Skolens gamle Klaveer overlades til Instrumentmageren, imod at Skolen erhholder et Instrument af omtrent 280 Rdl. Værdi.

8. Biblioteket.

Skolens Bibliothek er siden sidste Programs Udgivelse blevet forøget med følgende Skrifter (de fra Universitetsdirectionen sendte ere betegnede med †, Privates Gaver med *).

† Aftstykker til Oplysning især af Danmarks indre Forhold i ældre Tider. Samlede og udgivne af Fyens Stifts litteraire Selskab. Anden Samlings andet Hefte. Odense 1815.

Allgemeine deutsche Real-Encyclopädie (Brockhaus's Conversations-Lexicon) 9 Originalausgabe H. 1101. Leipzig 1843-47.

* Antiquarisk Tidsskrift, udgivet af det kongl. nordiske Oldskrift-Selskab. 3die Hefte. Kjøbenhavn 1815.

* L. Baden, Kritiske Undersøgelser.

A. Baumgartner, Die Naturlehre nach ihrem gegenwärtigen Zustande, mit Rücksicht auf mathematische Begründung. Th. 1-3. 8 Auflage. Wien 1815.

† Beckers Verdenshistorie. Udgiven af J. W. Loebell. Med J. G. Woltmanns og A. R. Menzells Fortsættelser. Oversat af J. Riise. 11de Bind 1-6 H. Kjøbenhavn 1846.

Th. Bergk. u. J. Caesar, Zeitschrift für die Alterthumswissenschaft. 4ter Jahrg. 1846. H. 5-12. 5ter Jahrg. 1847. H. 1-4. Cassel. 4.

A. F. Bergsøe, Den danske Stats Statistik. 2 B. 4 H. Kjøbenhavn 1847.

* G. Bezzenberger, A. Schaffer, G. Curtius, Philologis Germaniæ congressus Dresdæ m. Octobri a. 1844 commentarios varii argumenti tres obtulerunt. Dresdæ.

* Bibelen, oversat af J. E. Lindberg. 6te H. Kjøbenhavn 1839.

* Det bremiske Gymnasiums Gratulation til H. J.

Mereks 25-aarige Embedsjubilæum. (To Foredrag „zur Geschichte und Kunst bei den Griechen“).

Buchon, Recherches historiques sur la principauté française de Morée et ses hautes baronnies. T. 1-2. Paris 1845.

† Budget for Aaret 1847 for samtlige Stats-Indtægter og Udgifter. Kbhavn 1847.

F. Creuzers Deutsche Schriften, neue und verbesserte. Zweite Abtheilung, B. 1-3 (zur Archæologie, Theil 1-3, besorgt v. J. Kayser). Leipzig und Darmstadt 1846-47.

W. Drumann, Grundriss der Culturgeschichte. Königsberg 1847.

M. W. v. Düben, Handbok i Vextrikets naturlige Familjer. Stockholm 1811.

* Efterretning om det kongl. Mynt- og Medaille-Cabinet og dets nuværende Indretning. Red. af Cabinetkets Embedsmænd. Kbhavn 1835.

† L. H. Erbslev, Almindeligt Forfatterlexicon for Kongeriget Danmark med tilhørende Bilande. 9de H. Kbhavn 1846.

J. Ewalds samtlige Skrifter. B. 1-4. 2det Oplag. Kbhavn 1814-16.

* N. Faber, Efterretning om Fyens Stiftsbibliothek. 33te Fortsættelse. Odense 1846.

* C. Falsters Satirer. Udg. af C. Thaarup. Kbhavn 1840.

* D. A. Filippi, Italienische Sprachlehre. Wien 1817.

† C. Flemmer, Demosthenes's Kamp med Philip. Kjøbenhavn 1846.

For Literatur og Kritik, et Fjerdingaarsskrift, udg. af Svæns Stifts literaire Selskab. Red. af L. Helweg. 4de Bds. 1-4 H. 5 B. 1-2 H. Odense 1846-47.

Fragmenta Historicorum Græcorum, ed. Carol. et Theod. Müller. Paris 1846.

A. Fryxell, Berättelser ur svenska Historien. D. 1-14. Stockh. 1835-46.

* Fyens Stifts Landemode: Act for Aar 1846.

F. Geertz, Kort over Hertugdømmerne Holsteen og Lauenburg, Fyrstendømmet Lübeck, samt Hansestæderne Hamburg og Lübeck. Schleswig 1845.

Göttingische gelehrte Anzeigen. Aarg. 1815. Bd. 1-3.

Handbuch der Ornithologie. 1 Th. Kopenhagen 1846.

A. Herr, Handbuch der Mineralogie. 2te Auflage. Frankf. a. M. 1845.

E. Herrmann, Geschichte des russischen Staates, 3ter B. Hamburg 1846 (Til Heeren's og Ufert's Geschichte europ. Staaten).

* Hesychii Glossographi discipulus et *ἐπιλωσσοῦτος* rusus ed. B. Kopitar. Vindobonæ.

* E. F. Jørgensen, Historiens vigtigste Begivenheder, fragmentarisk fremstillede til Brug for Begynderne. Viborg 1844.

R. Klotz, Handbuch der lateinischen Litteraturgeschichte. 1 Th. Leipzig 1846.

† J. V. M. Kolderup Rosenvinge, Supplement til Samlingen af Lovbud og Collegialbreve vedkommende Geistligheden o.s.v. (For Aarene 1840-45). Kbhavn 1846.

— Kongl. Forordninger og aabne Breve. XXIV Deels 3die H. Kbhavn 1847.

Kongs-Skugg-Sio. Speculum regale. Udg. af Halfd. Einersen. Sorø 1768.

J. R. Kraft und E. Müller, Realschul: Lexicon für die studirende Jugend. Liefer. 1-9. Altona 1846-47.

H. Krøyer, Danmarks Fiske, 5te H. Kbhavn 1846.

† Lectionscataloger for Universitetet og den polytechniske Læreaanstalt i Kbhavn for Vinteren 1846-47.

* — For Universitetet i Göttingen for 1844 og 1845 (Deri: disp. de tempore convivii Xenophontis, pars I & II. Gottingæ.

† Lister over Examen artium og anden Examen 1846.

* Liudprandi Ep. Cremon. Opera omnia (ex Monumentis Germaniæ historicis recudi fecit G. H. Pertz). Hannoveræ 1839.

† *Mansa*, Kort over Danmark, Nørrejylland, Pl. 6.

Michelet, Histoire de la France. T. 1-7. Bruxelles 1834-42.

† *E. Molbech*, Nyt historisk Tidsskrift, udgivet af den danske historiske Forening, ved Selskabets Bestyrelse. Første Bind 1ste Hefte. Kbhavn 1846.

E. Molbech, Analekter, literære, kritiske, historiske. 2det H. Kbhavn 1846.

G. Mühlmann u. *E. Jenicke*, Repertorium der classischen Philologie. 2ter Band. Leipzig 1846.

K. O. Müller u. *Oesterley*, Denkmäler der alten Kunst, fortgesetzt von *F. Wieseler*. B. 2. H. 3.

* *Carl Murhard*, Handelens Theori og Politik. Oversat af *M. L. Nathanson*. D. 1-2. Kbhavn 1834-35.

* *M. L. Nathanson*, Om Klagerne over Næringsløshed. Kbhavn 1838.

† *Oversigt over det Kgl. danske Videnskabernes Selskabs Forhandlinger og dets Medlemmers Arbejder i Aaret 1846*. N. 1-6.

Fr. Paludan-Müllers Ungdomsarbejder, Revideret Udgave. Kbhavn 1847.

Th. Panofka, Griechinnen und Griechen nach Antiken. Mit 56 bildlichen Darstellungen. Berlin 1845. Fol.

J. Piazzi, Lehrbuch der Astronomie. Aus dem Ital. von *J. H. Westphal*. Th. 1-2. Berlin 1822.

Platons udvalgte Dialoger, oversatte af det Græske og oplyste med Anmærkninger af *C. J. Heise*. D. 1-2. Kbhavn 1830-31.

Plutarchi Vitæ parallele. Rec. *Car. Sintenis*. Vol. 4. Lipsiæ 1846.

Poetæ bucolici et didactici. Rec. *C. J. Ameis*, *F. S. Lehrs* et *F. Dübner*. Parisiis 1846.

Christian Pramø udvalgte digteriske Arbejder, samlede og udgivne af *H. L. Rahbek*. B. 1-5 og et Bind Supplement. Kbhavn 1824-29.

† Programmer:

A. Indenlandske:

1. Ved Bispevielse (J. P. Mynster. *De illo fratre, cujus Paulus 2 Cor. VIII. 18 mentionem facit.* Havniæ 1846).

2. Kjøbenhavns Universitetets Fest i Anl. af Kongens Fødselsdag 1846 (F. E. Sibbern: *Om den christelige Utringsfrihed i kirkelig Henseende*).

Reformationensfest og Rectorfiste ved Kjøbenhavns Universitet 1846 (*Stein, de neuromate quodam nervi ischiadici.* Hauniæ 1846).

3. Sorø Akademies Fest i Anl. af Kongens Fødselsdag 1846 (F. C. Wegener, *Om Anders Sørensen Wedel*).

4. - Skoleefterretninger og Indbydelsesfrister for Aar 1846 fra de lærde Skoler og høiere Realskoler.

a) I Kongeriget:

Aalborg Cathedralsskole (Tregder, *Kort Udsigt over den græske Kunsts Historie*). Århuus Cathedralsskole (Blache, *Om den Ruthardske Methode i Sprogunderviisningen*) Århuus videnskabelige Realskole. Borgerdydsskolen paa Christianshavn (L. Gude, *Bemærkninger om Religionsunderviisningen i den lærde Skoles høiere Classer*).

Frederiksborgs lærde Skole (Skoleefterretninger). Horsens lærde Skole (E. J. B. Bendz, *Authentiske Efterretninger om J. B. Winsløvs Overgang til den catholske Kirke*).

Rolding lærde Skole (C. F. Ingerslev, *Epistola critica ad virum doct. C. F. S. Alschefski. Particula II*).

Metropolitanskolen (Udfast til en Underviisningsplan for de udvidede lærde Skoler). Nykjøbing Cathedralsskole (G. F. W. Lund, *Om det oldnordiske Sprog som Underviisningsgenstand i vore lærde Skoler*). Odense Cathedralsskole (R. J. F. Henrichsen, *De fragmento Gottorpiensi Lucretii*) — i Anledn. af den nye Skolebygningens Indvielse — (Bidrag til Odense Cathedralsskoles Historie). Randers lærde Skole (E. A. Thortsen, *Bemærkninger til nogle Steder i Horatses Oder*). Ribe Cathedralsskole (E. H. A. Wendtsen, *Et Par Ord om*

Reformen i vort lærde Skolevæsen). Roeskfilde Cathedralsskole (S. N. J. Bloch, Bidrag til Roeskfilde Domscoles Historie 4de H.) Rønne lærde og Realskole (H. K. Whitte, Om den provisoriske Underviisningsplan af 25 Juli 1845; H. H. Lefolii, Om Underviisningen i Dansk og Tydsk). Slagelse lærde Skole (E. W. Elberling, Anmærkninger til D. Horatius Flaccus's 3die og 4de Brev i 1ste Bog). Sorøe Academies Skole (E. F. Boyesen, Locorum philologicorum fasciculus primus). v. Westens Institut. Viborg Cathedralsskole (E. Wille, Om Opgaver til Udarbeidelse i Modersmaalet ved Examen Artium og de udvidede Skolers Afgangsexamen). Vordingborg lærde Skole.

b) I Hertugdømmet Slesvig. Flensborg lærde Skole. Haderslevs lærde Skole. Husum lærde Skole. Slesvigs lærde Skole.

c) I Hertugdømmet Holsteen:

Altona Gymnasium; Glückstadt lærde Skole; Kiels „Stadtschule“; Meldorfs lærde Skole; Pløens lærde Skole.

d) Beseftad. lærde Skole (B. S. M. Laugssøn: Leidarvisse til ad theffja stjornur, Sidari parturinn).

B. Skoleefterretninger og Indbydelsesfrister fra Kongeriget Preussens høiere Skoler for Aar 1845.

Provindsen Brandenburg (21); Pommern (8); Posen (7); Preussen (15); Rhinprovindsen (20); Sachsen (22); Schlesien (25); Westphalen (12).

† Regnfabs-Oversigt for Aaret 1845 over samtlige Stats-Indlægter og Udgifter. Kbhavn 1847.

C. Sallusti Crispi Opera. Mit Anmerkungen von E. W. Fabri. 2te Auflage. Nürnberg 1845.

* Samling af 33 halvjaarlige Boghandlerkataloger for Aarene 1829-45 incl. (1829 2det Halvaar og 1837 1ste Halvaar mangle).

Satirer af Quintus Horatius Flaccus oversatte med tilføiede Anmærkninger af J. H. Smidth. Kbhavn 1816.

J. E. Schloffer, Geschichte des achtzehnten Jahrhunderts

und des neunzehnten, bis zum Sturz des französischen Kaiserreichs (Sechster Band). Der zweiten Auflage fünfter Band. Heidelberg 1846.

A. Schmidt, Allgemeine Zeitschrift für Geschichte. B. 6, B. 7, H. 1-5. Berlin 1844-47.

U. Schmidt, Geschichte Frankreichs, 3ter B. Hamburg 1846. (til Heeren's og Ukert's Gesch. d. europ. Staaten).

A. Snizlein, Iconographia familiarum naturalium regni vegetabilis, H. 1-5. Bonn. (20 Plader med 3 Ark Text).

J. F. Schouw, Dansk Tidsskrift Nr. 1-2. Kbhavn 1847.

G. Schwab, Die schönsten Sagen des klassischen Alterthums Th. 1-3. 2te Auflage. Stuttgart 1846.

G. Schwinck, Mappa coelestis. Lipsiæ 1843. Fol. max.

† H. P. Selmer, Kjøbenhavns Universitets Aarbog for 1845. Kbhavn.

K. v. Spruner, Historisch - Geographischer Atlas. 9-10 Lief. Gotha 1846.

† Thesaurus Græcæ Lingvæ ab Henrico Stephano constructus. Edd. C. B. Hase, G. et L. Dindorfii. Vol. V. Fasc. 7. Vol. VI. Fasc. 6. Parisiis.

† P. N. Thorup, Historiske Efterretninger om Ribe Cathedralsskole. D. 1. H. 1. Ribe 1847.

Thiers Histoire du Consulat et de l'Empire. L. 25-27. Bruxelles 1846.

* S. B. Thrige, Lærebog i Geographien for de lavere Klasser i de lærde Skoler og Realskoler. Slagelse 1847.

Udvalgte danske Viser fra Middelalderen, udg. af Abrahamson, Nyerup og Rahbek. D. 1-5 (4 Bind). Kbhavn 1812; 14.

* Bedels Saxo. Udg. af Samsundet for den danske Litteratur's Fremme. 2den Lev. Kbhavn 1846.

Verhandlungen der fünften Versammlung deutscher Philologen und Schulmänner in Ulm 1842. Ulm 1843. 4.

N. L. Westergaard, Kortfattet Sanskrit Formlære, Sanskrit Læsebog, med tilhørende Ordsamling. Kbhavn 1846.

* Det kongl. danske Videnskabernes Selskabs historiske og filosofiske Afhandlinger. D. 5-7; naturvidenskabelige og matematiske Afhandlinger. 6 D. 2den Afdel., 7-11 D. Kbhavn 1836-45. (Gave fra Selskabet).

† G. H. Winther, Quibus artibus et conatibus ludi reales, qui vocantur, in Germania apud Protestantas ad initium hujus seculi instituti sint. Haunia 1816. (Magisterdisputatø).

J. Th. Bömel, Deutsch griechisches synonymisches Wörterbuch. Frankfurt a. M. 1822.

Xenophontis Agesilaus, cum adnotatione et prolegomenis ed. C. G. Heiland. Editio nova. Lipsiæ 1847.

Zeitschrift für das Gymnasialwesen, herausgegeben v. A. G. Heydemann u. W. J. C. Mützell. 1 Jahrg. H. 1. Berlin 1847.

Hr. Statsraad E. G. Tauber har foræret Bibliotheket tolv Hefter, indeholdende allehaande Optegnelser af hans Fader, Prof. J. H. Tauber, der havde været Rector i Odense. Desuden har Bibl. erhholdt ved Gave: Kalwio-lukam, et moralsk Bærk i tamulisk Sprog, med engelsk Oversættelse, paa 14 Palmblade.

Discipelbibliothet har i Harets Løb modtaget følgende Tilbært:

Andersen, Eventyr for Børn.

Böttiger, Magazin for Natur- og Mennekeskundskab.

*Cooper, Mercedes af Castilien.

— Banditten.

Carit Etlar, jydsk Eventyr og Folkesagn.

James, Charles Tyrrel.

— Robin Hood.

Monrath, nordisk Penning, Magazin 1841, 46.

Trollope, Constance Ridley.

*Lyl, Søstrene.

Wilson, Tom Cringles Skibsjournal.

Dehlenschläger, Amleth.

Den offentlige Examen

i

Odense Cathedralsskole for Aaret 1847

foretages i følgende Orden:

Tirsdagen den 20 Juli.

8—12.	VI A, B, V Cl.	} Latinsk Stil.
8—11.	IV, III —	
8—10.	I Cl.	Regning.
10—12.	II Cl.	Regning.
12—1.		Sangprøve.
3—6.	VI Cl. A	Geometrisk Opgave.
3—5.	V Cl.	Religion.
3—6.	IV Cl.	Græsk.

Onsdagen den 21 Juli.

8—12.	VI A, B, V Cl.	} Udarbejdelse i Modersmaalet.
8—11.	IV —	
8—11.	III Cl.	} Dansk Stil.
8—9½.	II —	
9½—11.	I —	
3—6.	VI Cl. A og B	Version.
3—6.	IV Cl.	Religion.
3—5.	III Cl.	Regning.

Torsdagen den 22 Juli.

- 8—10. VI Cl. A Arithmetisk Opgave.
- 8—10. VI Cl. B Naturhistorie.
- 10—12. V Cl. Græsk.
- 10—1. IV Cl. Geographie.
- 3—6. VI A, B, V, IV Cl. Tydsk Stil.
- 3—6. III Cl. Dansk.
- 3—6. II Cl. Naturhistorie.
- 3—5. I Cl. Religion.

Fredagen den 23 Juli.

- 8—11. VI Cl. A Religion.
- 8—11. VI Cl. B Latin.
- 8—10. V Cl. Mathematik.
- 10—1. III Cl. Naturhistorie.
- 3—5. VI Cl. A Tydsk.
- 3—6. III Cl. Fransk.
- 3—5. I Cl. Dansk.

Lørdagen den 24 Juli.

- 8—11. VI Cl. A Græsk.
- 8—10. VI Cl. B Hebraisk.
- 8—11. IV Cl. Mathematik.
- 10—1. II Cl. Tydsk.
- 3—6. VI Cl. A Fransk.
- 3—5. V Cl. Historie og Geographie.
- 3—6. III Cl. Latin.

Mandagen den 26 Juli.

- 8—10. VI Cl. B Tydsk.
- 8—10. V Cl. Latin.
- 8—11. IV Cl. Historie.
- 10—1. II Cl. Dansk.

- 3—6. VI Cl. A Mathematik.
- 3—6. VI Cl. B Græsk.
- 3—6. III Cl. Tydsk.
- 3—6. I Cl. Historie og Geographie.

Tirsdagen den 27 Juli.

- 8—11. VI Cl. A Latin.
- 8—10. V Cl. Fransk.
- 8—11. IV Cl. Naturhistorie.
- 10—12. I Cl. Fransk.
- 3—5. VI Cl. A Hebraisk.
- 3—6. VI Cl. B Mathematik.
- 3—5½. III Cl. Geographie.
- 3—5½. II Cl. Fransk.

Onsdagen den 28 Juli.

- 8—11. VI Cl. A Naturlære.
- 8—11. VI Cl. B Historie og Geographie.
- 8—11. IV Cl. Tydsk.
- 10—1. II Cl. Religion.
- 3—6. VI Cl. B Fransk.
- 3—5. V Cl. Naturhistorie.
- 3—6. III Cl. Religion.
- 3—5. I Cl. Tydsk.

Torsdagen den 29 Juli.

- 8—11. VI Cl. A Historie og Geographie.
- 8—11. VI Cl. B Religion.
- 8—11. III Cl. Græsk.
- 11—1. I Cl. Naturhistorie.
- 3—4½. V Cl. Tydsk.
- 3—6. IV Cl. Fransk.
- 3—6. II Cl. Historie og Geographie.

Fredagen den 30 Juli.

- 8—10. VI Cl. A Naturhistorie.
8—11. VI Cl. B Naturlære.
8—11. IV Cl. Latin.
10—1. III Cl. Historie.

Lørdagen den 31 Juli Kl. 10 foretages
Translocationen i Solsnitetsalen.

Lørdagen den 31 August Kl. 8 foreta-
ges Indlemmelsesproven med dem, som ere anmeldte
til Optagelse i Skolen.

Disciplenes Fædre og Foresatte samt andre
Skolens og Videnskabernes Belyndere indbydes her-
ved til at høre denne Exomens mundtlige Deel og
Translocationen med deres Nærværelse.

Henrichsen.